

- ne smije biti kontrolisana od strane pružatelja usluga zračne navigacije, uprave aerodroma ili drugih tijela komercijalno uključenih u pružanje usluga zračne navigacije ili u zračni transport,
- mora imati značajno tehničko, upravno, istraživačko osoblje i osoblje koje pruža podršku srazmjerno zadacima koje treba izvršiti,
- mora biti upravljana i rukovođena na takav način da se osigura povjerljivost informacija zahtjevanih od administracije,
- mora biti spremna da pruži relevantne informacije odnosnoj nacionalnoj nadzornoj vlasti,
- mora imati definisanu i dokumentiranu sopstvenu politiku, ciljeve i privrženost kvalitetu i osigurati da je njena politika razumljiva, implementirana i održavana na svim nivoima organizacije,
- mora imati razvijen, implementiran i održavan efektivan unutarnji sistem kvaliteta baziran na odgovarajućim dijelovima međunarodno priznatih standarda kvaliteta u skladu sa EN 45004 (inspekcijaska tijela) i sa EN 29001, kako je protumačeno od strane IACS Zahtijeva šeme certifikacije sistema kvaliteta,
- mora biti predmetom certifikacije svoga sistema kvaliteta od strane nezavisnog tijela revizora priznatih od strane organa države članice gdje je locirana.

ANEKS II

UVJETI KOJI SE PRILAŽU CERTIFIKATIMA

1. Certifikati će specificirati:
  - (a) nacionalni nadzorni organ koji izdaje certifikat;
  - (b) podnositelja (ime i adresa);
  - (c) usluge koje su certificirane;
  - (d) izjava o suglasnosti podnosioca sa zajedničkim zahtjevima, kako je definivano u članku 6. ovog Propisa;
  - (e) datum izdavanja i period validnosti certifikata.
2. Dodatni uvjeti priloženi certifikatima mogu biti, ako je pogodno, u vezi sa:
  - (a) nediskriminirajućim pristupom uslugama za korisnike zračnog prostora i zahtjevanim nivoom učinka takvih usluga, uključujući sigurnost i nivoe interoperabilnosti;
  - (b) operativnim specifikacijama određenih usluga;
  - (c) rokom do kojeg usluge trebaju biti izvršene;
  - (d) raznom operativnom opremom koja se koristi za određenu uslugu;
  - (e) ograđivanjem ili ograničenjem vršenja usluga drugačijih od onih koje se odnose na pružanje usluga zračne navigacije;
  - (f) ugovorima, sporazumima ili drugim aranžmanima između pružatelja usluga i treće strane koje se tiče usluga(e);
  - (g) pružanjem razumno zahtjevanih informacija za potvrđivanje usklađenosti usluga sa zajedničkim zahtjevima, uključujući planove, finansijske i operativne podatke kao i veće izmjene u tipu i/ili obimu pruženih usluga zračne navigacije;
  - (h) bilo kojim drugim zakonskim uvjetima koji nisu specifični za usluge zračne navigacije, kao što su uvjeti koji se odnose na suspenziju ili opoziv certifikata.

Na osnovi članka 16, članka 61. stavak 1, članka 64. i članka 71. stavak 1. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i članka 14. stavak 3. točka a) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O ZAJEDNIČKIM PRAVILIMA U PODRUČJU CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA I NADLEŽNOSTIMA EUROPSKE AGENCIJE ZA SIGURNOST ZRAČNOG PROMETA

članice 1.

(Predmet)

- (1) Predmet ovog pravilnika su: a) projektiranje, izrada, održavanje i rad zrakoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja, kao i osoblje i organizacije uključene u projektiranje, izradu i održavanje takvih proizvoda, dijelova i uređaja, b) osoblje i organizacije uključene u operacije zrakoplova, c) projektiranje, održavanje i operacije aerodroma, kao i osoblje i organizacije uključene u njih, a ne dovodeći u pitanje nacionalne i propise Zajednice o zaštiti životne sredine i urbanističko planiranje, propise o očuvanju okruženja aerodroma, d) projektiranje, izrada i održavanje aerodromske opreme, kao i osoblje i organizacije uključene u njih, e) projektiranje, izrada i održavanje sistema za upravljanje zračnim prometom i službe zrakoplovne navigacije (ATM/ANS) i njihovi sastavni dijelovi, kao i osoblje i organizacije uključene u njih, f) ATM/ANS, kao i osoblje i organizacije uključene u njih.
- (2) Ovaj pravilnik se ne primjenjuje na: a) proizvode, dijelove, uređaje, osoblje i organizacije navedene u stavku 1a) i b) pri vršenju vojnih, carinskih, policijskih, vatrogasnih akcija ili usluga potrage i spašavanja i obalske straže. Bosna i Hercegovina se obavezuje da osigura da takve akcije ili usluge posvećuju dužnu pažnju koliko god je to moguće ciljevima ovog Pravilnika; b) aerodrome ili njihov dio, kao i opremu, osoblje i organizacije pomenute u stavku 1c) i d), koje kontroliše i na kojima vojska izvodi operacije, c) ATM/ANS, uključujući sisteme i njihove sastavne dijelove, osoblje i organizacije pomenute u stavku 1e) i f), koje pružaju ili čije pružanje omogućava vojska. Bosna i Hercegovina se obavezuje da obezbijedi da zrakoplovi pomenuti u točki a) ovog stavka, po potrebi, budu odvojeni od drugih zrakoplova.
- (3) Predmet ovog pravilnika je i osnivanje Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (u daljem tekstu: EASA), njene funkcije i mjere koje ona provodi.
- (4) Bosna i Hercegovina će u mjeri u kojoj je to moguće osigurati da vojni objekti otvoreni za javnu upotrebu pomenuti u stavku 2(b) ili usluge koje javnosti pruža vojno osoblje pomenuto u stavku 2(c), obezbjeđuju nivo safety-ija koji je efektivan bar koliko onaj koji traže osnovni zahtjevi koji su definisani u Aneksima Va i Vb koji se nalaze u dodatku II ovog pravilnika.

Članak 2.

(Primjenjivost)

Ovim Pravilnikom će se primjenjivati odredbe članaka od 1 - 68, subparagraf članka 69 (1), članak 69 (4) i Aneksi od I do IV Dodatka I koji čini sastavni dio ovog pravilnika, kao i ostale odredbe Dodatka II i Dodatka III na ovaj Pravilnik.

Članak 3.

(Ciljevi)

- (1) Osnovni ciljevi ovog pravilnika su da uspostavi i održi visok i ujednačen nivo sigurnosti (safety) civilnog zrakoplovstva u Bosni i Hercegovini i Europi.
- (2) Dodatni ciljevi, u oblastima koje pokriva ovaj pravilnik su:
  - a) objezbjedi visok i ujednačen nivo zaštite životne okoline,
  - b) da olakša slobodno kretanje robe, lica i usluga,
  - c) da unaprijedi efikasnost u procesima uređivanja i certificiranja i da izbjegne dupliranje poslova između domaćeg i europskog nivoa,
  - d) da pomogne Bosni i Hercegovini, kao članici Multilateralnog sporazuma o uspostavljanju zajedničke evropske zrakoplovne oblasti (ECAA sporazum), da ispunji svoje obaveze prema Čikaškoj konvenciji, dajući

- bazu za njeno javno tumačenje i primjenu, uz garanciju da je ona u potpunosti uzeta u obzir u ovom Pravilniku i njegovim dodacima, zacrtanim za njeno uvođenje,
- e) da promoviše u svijetu poglede Zajednice i Bosne i Hercegovine kao članice ECAA sporazuma, na standarde i propise sigurnosti (safety) civilnog zrakoplovstva, uspostavakanjem odgovarajuće saradnje sa trećim zemljama i međunarodnim organizacijama,
  - f) da obezbjedi isti tretman za sve sudionike zračnog prometa na unutarnjem tržištu.
- (3) Način na koji će ciljevi ovog Pravilnika pomenuti u stavku (1) i (2) biti postignuti su:
- a) priprema, usvajanje i ujednačena primjena svih neophodnih dokumenata,
  - b) priznavanje, bez dodatnih zahtjeva, certifikata, licenci, odobrenja i drugih dokumenata izdatih proizvođačima, osoblju i organizacijama u skladu sa ovim Pravilnikom i propisima za njegovo uvođenje,
  - c) osnivanje nezavisne europske Agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA),
  - d) ujednačeno uvođenje svih neophodnih zakona i propisa od strane Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (BHDCA), kao i od strane EASA, u njihovim respektivnim domenima odgovornosti.
- (5) Ovim Pravilnikom se definira i obim djelovanja Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (u daljem tekstu: EASA), koja ima zadatak provođenja poslova i poduzimanja određenih mjera povezanih sa područjima iz stavka 1. ovoga članka, kada je to najbolji način za osiguravanje ujednačenosti.
- (6) Zajednička pravila i obim djelovanja EASA -e, iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, uređeni su Uredbom iz Dodatka I ovoga Pravilnika.

Članak 4. (Pojmovi)

- (1) Definicije pojmova iz ovog Pravilnika nalaze se u članku 3. Uredbe iz Dodatka I izmjenama i dopunama članka 3. Uredbe iz Dodatka III.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovog članka, pojmovi "Zajednica", "pravo Zajednice", "Ugovor o osnivanju Europske zajednice", "Službeni list Europske unije", "zračna luka Zajednice" i "država članica", iz Uredbe iz Dodatka I i Uredbe iz Dodatka II ovoga Pravilnika, čitat će se u skladu sa točkama 2. i 3. Dodatka II ECAA Sporazuma.
- (3) U smislu ovoga Pravilnika pojmovi "nacionalna zrakoplovna vlast" ("national aviation authority") i "nacionalna nadležna vlast" ("national competent authority") iz Uredbe iz Dodatka I i Uredbe iz Dodatka II ovoga Pravilnika, čitat će se kao "Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine".

Članak 5.

(Nadležnost za provođenje Pravilnika)

U smislu provedbe Uredbi iz Dodatka I, II i III ovoga Pravilnika nadležna je Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine, u okviru nadležnosti koje u područjima iz članka 1. stavka (1) ovoga Pravilnika ima na osnovu Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 39/09) i ovoga Pravilnika.

Članak 6. (Dodaci)

- (1) Dodatak I, II i III uz ovaj Pravilnik čine njegov sastavni dio.
- (2) Dodatak I iz stavka 1. ovoga članka čini Uredba (EZ-a) br. 216/2008 Europskoga Parlamenta i Vijeća od 20. veljače 2008. o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i kojom se osniva Europska agencija za sigurnost zračnog prometa te kojom se opozivaju Direktiva Vijeća 91/670/EEZ, Uredba (EZ-a) br. 1592/2002 i Direktiva 2004/36/EZ.
- (3) Dodatak II iz stavka 1. ovog članka čini Uredba (EC) Uredba Vijeća (EC) br. 690/2009 od 30 srpnja 2009. kojom

- se mijenja i dopunjuje Uredba (EC) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima u polju civilnog zrakoplovstva, a kojom se uspostavlja Europska agencija za sigurnost zračne plovidbe, a kojom se opozivaju Direktiva Vijeća 91/670/EEZ, Uredba (EC) br. 1592/2002 i Direktiva 2004/36/EC (Tekst od značaja za EEA)
- (4) Dodatak III iz stavka 1. ovog članka čini Uredba (EC) br. 1108/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. kojom se mijenja i dopunjuje Uredba (EC) br. 216/2008 iz oblasti aerodroma, upravljanja zračnim prometom i službama zračne navigacije, a na osnovu koje prestaje da važi Direktiva 2006/23/EC (Tekst od značaja za EEA - European Economic Area - Europska ekonomska oblast)

Članak 7. (Tumačenje)

U slučaju nejasnoća u tumačenju i nedostataka odredaba ovoga Pravilnika mjerodavan će biti tekst Uredbe iz Dodatka I i Uredbe iz Dodatka II ovoga Pravilnika na engleskom jeziku, kako je objavljen u Službenom listu Europske unije.

Članak 8. (Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-1-02-2-548-1/10
14. travnja 2010. godine
Banja Luka

Generalni direktor
Dorde Ratkovic, v. r.

DODATAK I

UREDBA (EZ-a) br. 216/2008 EUROPSKOGA PARLAMENTA I VIJEĆA

od 20. veljače 2008.
o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i kojom se osniva Europska agencija za sigurnost zračnog prometa te kojom se opozivaju Direktiva Vijeća 91/670/EEZ, Uredba (EZ-a) br. 1592/2002 i Direktiva 2004/36/EZ
(Tekst značajan za Europski gospodarski prostor)
EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,
uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegov članak 80. stavak 2.,
uzimajući u obzir prijedlog Komisije,
uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskoga i socijalnoga odbora[1]
nakon savjetovanja s Odborom regija,
djelujući u skladu s postupkom predviđenim u članku 251. Ugovora[2], budući da:

(1) U civilnom zrakoplovstvu treba osigurati stalnu visoku i ujednačenu razinu sigurnosti europskih građana, donošenjem zajedničkih sigurnosnih propisa i mjerama koje osiguravaju sukladnost proizvoda, osoba i organizacija s tim propisima i s propisima koji su doneseni u svrhu zaštite okoliša. To bi trebalo doprinijeti olakšavanju slobodnog kretanja roba, osoba i organizacija na unutarnjem tržištu.

(2) Osim toga, zrakoplove iz trećih zemalja, koji dolaze, lete unutar ili odlaze iz područja na kojem se primjenjuje Ugovor, treba podvrgnuti odgovarajućem nadzoru na razini Zajednice u okvirima određenim Konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, koja je potpisana u Čikagu 7. prosinca 1944. (Čikaška konvencija) čije su potpisnice sve države članice.

(3) Čikaška konvencija već definira minimalne standarde za osiguravanje sigurnosti civilnog zrakoplovstva i s njim povezane zaštite okoliša. Bitni zahtjevi Zajednice i propisi doneseni za njihovu provedbu moraju osigurati da države članice ispunjavaju obveze iz Čikaške konvencije, uključujući i one koje se odnose na treće zemlje.

(4) U skladu sa standardima i preporučenim praksama Čikaške konvencije, Zajednica mora utvrditi bitne zahtjeve koji se primjenjuju na zrakoplovne proizvode, dijelove i uređaje, na

osobe i organizacije uključene u letove zrakoplova te na osobe i proizvode uključene u obuku

EN L 79/01 Službeni glasnik Europske unije 19.03.2008.

i zdravstvene preglede pilota. Komisiju treba ovlastiti za razvoj potrebnih provedbenih pravila.

(5) Ne bi bilo primjereno da za sve zrakoplove vrijede zajednička pravila, što se posebno odnosi na zrakoplove jednostavne konstrukcije ili na one koji obavljaju uglavnom lokalne letove te na zrakoplove koji su kućne izrade ili koji su posebno rijetki ili malobrojni; takvi zrakoplovi trebaju, stoga, ostati pod regulatornim nadzorom država članica, bez ikakve obveze za druge države članice da na temelju ove Uredbe priznaju takve nacionalne postupke. Međutim, treba donijeti razmjerne mjere za općenito povećanje razine sigurnosti rekreacijskog zrakoplovstva. Posebnu pažnju treba posvetiti zrakoplovima i helikopterima s niskom maksimalnom uzletnom masom čija se učinkovitost povećava, koji mogu kružiti po cijeloj Zajednici i koji se proizvode industrijski. Stoga je primjerenije na njih primjenjivati propise na razini Zajednice kako bi se osigurala potrebna jedinstvena razina sigurnosti i zaštite okoliša.

(6) Djelokrug Zajednice se mora jasno odrediti kako bi se nedvojbeno mogle utvrditi osobe, organizacije i proizvodi koji podliježu ovoj Uredbi i njezinim provedbenim pravilima. Ovakav se djelokrug mora jasno definirati upućivanjem na popis zrakoplova na koje se ova Uredba ne odnosi.

(7) Zrakoplovni proizvodi, dijelovi i uređaji, operatori uključeni u komercijalni zračni prevoz te piloti i osobe, proizvodi i organizacije uključene u njihovu obuku i zdravstvene preglede moraju biti certificirani ili licencirani nakon što se utvrdi njihova sukladnost s bitnim zahtjevima koje utvrđuje Zajednica u skladu sa standardima i preporučenim praksama utvrđenim Čikaškom konvencijom. Komisiju treba ovlastiti za izradu potrebnih provedbenih pravila za utvrđivanje uvjeta za izdavanje certifikata ili uvjeta za njihovu zamjenu izjavom o sposobnosti, uzimajući u obzir rizike povezane s različitim vrstama operacija, kao što su određeni oblici radova iz zraka i lokalni letovi malim zrakoplovima.

(8) Za nekomercijalne letove, operativna pravila i pravila licenciranja treba prilagoditi složenosti zrakoplova te treba utvrditi odgovarajuće definicije.

(9) Prava povezana s dozvolom za rekreacijskog pilota moraju biti ograničena provedenom obukom za dobivanje odgovarajućih ovlaštenja, u skladu s provedbenim pravilima.

(10) Kako bi se postigli ciljevi Zajednice u pogledu slobode kretanja roba, osoba i usluga te ciljevi zajedničke prometne politike, države članice moraju, bez daljnjih zahtjeva ili procjena, prihvatiti proizvode, dijelove i uređaje, organizacije ili osobe certificirane u skladu s ovom Uredbom i njezinim provedbenim pravilima.

(11) Treba osigurati dostatnu fleksibilnost za rješavanje posebnih okolnosti, kao što su hitne sigurnosne mjere, te nepredviđene ili ograničene operativne potrebe. Treba također donijeti odredbe za postizanje jednake razine sigurnosti drugim načinima. Države članice bi trebale imati pravo odobravanja izuzeća od zahtjeva ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila, pod uvjetom da je njihovo područje primjene strogo ograničeno i da podliježu odgovarajućem nadzoru Zajednice.

(12) Na svim područjima na koje se odnosi ova Uredba postoji potreba za boljim rješenjima tako da bi neke zadaće koje se trenutno obavljaju na razini Zajednice ili na nacionalnim razinama trebalo obavljati jedno specijalizirano stručno tijelo. Stoga postoji potreba da se unutar postojeće institucionalne strukture i ravnoteže snaga Zajednice osnuje Europska agencija za sigurnost zračnog prometa (dalje u tekstu Agencija) koja je neovisna u odnosu na tehnička pitanja i ima pravnu, upravnu i financijsku autonomiju. U tu svrhu potrebno je i primjereno da to

bude tijelo Zajednice koje ima status pravne osobe i koje ima provedbene ovlasti koje mu daje ova Uredba.

(13) Prema institucionalnom sustavu Zajednice, provedba prava Zajednice je prvenstveno u nadležnosti država članica. Stoga se poslovi certificiranja koji se zahtijevaju ovom Uredbom i njezinim provedbenim pravilima trebaju obavljati na nacionalnoj razini. Međutim, u nekim jasno definiranim slučajevima, Agencija također mora biti ovlaštena za provođenje poslova certificiranja, kako je određeno ovom Uredbom. Iz istog razloga, Agenciji treba dozvoliti poduzimanje određenih mjera povezanih s letenjem zrakoplova, osposobljenošću posade ili sigurnošću zrakoplova iz trećih zemalja, kada je to najbolji način za osiguravanje ujednačenosti i za promicanje djelovanja unutarnjeg tržišta.

(14) Uredbom (EZ-a) br. 2111/2005[3] Agenciji se nalaže obveza priopćavanja svih informacija koje mogu biti važne za ažuriranje popisa Zajednice koji sadrži zračne prevoznike na koje se iz sigurnosnih razloga primjenjuje zabrana letenja u Zajednici. Ukoliko Agencija odbije izdavanje odobrenja zračnom prevozniku pod uvjetima iz ove Uredbe, ona mora dostaviti Komisiji sve relevantne informacije na kojima se takvo odbijanje temelji, kako bi se, ukoliko je to potrebno, ime tog prevoznika uvrstilo u ovaj popis.

(15) Učinkovito djelovanje programa Zajednice za sigurnost civilnog zrakoplovstva u područjima na koje se odnosi ova Uredba zahtijeva čvrstu saradnju između Komisije, država članica i Agencije u prepoznavanju stanja koja negativno utječu na sigurnost i, po potrebi, poduzimanju mjera za njihovo otklanjanje.

(16) Promicanje "kulture sigurnosti" i ispravna primjena regulatornog sustava u područjima na koje se odnosi ova Uredba, zahtijevaju da svjedoci incidenata i slučajeva spontano izvijeste o njima. Ovakvo bi izvještavanje bilo olakšano izstavom okružja u kome se ono ne kažnjava, a države članice bi trebale poduzeti odgovarajuće mjere za osiguravanje zaštite ovakvih informacija i osoba koje su ih dale.

(17) Rezultate ispitivanja zrakoplovnih nesreća treba uzeti u hitan postupak, posebno ako su oni povezani s neispravnom konstrukcijom zrakoplova i/ili s operativnim pitanjima kako bi se osiguralo povjerenje korisnika zračnoga prevoza.

(18) Kako bi se postigli sigurnosni ciljevi ove Uredbe, Zajednici se moraju dati ovlasti za izricanje financijskih kazni imateljima certifikata i odobrenja koje izdaje Agencija. U skladu s pravnim poretkom Zajednice, ovakve financijske kazne izriče Komisija na preporuku Agencije. Valja istaknuti da se uvođenjem financijskih kazni Komisiji daje, u usporedbi s oduzimanjem certifikata, mogućnost bolje iznijansirano, fleksibilnijeg i postupnijeg odgovora na kršenje propisa.

(19) Budući da u skladu s Ugovorom sve odluke koje Komisija donese temeljem ove Uredbe podliježu reviziji Suda Europskih zajednica, Sudu se temeljem članka 229. mora dati neograničena nadležnost u pogledu odluka Komisije o izricanju globa ili periodičnih novčanih kazni.

(20) Kako bi se odgovorilo na sve veću brigu o zdravlju i dobrobiti putnika tokom letova, treba razviti projekte zrakoplova koji bolje štite sigurnost i zdravlje putnika.

(21) Ciljevi ove Uredbe se mogu djelotvorno postići saradnjom s trećim zemljama. U tom slučaju se odredbe ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila mogu prilagoditi sporazumima koje Zajednica sklapa s tim državama. Ako takvi sporazumi ne postoje, državama članicama ipak treba dopustiti, uz odgovarajući nadzor Zajednice, da priznaju odobrenja koja je stranim proizvodima, dijelovima i uređajima te organizacijama i osoblju izdala treća zemlja.

(22) Kako bi mogla ispravno pomagati Zajednici, Agenciji treba omogućiti razvoj stručnog znanja na svim područjima sigurnosti civilnog zrakoplovstva i zaštite okoliša na koje se odnosi ova Uredba. Ona treba pomagati Komisiji pri izradi

potrebnog zakonodavstva te državama članicama i industriji u njegovoj provedbi. Ona treba biti u mogućnosti izdavati tehničke zahtjeve za projektiranje i upute po potrebi davati tehničke nalaze i izdavati certifikate, treba pomagati Komisiji u nadziranju primjene ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila, te joj treba dati potrebne ovlasti za izvođenje ovih zadaća.

(23) Komisija i države članice trebaju imati svoje zastupnike u upravnom odboru kako bi mogle djelotvorno nadzirati djelatnost Agencije. Ovom odboru treba dati potrebne ovlasti za uspostavljanje proračuna, provjeravanje njegovog izvođenja, donošenje odgovarajućih finansijskih propisa, uspostavljanje transparentnih postupaka pri donošenju odluka Agencije, te za imenovanje izvršnog direktora. Također je primjereno da se Agenciji omogući provođenje istraživanja i organiziranje odgovarajuće koordinacije s Komisijom i državama članicama. Poželjno je da Agencija pomaže Zajednici i njezinim državama članicama u području međunarodnih odnosa, uključujući usklađivanje propisa, priznavanje odobrenja i tehničku saradnju, te da joj se da pravo uspostavljanja odgovarajućih odnosa sa zrakoplovnim tijelima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama nadležnim za pitanja na koje se odnosi ova Uredba.

(24) Radi transparentnosti, u upravnom odboru Agencije trebaju biti zastupljeni promatrači zainteresiranih strana.

(25) Javni interes zahtijeva da Agencija temelji svoje aktivnosti povezane sa sigurnošću isključivo na neovisnom stručnom znanju, strogo primjenjujući ovu Uredbu i pravila koja je donijela Komisija za njezinu provedbu. U tu svrhu, sve odluke Agencije povezane sa sigurnošću treba donositi njezin izvršni direktor koji mora imati visoku razinu fleksibilnosti pri dobivanju obavijesti i organiziranju unutarnjeg funkcioniranja Agencije. Međutim, kada Agencija izrađuje nacrtje pravila općenite prirode koja će provoditi nacionalna tijela, države članice moraju biti uključene u postupak odlučivanja.

(26) Nužno je osigurati da stranke na koje se odnose odluke Agencije imaju na raspolaganju potrebna pravna sredstva, na način koji je prilagođen specifičnoj prirodi područja zrakoplovstva. Potrebno je uspostaviti odgovarajući žalbeni mehanizam, tako da se na odluke izvršnog direktora može uložiti žalba posebnom žalbenom tijelu protiv čijih se odluka, s druge strane, može pokrenuti postupak pred Sudom europskih zajednica.

(27) Kako bi se zajamčila potpuna autonomnost i neovisnost Agencije, treba joj osigurati autonoman proračun u koji sredstva dolaze uglavnom iz doprinosa Zajednice i iz pristojbi koje plaćaju korisnici sustava. Bilo kakav finansijski doprinos koji Agencija primi od država članica, trećih zemalja ili drugih entiteta ne smije ugroziti njezinu neovisnost i nepristranost. Na doprinose Zajednice i bilo kakve druge subvencije koje idu na teret općeg proračuna Europske unije primjenjuje se proračunski postupak Zajednice. Knjižovodstvene revizije treba provoditi Revizorski sud.

(28) Prije uspostavljanja bilo kakvih lokalnih ureda Agencije, treba utvrditi opća pravila kako bi se razjasnilo koji se zahtjevi moraju ispuniti i kakav doprinos mora dati dotična država članica.

(29) Budući da države članice ne mogu u zadovoljavajućoj mjeri postići ciljeve ove Uredbe, a to se odnosi na uspostavu i ujednačenu primjenu općih pravila u području sigurnosti civilnog zrakoplovstva i zaštite okoliša, nego se ti ciljevi radi njihovog sveEuropskog raspona mogu bolje ostvariti na razini Zajednice, ona može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti, kako je navedeno u članku 5. Ugovora. U skladu s načelom proporcionalnosti, kako je navedeno u istom članku, ova Uredba pri postizanju tih ciljeva ne prelazi granice nužnog u smislu postizanja tih ciljeva.

(30) Prepoznata je potreba za uključivanjem europskih država koje nisu članice Europske unije, čime bi se osigurala

primjerena paneuropska dimenzija kako bi se pospješilo poboljšanje sigurnosti civilnog prometa u cijeloj Europi. Europske države, koje su sa Zajednicom sklopile sporazum o usvajanju i primjeni zakonodavstva Zajednice u području na koje se odnosi ova Uredba, trebaju se pridružiti njezinom radu u skladu s uvjetima koji su dogovoreni u okviru tih sporazuma.

(31) Općeniti je cilj da se na Agenciju učinkovito prenesu djelatnosti i zadaće država članica, uključujući one djelatnosti i zadaće koje proizlaze iz njihove suradnje putem Zajedničkih zrakoplovnih vlasti, bez ikakvog smanjivanja postojeće visoke razine sigurnosti i bez bilo kakvih negativnih učinaka na rasporede certificiranja. Za obavljanje tranzicije treba donijeti odgovarajuće mjere.

(32) Ovom se Uredbom postavljaju zajednička pravila u području civilnog zrakoplovstva te se osniva Europska agencija za sigurnost zrakoplovstva. Stoga treba opozvati Uredbu (EZ-a) br. 1592/2002 Europskoga parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2002. o zajedničkim propisima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Europske agencije za sigurnost zračnog prometa[4].

(33) Ovom se Uredbom uspostavlja primjeren i opsežan okvir za određivanje i provedbu zajedničkih tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka u području civilnog zrakoplovstva. Stoga treba pravovremeno opozvati Prilog III. Uredbi Vijeća (EEZ-a) br. 3922/91 od 16. prosinca 1991. o usklađivanju tehničkih propisa i upravnih postupaka u području civilnog zrakoplovstva[5] i Direktivu Vijeća 91/670/EEZ od 16. prosinca 1991. o međusobnom priznavanju dozvola osoba za obavljanje funkcija u civilnom zrakoplovstvu[6], ne dovodeći u pitanje certifikate ili licence za proizvode, osobe ili organizacije, koje su već izdane u skladu s tim propisima.

(34) Ovom se Uredbom uspostavlja primjeren i opsežan okvir za sigurnost zrakoplova iz trećih zemalja koji koriste zračne luke Zajednice. Stoga treba pravovremeno opozvati Odluku 2004/36/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o sigurnosti zrakoplova iz trećih zemalja koje koriste zračne luke Zajednice[7] ne dovodeći u pitanje provedbene mjere o prikupljanju informacija, inspeksijskim pregledima na rampi (Ramp inspection) i razmjeni informacija.

(35) Ova će se Uredba primjenjivati na sva druga područja povezana sa sigurnošću civilnog zrakoplovstva, temeljem budućeg prijedloga u skladu s Ugovorom.

(36) Treba donijeti odgovarajuće mjere za osiguravanje potrebne zaštite osjetljivih sigurnosnih podataka, kao i za odgovarajuće informiranje javnosti u pogledu razine sigurnosti civilnog zrakoplovstva i s njim povezane zaštite okoliša, uzimajući u obzir Uredbu (EZ-a) br. 1049/2001 Europskoga parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2001. o javnoj dostupnosti dokumenata Europskoga parlamenta, Vijeća i Komisije[8], te odgovarajuće nacionalno zakonodavstvo. Protiv odluka koje donese Agencija, u skladu s člankom 8. navedene Uredbe, treba omogućiti ulaganje žalbe Ombudsmanu ili tužbe Sudu Europskih zajednica, u skladu s člankom 195. ili 230. Ugovora.

(37) Mjere potrebne za provedbu ove Uredbe treba donijeti u skladu s Odlukom Vijeća 1999/468/EZ od 28. lipnja 1999. kojom se utvrđuju postupci za izvršavanje provedbenih ovlasti Komisije[9].

(38) Komisiji posebno treba dati ovlast za donošenje provedbenih pravila za plovidbenost, licenciranje posade zrakoplova i izdavanje dozvola s tim u svezi, letačkih operacija, zrakoplova koje upotrebljavaju operatori iz trećih zemalja, nadzor i provođenje, kao i za donošenje propisa o pristojbama i naknadama Agencije. Budući da su ove mjere općenitog opsega i da su osmišljene za izmjene i dopune nebitnih elemenata ove Uredbe, između ostaloga, dopunjavajući je novim nebitnim elementima, one se moraju donijeti u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 5a Odluke 1999/468/EZ.

(39) Radi djelotvornosti, za prilagodbu bitnih zahtjeva za zaštitu okoliša i za donošenje provedbenih pravila za zaštitu okoliša, treba skratiti uobičajene rokove pomno kontroliranog regulatornog postupka.

(40) Radi hitnosti treba primijeniti hitan postupak predviđen u članku 5a stavku 6. Odluke 1999/468/EZ u pogledu odlučivanja Komisije o mjerama koje poduzimaju države članice u

EN L 79/01 Službeni glasnik Europske unije 19.03.2008.

okviru neposredne reakcije na problem koji je od utjecaja na sigurnost te o odobrenjima odstupanja koja predlažu države članice,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

Poglavlje I.

NAČELA

Članak 1.

PODRUČJE PRIMJENE

1. Ova se Uredba primjenjuje na:

(a) projektiranje, proizvodnju, održavanje i upotrebu zrakoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja te na osoblje i organizacije koji su uključeni u projektiranje, proizvodnju i održavanje takvih proizvoda, dijelova i uređaja;

(b) osoblje i organizacije koji su uključeni u letenje zrakoplova.

2. Ova se Uredba ne primjenjuje ako se proizvodi, dijelovi, uređaji, osoblje i organizacije iz stavka 1. upotrebljavaju u vojnim, carinskim, policijskim ili sličnim službama. Države članice osiguravaju da te službe, u najvećoj mogućoj mjeri, uvažavaju ciljeve ove Uredbe.

Članak 2.

CILJEVI

1. Glavni je cilj ove Uredbe uspostava i održavanje visoke ujednačene razine sigurnosti civilnog zrakoplovstva u Europi.

2. Dodatni ciljevi, u područjima na koja se odnosi ova Uredba su sljedeći:

(a) osigurati visoku ujednačenu razinu zaštite okoliša;

(b) olakšati slobodno kretanje roba, osoba i usluga;

(c) Promocija djelotvornosti troškova regulatornih i certifikacijskih postupaka i izbjegavanje dupliciranje na nacionalnoj i europskoj razini;

(d) pomoći državama članicama u ispunjavanju njihovih obveza koje proizlaze iz Čikaške konvencije, davanjem osnove za zajedničko tumačenje i ujednačenu provedbu njezinih odredaba te osiguravanjem da se njezine odredbe valjano uvažavaju u ovoj Uredbi i u pravilima izrađenim za njezinu provedbu;

(e) promicati u cijelom svijetu stajališta Zajednice u pogledu pravila i standarda sigurnosti civilnog zrakoplovstva, uspostavljanjem primjerene suradnje s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama;

(f) osigurati ujednačene uvjete poslovanja za sve sudionike unutarnjeg zrakoplovnog tržišta.

3. Sredstva za postizanje ciljeva iz stavaka 1. i 2. su:

(a) priprema, donošenje i ujednačena primjena svih potrebnih akata;

(b) priznavanje certifikata, dozvola, odobrenja ili drugih dokumenata izdanih za proizvode, osoblje i organizacije u skladu s ovom Uredbom i njezinim provedbenim pravilima, bez postavljanja dodatnih zahtjeva;

(c) osnivanje neovisne Europske agencije za sigurnost zrakoplovstva (dalje u tekstu Agencija);

(d) ujednačena provedba svih potrebnih akata od strane nacionalnih zrakoplovnih tijela i Agencije unutar njihovih područja odgovornosti.

Članak 3.

DEFINICIJE

U smislu ove Uredbe:

(a) "trajni nadzor" označava poslove koji se obavljaju radi provjeravanja da li se uvjeti u kojima je certifikat izdan trajno ispunjavaju u bilo koje doba tokom njegovog razdoblja valjanosti te poduzimanje zaštitnih mjera;

(b) "Čikaška konvencija" označava Konvenciju o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu i njezine Aneксе, koja je potpisana u Čikagu 7. prosinca 1944.;

(c) "proizvod" označava zrakoplov, motor ili propeler;

(d) "dijelovi i uređaji" označavaju bilo koji instrument, opremu, mehanizam, dio, spravu, pribor ili dodatnu opremu, uključujući komunikacijsku opremu, koji se upotrebljavaju ili su namijenjeni za upotrebu pri upravljanju ili kontroli zrakoplova tokom leta i koji su instalirani ili spojeni u zrakoplovu. Uključuju dijelove strukture zrakoplova, motora ili propelera;

(e) "certifikacija" označava sve oblike priznavanja sukladnosti proizvoda, dijela ili uređaja, organizacije ili osoba s važećim zahtjevima, uključujući odredbe ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila te izdavanje odgovarajućeg certifikata kojim se potvrđuje takva sukladnost;

(f) "kvalificirano tijelo" označava tijelo kojem se može dodijeliti posebna zadaća certificiranja od strane i pod nadzorom i odgovornošću Agencije ili nacionalne zrakoplovne vlasti;

(g) "certifikat" označava bilo kakvo odobrenje, dozvolu ili neki drugi dokument koji se izdaje kao rezultat certifikacije;

(h) "operator" označava bilo koju pravnu ili fizičku osobu koja upravlja ili namjerava upravljati jednim ili većim brojem zrakoplova;

(i) "komercijalan let" označava bilo koji let zrakoplova u zamjenu za plaćanje ili neku drugu protuvrijednost, koji je na raspolaganju javnosti, ili koji se, ako nije na raspolaganju javnosti, izvodi u skladu s ugovorom između operatora i klijenta, pri čemu klijent nema nikakvu kontrolu nad operatorom;

(j) "složeni zrakoplov na motorni pogon" označava:

(i.) avion:

- s certificiranom najvišom dopuštenom masom pri uzlijetanju većom od 5 700 kg, ili

- certificiran za konfiguraciju najvećeg dopuštenog broja putničkih sjedala, koji je veći od devetnaest, ili

- certificiran za let s najmanjom dopuštenom posadom, koja se sastoji od najmanje dva pilota, ili

- opremljen jednim ili više turbomlaznih motora ili više elisnomlaznih motora, ili

(ii.) helikopter certificiran:

- za najvišu dopuštenu masu pri uzlijetanju veću od 3 175 kg, ili

- za konfiguraciju najvećeg dopuštenog broja putničkih sjedala, koji je veći od devet, ili

- za let s najmanjom dopuštenom posadom koja se sastoji od najmanje dva pilota, ili

(iii.) zrakoplov s nagibnim rotorom;

(k) "školski uređaj za simulaciju leta" označava bilo koji tip uređaja kojim se na tlu simuliraju uvjeti leta; oni uključuju simulatore leta, uređaje za osposobljavanje za letenje, uređaje za obuku za letenje i navigaciju i osnovne uređaje za osposobljavanje za instrumentalno letenje;

(l) "ovlaštenje" označava izjavu upisanu u dozvolu, kojom se navode prava, posebni uvjeti ili ograničenja koja se na njih odnose.

EN L 79/01 Službeni glasnik Europske unije 19.03.2008.

Poglavlje II.**BITNI ZAHTJEVI**

Članak 4.

OSNOVNA NAČELA I PRIMJENJIVOST

1. Zrakoplovi, uključujući bilo koje instalirane proizvode, dijelove i uređaje, koji su:

(a) projektirani ili proizvedeni u organizaciji za koju Agencija ili država članica osigurava sigurnosni nadzor; ili

(b) registrirani u državi članici, osim u slučaju kada je njihov regulatorni sigurnosni nadzor prenesen u nadležnost treće zemlje i kada ih ne koristi operator iz Zajednice; ili

(c) registrirani u trećoj zemlji i koristi ih operator za koji bilo koja država članica osigurava nadzor nad letovima, ili ako ih za letove u Zajednicu, unutar Zajednice ili iz Zajednice koristi operator koji ima poslovni nastan ili boravište u Zajednici; ili

(d) registrirani u trećoj zemlji, ili su registrirani u državi članici koja je prenijela svoj regulatorni sigurnosni nadzor na treću zemlju, i koje koristi operator iz treće zemlje za letove u Zajednicu, unutar Zajednice ili iz Zajednice moraju biti sukladni ovoj Uredbi.

2. Osoblje uključeno u letove zrakoplova iz stavka 1.(b), (c) ili (d) mora biti u skladu s ovom Uredbom.

3. Letovi zrakoplova iz stavka 1.(b), (c) ili (d) moraju biti u skladu s ovom Uredbom.

4. Stavak 1. se ne odnosi na zrakoplove iz Aneksa II.

5. Stavci 2. i 3. se ne primjenjuju na zrakoplove iz Aneksa II., s iznimkom zrakoplova navedenih u njegovim točkama (a) (ii.), (d) i (h) kada se upotrebljavaju za komercijalni zračni prevoz.

6. Ova Uredba ne utječe na prava trećih zemalja koja su određena međunarodnim konvencijama, posebno Čikaškom konvencijom.

Članak 5.

PLOVIDBENOST

1. Zrakoplovi iz članka 4. stavka 1. točaka (a), (b) i (c) moraju biti sukladni s bitnim zahtjevima plovidbenosti utvrđenim u Aneksu I.

2. Sukladnost zrakoplova iz članka 4. stavka 1. točke (b), te proizvoda, dijelova i uređaja koji su u njih ugrađeni, utvrđuje se u skladu sa sljedećim:

(a) proizvodi moraju imati certifikat tipa. Certifikat tipa i certifikacija promjena takvog certifikata tipa, uključujući dodatne certifikate tipa, izdaje se kada podnositelj zahtjeva dokaže da je proizvod sukladan s osnovama za certifikaciju tipa kako je određeno u članku 20. kojim se osigurava sukladnost s osnovnim zahtjevima iz stavka 1., i kada proizvod nema osobine ili karakteristike koje ga čine nesigurnim za let. Certifikat tipa obuhvaća proizvod, sa svim ugrađenim dijelovima i uređajima;

(b) za dijelove i uređaje se mogu izdati posebni certifikati kada se za njih dokaže da su sukladni s detaljnim specifikacijama plovidbenosti utvrđenim za osiguravanje sukladnosti s bitnim zahtjevima iz stavka 1;

(c) certifikat plovidbenosti se izdaje posebno za svaki zrakoplov kada se dokaže da je on u skladu s projektom tipa odobrenim u njegovom certifikatu tipa i kada odgovarajuća dokumentacija, inspekcijski pregledi i testovi pokažu da je zrakoplov primjeren za siguran let. Ovaj certifikat plovidbenosti ostaje valjan sve dok se ne obustavaka, opozove ili ukine i sve dok se zrakoplov održava u skladu s bitnim zahtjevima za kontinuiranu plovidbenost, koji su navedeni u točki 1.d Aneksa I. i s mjerama iz stavka 5.;

(d) organizacije odgovorne za održavanje proizvoda, dijelova i uređaja moraju dokazati da su sposobne i da imaju sredstva za ispunjavanje obveza povezanih s njihovim pravima. Ukoliko nije drugačije dogovoreno, ove sposobnosti i sredstva se priznaju izdavanjem odobrenja organizaciji. Prava koja su dana odobrenom organizaciji i raspon odobrenja određeni su u uvjetima odobrenja;

(e) organizacije odgovorne za projektiranje i proizvodnju proizvoda, dijelova i uređaja moraju dokazati da su sposobne i da imaju sredstva za ispunjavanje obveza povezanih s njihovim pravima. Ukoliko nije drugačije dogovoreno, ove sposobnosti i sredstva se priznaju izdavanjem odobrenja organizaciji. Prava koja su dana odobrenom organizaciji i opseg odobrenja određeni su u uvjetima odobrenja;

osim toga:

(f) od osoblja odgovornog za puštanje proizvoda, dijela ili uređaja nakon održavanja u ponovnu uporabu može se tražiti da imaju odgovarajući certifikat (certifikat osoblja);

(g) sposobnost organizacija koje provode obuku za održavanje, da obavljaju odgovornosti povezane s njihovim pravima u pogledu izdavanja certifikata iz točke (f), može se priznati izdavanjem odobrenja.

3. Zrakoplovi iz članka 4. stavka 1. točke (a) i u njih ugrađeni proizvodi, dijelovi i uređaji moraju biti u skladu sa stavkom 2. točkama (a), (b) i (e) ovog članka.

4. Odstupajući od stavaka 1. i 2.:

(a) dozvola za letenje (Permit to fly) može se izdati kada se dokaže da je zrakoplov sposoban za sigurno izvođenje osnovnog leta. Ona se izdaje s odgovarajućim ograničenjima, posebno kako bi se zaštitila sigurnost trećih osoba;

(b) ograničeni certifikat plovidbenosti može se izdati zrakoplovu za koji nije izdan certifikat tipa u skladu sa stavkom 2. točkom (a). U ovom slučaju se za zrakoplov mora dokazati da je u skladu s specifičnim specifikacijama za plovidbenost, i da unatoč odstupanjima od bitnih zahtjeva iz stavka 1. osigurava odgovarajuću sigurnost za njegovu namjenu. Zrakoplovi koji ispunjavaju uvjete za ovakve ograničene certifikate te ograničenja za upotrebu takvih zrakoplova, određuju se u skladu s mjerama iz stavka 5.;

(c) kada broj zrakoplova istog tipa koji ispunjavaju uvjete za ograničeni certifikat plovidbenosti to opravdava, može se izdati ograničeni certifikat tipa te se može utvrditi odgovarajuća osnova za certifikaciju tipa.

5. Mjere namijenjene za izmjene i dopune nebitnih elemenata ovog članka njegovim dopunjavanjem, donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 4. Tim mjerama se posebno određuju:

(a) uvjeti za utvrđivanje osnova za certifikaciju tipa koja se primjenjuje na proizvod i obavještanje podnositelja zahtjeva o njima;

(b) uvjeti za utvrđivanje detaljnih specifikacija plovidbenosti koje se primjenjuju na dijelove i uređaje i obavještanje podnositelja zahtjeva o njima;

(c) uvjeti za utvrđivanje posebnih specifikacija plovidbenosti koje se primjenjuju na one zrakoplove koji ispunjavaju uvjete za ograničeni certifikat plovidbenosti i obavještanje podnositelja zahtjeva o njima;

(d) uvjeti za izdavanje i dostavljanje obveznih informacija kako bi se osigurala kontinuirana plovidbenost proizvoda;

(e) uvjeti za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, obustavljanje ili opoziv certifikata tipa, ograničenog certifikata tipa, odobrenja za promjene certifikata tipa, pojedinačnih certifikata plovidbenosti, ograničenih certifikata plovidbenosti, dozvola za letenje, te certifikata za proizvode, dijelove ili uređaje, uključujući:

(i.) uvjete o trajanju ovih certifikata i uvjete za obnavljanje certifikata kada je razdoblje valjanosti ograničeno;

(ii.) ograničenja koja se primjenjuju pri izdavanju dozvola za letenje. Ova ograničenja se posebno odnose na sljedeće:

- svrhu leta
- zračni prostor koji se koristi za let
- osposobljenost letačke posade
- prevoz drugih osoba osim letačke posade;

(iii.) zrakoplove koji ispunjavaju uvjete za ograničene certifikate plovidbenosti i s tim povezana ograničenja;

(iv.) minimalni program osposobljavanja za osoblje koje ima pravo certificiranja održavanja kako bi se osigurala sukladnost sa stavkom 2. točkom (f);

(v) minimalni program osposobljavanja za pilote i prikladnost simulatora povezanih s tim programom kako bi se osigurala sukladnost s člankom 7.;

(vi.) glavnu listu minimalne opreme (MMEL), kako je primjereno, i dodatne specifikacije plovidbenosti za određeni tip leta kako bi se osigurala sukladnost s člankom 8.;

(f) uvjeti za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, obustavakljanje ili opoziv odobrenja organizacija koja se zahtijevaju u skladu sa stavkom 2. točkama (d), (e) i (g), te uvjeti u kojima se takva odobrenja ne moraju zahtijevati;

(g) uvjeti za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, obustavakljanje ili opoziv certifikata osoblja koji se zahtijevaju u skladu sa stavkom 2. točkom (f);

(h) odgovornosti nositelja certifikata;

(i) način na koji zrakoplovi iz stavka 1. koji nisu obuhvaćeni stavcima 2. ili 4. dokazuju sukladnost s bitnim zahtjevima;

(j) način na koji zrakoplovi iz članka 4. stavka 1. točke (c) dokazuju sukladnost s bitnim zahtjevima;

6. Kod donošenja mjera iz stavka 5. Komisija se posebno brine da te mjere:

(a) odražavaju posljednja dostignuća i najbolje prakse u području plovidbenosti;

(b) uvažavaju svjetska zrakoplovna praktična iskustva te znanstveni i tehnički razvoj;

(c) omogućavaju trenutnu reakciju na utvrđene uzroke nesreća i ozbiljnih incidenata;

(d) za zrakoplove iz članka 4. stavka 1. točke (c) ne postavljaju zahtjeve koji su inkompatibilni s obvezama država članica u odnosu na Međunarodnu organizaciju civilnog zrakoplovstva (ICAO).

Članak 6.

BITNI ZAHTJEVI ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

1. Proizvodi, dijelovi i uređaji moraju biti u skladu sa zahtjevima za zaštitu okoliša sadržanim u Izmjenama i dopunama 8. Šveska I. i Izmjenama i dopunama 5. Šveska II. Aneksa 16. Čikaškoj konvenciji koji se primjenjuju od 24. studenoga 2005., osim priloga Aneksu 16.

2. Mjere namijenjene izmjenama i dopunama nebitnih elemenata zahtjeva iz stavka 1., kako bi ih se uskladilo s nadolazećim izmjenama i dopunama Čikaške konvencije i njezinih Aneksa koji stupe na snagu nakon donošenja ove Uredbe i koji se primjenjuju u svim državama članicama, ukoliko takve izmjene i dopune ne proširuju raspon ove Uredbe, donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 5.

3. Mjere namijenjene izmjenama i dopunama nebitnih elemenata zahtjeva iz stavka 1. njihovim dopunjavanjem, donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 5. koristeći pri tom, ako je to potrebno, sadržaj priloga navedenih u stavku 1.

Članak 7.

PILOTI

1. Piloti uključeni u let zrakoplova iz članka 4. stavka 1. točaka (b) i (c), kao i školski uređaji za simulaciju leta te osobe i organizacije uključene u osposobljavanje, testiranje, provjeravanje ili zdravstvene preglede ovih pilota, moraju ispunjavati odgovarajuće "bitne zahtjeve" utvrđene u Aneksu III.

2. Osim tokom osposobljavanja, osoba može djelovati u svojstvu pilota samo ako posjeduje dozvolu i zdravstvenu svjedodžbu u skladu s letovima koje obavlja.

Osobi se dozvola izdaje samo ako ona ispunjava pravila koja su utvrđena kako bi se osigurala sukladnost s bitnim zahtjevima u pogledu teoretskog znanja, praktičnih vještina, znanja jezika i iskustva kako je to navedeno u Aneksu III.

Osobi se izdaje zdravstvena svjedodžba samo ako ona ispunjava pravila koja su utvrđena kako bi se osigurala sukladnost s bitnim zahtjevima u pogledu zdravstvene sposobnosti kako je to navedeno u Aneksu III. Ovakve zdravstvene svjedodžbe izdaju liječnici ili medicinske ustanove za zrakoplovnu medicinu.

Bez obzira na treći podstavak, ako se radi o dozvoli rekreacijskog pilota, liječnik opće prakse koji detaljno poznaje zdravstvenu povijest podnosioca zahtjeva, može, ako je to dopušteno nacionalnim zakonodavstvom, preuzeti ulogu liječnika zrakoplovne medicine u skladu s detaljnim provedbenim pravilima donesenim sukladno postupku iz članka 65. stavka 3.; ova provedbena pravila osiguravaju održavanje razine sigurnosti.

U takvoj dozvoli i svjedodžbi navode se prava koja su dana pilotu, te opseg dozvole i zdravstvene svjedodžbe.

Zahtjevi iz drugog i trećeg podstavka mogu se ispuniti prihvaćanjem dozvola i zdravstvenih svjedodžbi koje su izdane u trećoj zemlji ili u ime treće zemlje, ukoliko se radi o pilotima uključenim u letenje zrakoplova iz članka 4. stavka 1. točke (c).

3. Sposobnost organizacija koje se bave osposobljavanjem pilota i centara zrakoplovne medicine da ispunjavaju obveze povezane s njihovim pravima u pogledu izdavanja dozvola i zdravstvenih svjedodžbi priznaje se izdavanjem odobrenja.

Organizacijama koje se bave osposobljavanjem pilota i centrima zrakoplovne medicine se izdaje odobrenje ako su oni u skladu s pravilima koja su donesena kako bi se osigurala sukladnost s odgovarajućim bitnim zahtjevima iz Aneksa III.

U tom se odobrenju navode prava koja su tim odobrenjem dana.

4. Školski uređaj za simulaciju leta koji se upotrebljava u obuci pilota mora imati certifikat. Certifikat se izdaje kada se dokaže da je takav uređaj u skladu s pravilima koja su donesena kako bi se osigurala sukladnost s odgovarajućim bitnim zahtjevima iz Aneksa III.

5. Osobe odgovorne za provođenje osposobljavanja za letenje ili za obuku na simulatoru letenja, ili za ocjenu vještine pilota, te liječnici zrakoplovne medicine moraju imati odgovarajući certifikat. Ovakav certifikat se izdaje kada se dokaže da dotična osoba ispunjava pravila koja su donesena kako bi se osigurala sukladnost s odgovarajućim bitnim zahtjevima iz Aneksa III.

U tom se certifikatu navode prava koja su tim certifikatom dana.

6. Mjere namijenjene izmjenama i dopunama nebitnih elemenata ovog članka njegovim dopunjavanjem, donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 4. Tim se mjerama posebno određuje sljedeće:

(a) različita ovlaštenja koja se unose u dozvole i zdravstvene potvrde pilota, koja odgovaraju različitim vrstama aktivnosti koje oni izvode;

(b) uvjeti za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, ograničenja, obustavljanje ili opoziv dozvola, ovlaštenja za dozvole, zdravstvenih svjedodžbi, odobrenja i certifikata iz stavaka 2., 3., 4. i 5., i uvjeti u kojima se ovakvi certifikati i odobrenja ne moraju zahtijevati;

(c) prava i odgovornosti nositelja dozvola, ovlaštenja za dozvole, zdravstvenih svjedodžbi, odobrenja i certifikata iz stavaka 2., 3., 4. i 5.;

(d) uvjeti pod kojima se postojeće nacionalne dozvole pilota i nacionalne dozvole zrakoplovnih inženjera pretvaraju u dozvole pilota te uvjeti za pretvaranje nacionalnih zdravstvenih svjedodžbi u opće priznate zdravstvene svjedodžbe;

(e) uvjeti za prihvaćanje dozvola iz trećih zemalja, ne dovodeći u pitanje odredbe bilateralnih sporazuma sklopljenih u skladu s člankom 12.;

(f) kako piloti zrakoplova iz točaka (a) (ii.), (d) i (f) Aneksa II., kada se ti zrakoplovi koriste za komercijalni zračni prevoz, ispunjavaju odgovarajuće bitne zahtjeve iz Aneksa III.

7. Kod donošenja mjera iz stavka 6. Komisija vodi posebno brigu o tome da te mjere odražavaju najviši stupanj razvoja, uključujući najbolje prakse, kao i znanstvena i tehnička dostignuća u području stručnog osposobljavanja pilota.

Te mjere također uključuju odredbe za izdavanje svih tipova dozvola i ovlaštenja pilota koje zahtijeva Čikaška konvencija, te dozvola rekreacijskih pilota koje se odnose na nekomercijalne letove zrakoplova čija je najviša dopuštena certificirana masa pri uzlijetanju 2 000 kg ili manje i koji ne ispunjavaju niti jedno od mjerila iz članka 3. točke (j).

Članak 8.

ZRAČNE OPERACIJE (AIR OPERATIONS)

1. Letenje zrakoplova iz članka 4. stavka 1. točaka (b) i (c) mora biti u skladu s bitnim zahtjevima utvrđenim u Aneksu IV.

2. Ukoliko u provedbenim pravilima nije drugačije određeno, operatori koji se bave komercijalnim letovima moraju dokazati da imaju sposobnost i sredstva za ispunjavanje odgovornosti povezanih s njihovim pravima. Te se sposobnosti i sredstva priznaju izdavanjem certifikata. U certifikatu se navode prava dana operatoru i opseg operacija.

3. Ukoliko u provedbenim pravilima nije drugačije određeno, operatori koji se bave nekomercijalnim letovima složenih zrakoplova na motorni pogon daju izjavu o svojoj sposobnosti i sredstvima za ispunjavanje odgovornosti povezanih s upravljanjem tih zrakoplova.

4. Kabinsko osoblje koje sudjeluje u letu zrakoplova iz članka 4. stavka 1. točaka (b) i (c) mora ispunjavati bitne zahtjeve utvrđene u Aneksu IV. Oni koji su uključeni u komercijalne letove moraju imati atest, kako je prvobitno navedeno u Aneksu III., pododjeljku O, točki (d) OPS-a 1 1005 kako je navedeno u Uredbi (EZ-a) br. 1899/2006 Europskoga parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba Vijeća (EEZ-a) br. 3922/91[10]; prema nahodanju države članice, ovakav atest mogu izdavati odobreni operatori ili organizacije za stručno osposobljavanje.

5. Mjere namijenjene izmjenama i dopunama nebitnih elemenata ovog članka njegovim dopunjavanjem, donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 4. Tim se mjerama posebno određuje sljedeće:

(a) uvjeti za upravljanje zrakoplovom u skladu s bitnim zahtjevima utvrđenim u Aneksu IV;

(b) uvjeti za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, ograničenja, obustavljanje ili opoziv certifikata iz stavaka 2. i uvjeti u kojima se certifikat zamjenjuje izjavom operatora da je sposoban i da ima sredstva za ispunjavanje odgovornosti povezanih s upravljanjem zrakoplovom;

(c) prava i odgovornosti nositelja certifikata;

(d) uvjeti i postupci za davanje izjave operatora iz stavka 3. i za njihov nadzor, te uvjeti pod kojima se izjava zamjenjuje dokazivanjem operatora da ima sposobnosti i sredstva za ispunjavanje odgovornosti povezanih s njegovim pravima koja su mu priznata izdavanjem certifikata;

(e) uvjeti za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, ograničenja, obustavljanje ili opoziv atesta kabinskog osoblja iz stavka 4.;

(f) uvjeti u kojima se operacije zabranjuju, ograničavaju ili podliježu određenim uvjetima u interesu sigurnosti;

(g) kako operacije zrakoplova iz točaka (a) (ii.), (d) i (h) Aneksa II., kada se koriste za komercijalni zračni prevoz, ispunjavaju odgovarajuće bitne zahtjeve iz Aneksa IV.

6. Mjere iz stavka 5:

- odražavaju posljednja dostignuća i najbolje prakse u području zračnih operacija

- određuju različite tipove operacija i dopuštaju dokazivanje ispunjavanja zahtjeva i sukladnosti, razmjerno složenosti operacija i s njima povezanih rizika

- uzimaju u obzir svjetska zrakoplovna praktična iskustva te znanstveni i tehnički razvoj

- u pogledu komercijalnog zrakoplovnog prevoza, prvobitno se razvijaju, ne dovodeći u pitanje prethodnu alineju, na temelju zajedničkih tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka navedenih u Aneksu III. Uredbi (EEZ-a) br. 3922/91

- temelje se na procjeni rizika i razmjerne su stupnju i rasponu operacije

- omogućavaju trenutnu reakciju na utvrđene uzroke nesreća i ozbiljnih incidenata

- za zrakoplove iz članka 4. stavka 1. točke (c) ne postavljaju zahtjeve koji su nekompatibilni s obvezana država članica u odnosu na ICAO.

Članak 9.

ZRAKOPLOVI KOJIMA OPERATOR TREĆE ZEMLJE LETI U ZAJEDNICU, IZ ZAJEDNICE ILI UNUTAR ZAJEDNICE

1. Zrakoplovi iz članka 4. stavka 1. točke (d), kao i njihova posada i njihovi letovi moraju biti u skladu s važećim standardima ICAO-a. U slučaju da takvih standarda nema, ti zrakoplovi i njihovi letovi moraju biti u skladu sa zahtjevima utvrđenim u prilogima I., III. i IV., uz uvjet da ti zahtjevi nisu suprotni pravima trećih zemalja koja proizlaze iz međunarodnih konvencija.

2. Operatori koji se bave komercijalnim letovima upotrebom zrakoplova iz stavka 1. moraju dokazati da su sposobni i da imaju sredstva za ispunjavanje zahtjeva navedenih u stavku 1.

Zahtjevi iz prvog podstavka mogu se ispuniti prihvaćanjem certifikata koji su izdani u trećoj zemlji ili u ime treće zemlje.

Sposobnosti i sredstva iz prvog podstavka priznaju se izdavanjem ovlaštenja. U tom ovlaštenju se specificiraju prava koja su dana operatoru i raspon operacija.

3. Od operatora koji se bave nekomercijalnim letovima složenih zrakoplova na motorni pogon upotrebom zrakoplova iz stavka 1. može se zahtijevati da daju izjavu o svojoj sposobnosti i sredstvima za ispunjavanje odgovornosti povezanih s upravljanjem tih zrakoplova.

4. Mjere namijenjene izmjenama i dopunama nebitnih elemenata ovog članka njegovim dopunjavanjem donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 4. Tim se mjerama posebno određuje sljedeće:

(a) kako se za zrakoplove iz članka 4. stavka 1. točke (d), ili za posadu, koji nemaju standardne ICAO certifikate plovidbenosti ili dozvole može odobriti let u Zajednicu, iz Zajednice ili unutar Zajednice;

(b) uvjeti za upravljanje zrakoplovom u skladu s odredbama iz stavka 1.;

(c) uvjeti za izdavanje, održavanje, izmjene i dopune, ograničenja, obustavljanje ili opoziv ovlaštenja operatora iz stavka 2., uvažavajući certifikate izdane od strane države registracije ili države operatora, ne dovodeći u pitanje Uredbu (EZ-a) br. 2111/2005 i njezina provedbena pravila;

(d) prava i odgovornosti nositelja ovlaštenja;

(e) uvjeti i postupci za davanje izjave operatora iz stavka 3. i za njihov nadzor;

(f) uvjeti u kojima se letovi zabranjuju, ograničavaju ili podvrgavaju određenim uvjetima u interesu sigurnosti, u skladu s člankom 22. stavkom 1.

5. Kod donošenja mjera iz stavka 4. Komisija se posebno brine:

(a) da se primjereno koriste preporučene prakse i smjernice ICAO-a;

(b) da niti jedan zahtjev ne prelazi granice onoga što se zahtijeva od zrakoplova iz članka 4. stavka 1. točke (b) i od operatora tih zrakoplova;

(c) da se, kada je to primjereno, koriste mjere donesene u skladu s člankom 5. stavkom 5. i člankom 8. stavkom 5.;

(d) da postupak dobivanja ovlaštenja bude jednostavan, razmjern, isplativ i djelotvoran u svim slučajevima i da omogućava dokazivanje ispunjavanja zahtjeva i sukladnosti razmjerno složenosti operacija i s njima povezanog rizika. Pri ovom postupku posebno se uvažavaju:

(i.) rezultati ICAO-ovog Općeg revizijskog programa za nadzor sigurnosti (Universal Safety Oversight Audit Programme);

(ii.) podaci dobiveni inspeksijskim pregledom na rampi (Ramp check) i iz zapisnika programa sigurnosnog nadzora stranih zrakoplova; i

(iii.) druge priznate informacije o aspektima sigurnosti glede predmetnog operatora.

Članak 10.

NADZOR I PRISILNE MJERE

1. Države članice, Komisija i Agencija suraduju radi osiguravanja da proizvod, osoba ili organizacija koji podliježu ovoj Uredbi budu u skladu s njezinim odredbama i njezinim provedbenim pravilima.

2. Radi provedbe stavka 1., države članice, osim nadzora certifikata koje su izdale, provode ispitivanja, uključujući inspeksijske preglede na rampi te poduzimaju sve potrebne mjere, uključujući i zabranu uzlijetanja, kako bi se spriječilo daljnja kršenja propisa.

3. Radi provedbe stavka 1., Agencija provodi ispitivanja u skladu s člankom 24. stavkom 2. i člankom 55.

4. Kako bi se nadležnim vlastima država članica omogućilo provođenje primjerenih prisilnih mjera, Komisija i Agencija razmjenjuju informacije o utvrđenim kršenjima propisa.

5. Mjere namijenjene izmjenama i dopunama nebitnih elemenata ovog članka njegovim dopunjavanjem, donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 4. Tim se mjerama posebno određuje sljedeće:

(a) uvjeti za prikupljanje, razmjenu i širenje informacija;

(b) uvjeti za izvođenje inspeksijskih pregleda na rampi, uključujući sustavne preglede;

(c) uvjeti za zabranu uzlijetanja zrakoplova koji ne ispunjavaju zahtjeve ove Uredbe ili njezinih provedbenih pravila.

Članak 11.

PRIZNAVANJE CERTIFIKATA

1. Države članice, bez dodatnih tehničkih zahtjeva ili evaluacije, priznaju certifikate izdane u skladu s ovom Uredbom. Kada se prvobitno priznavanje odnosi na određenu namjenu ili namjene, svako kasnije priznavanje obuhvaća samo tu istu namjenu ili namjene.

2. Na svoju vlastitu inicijativu, ili na zahtjev države članice ili Agencije, Komisija može pokrenuti postupak iz članka 65. stavka 7. kako bi utvrdila da li je certifikat koji je izdan u skladu s ovom Uredbom djelotvorno sukladan s ovom Uredbom i njezinim provedbenim pravilima.

U slučaju nesukladnosti ili nedjelotvorne sukladnosti Komisija zahtijeva od izdatelja certifikata da poduzme odgovarajuće korektivne i zaštitne mjere, kao što je ograničavanje ili obustavljanje valjanosti certifikata. Osim toga, odredbe stavka 1. se prestaju primjenjivati na taj certifikat od datuma kada Komisija obavijesti države članice o svojoj odluci.

3. Kada Komisija ima dovoljno dokaza da je izdatelj certifikata iz stavka 2. poduzeo odgovarajuće korektivne mjere kako bi riješio slučaj nesukladnosti ili nedjelotvorne sukladnosti te da zaštitne mjere više nisu potrebne, ona odlučuje da se odredbe stavka 1. ponovno primjenjuju na ovaj certifikat. Te se odredbe primjenjuju od datuma kada Komisija obavijesti države članice o ovoj odluci.

4. Dok se ne donesu mjere iz članka 5. stavka 5., članka 7. stavka 6. i članka 9. stavka 4., i ne dovodeći u pitanje članak 69. stavak 4., certifikati koji se ne mogu izdati u skladu s ovom Uredbom, mogu se izdati temeljem primjenjivih nacionalnih propisa.

5. Dok se ne donesu mjere iz članka 8. stavka 5., i ne dovodeći u pitanje članak 69. stavak 4., certifikati koji se ne mogu izdati u skladu s ovom Uredbom, mogu se izdati temeljem primjenjivih nacionalnih propisa, ili, ako je to primjenjivo, temeljem odgovarajućih zahtjeva Uredbe (EEZ-a) br. 3922/91.

6. Odredbama ovog članka ne dovodi se u pitanje Uredba (EZ-a) br. 2111/2005 i njezina provedbena pravila.

Članak 12.

PRIHVAĆANJE CERTIFIKATA TREĆE ZEMLJE

1. Odstupajući od odredaba ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila, Agencija ili zrakoplovne vlasti države članice mogu izdavati certifikate temeljem certifikata koje su izdala zrakoplovne vlasti treće zemlje kako je predviđeno u sporazumima o priznavanju certifikata sklopljenim između Zajednice i te treće zemlje.

2. (a) Ukoliko ne postoji sporazum sklopljen sa Zajednicom, država članica ili Agencija mogu izdavati certifikate temeljem certifikacije provedene od nadležne vlasti treće zemlje primjenom sporazuma koji je ta država članica sklopila s predmetnom trećom zemljom prije nego što su na snagu stupile odgovarajuće odredbe ove Uredbe, o čemu će se obavijestiti Komisija i druge države članice. Takve certifikate može također izdavati Agencija u ime bilo koje države članice primjenom sporazuma koji je jedna od država članica sklopila s predmetnom trećom zemljom.

(b) Ukoliko Komisija smatra:

- da se odredbama sporazuma između države članice i treće zemlje ne bi mogla osigurati razina sigurnosti jednaka onoj koja je određena ovom Uredbom i njezinim provedbenim pravilima, i/ili

- da bi se takvim sporazumom uzrokovala diskriminacija između država članica, koja ne bi bila uzrokovana nužnim sigurnosnim mjerama, ili da je takav sporazum u suprotnosti s vanjskom politikom Zajednice prema trećoj zemlji, ona može u skladu s postupkom utvrđenim u članku 65. stavku 2. zahtijevati od dotične države članice da preinači sporazum, da obustavi njegovu primjenu ili da ga otkáže u skladu s člankom 307. Ugovora.

(c) Države članice poduzimaju potrebne mjere za otkazivanje sporazuma što je prije moguće nakon stupanja na snagu sporazuma između Zajednice i predmetne treće zemlje, za ona područja koja su obuhvaćena ovim drugim sporazumom.

Članak 13.

KVALIFICIRANI SUBJEKTI

Kod dodjeljivanja specifične zadaće certificiranja kvalificiranom subjektu, Agencija ili odgovarajuće nacionalne zrakoplovne vlasti osiguravaju da je takav subjekt sukladan mjerilima utvrđenim u Aneksu V.

Članak 14.

ODREDBE O FLEKSIBILNOSTI

1. Odredbe ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila ne sprječavaju državu članicu u trenutnom reagiranju na problem sigurnosti koji uključuje proizvod, osobu ili organizaciju koja podliježe odredbama ove Uredbe.

Država članica odmah obavještava Agenciju, Komisiju i druge države članice o poduzetim mjerama i o razlozima za njihovo poduzimanje.

2. (a) Agencija ocjenjuje da li se sigurnosni problem može rješavati u okviru ovlasti koje su joj dane u skladu s člankom 18. točkom (d). U tom slučaju, ona donosi odgovarajuću odluku, u roku od mjesec dana po primitku obavijesti u skladu sa stavkom 1.

EN L 79/01 Službeni glasnik Europske unije 19.03.2008.

(b) Ukoliko Agencija zaključi da se sigurnosni problem ne može rješavati u skladu s točkom (a), ona u roku navedenom u toj točki izdaje preporuku u skladu s člankom 18. točkom (b) da li ovu Uredbu i njezina provedbena pravila treba izmijeniti i dopuniti i da li mjere o kojima je obaviještena treba opozvati ili zadržati.

3. Mjere namijenjene izmjenama i dopunama elemenata ove Uredbe koje nisu ključne, između ostaloga, njezinim dopunjavanjem, a koje se odnose na to da li nedostatna razina sigurnosti ili manjkavosti ove Uredbe ili njezinih provedbenih pravila opravdavaju pokretanje njihovih izmjena i dopuna i da li mjere donesene u skladu sa stavkom 1. mogu biti nastavljene, donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 6. U tom slučaju te mjere na odgovarajući način provode sve države članice, i na njih se primjenjuju odredbe članka 11. Ukoliko se utvrdi da mjere nisu opravdane, predmetna država članica ih treba opozvati.

4. Države članice mogu odobriti izuzeće od bitnih zahtjeva utvrđenih ovom Uredbom i njezinim provedbenim pravilima u slučaju nepredviđenih hitnih operativnih okolnosti ili operativnih potreba s ograničenim trajanjem, pod uvjetom da to ne utječe negativno na razinu sigurnosti. Agenciju, Komisiju i druge države članice treba odmah obavijestiti o svim takvim izuzećima čim se ona počnu ponavljati ili kada se odobravaju za razdoblje dulje od dva mjeseca.

5. Agencija ocjenjuje da li su izuzeća o kojima ju je obavijestila država članica manje ograničavajuća od primjenjivih odredaba Zajednice, te u roku od jednog mjeseca od primitka obavijesti o njima izdaje preporuku u skladu s člankom 18. točkom (b) o tome da li su ta izuzeća u skladu s općim ciljevima sigurnosti ove Uredbe ili bilo kojih drugog propisa u okviru zakonodavstva Zajednice.

Ukoliko izuzeće nije u skladu s općim ciljevima sigurnosti ove Uredbe ili bilo kojeg drugog propisa u okviru zakonodavstva Zajednice, Komisija u skladu s postupkom iz članka 65. stavka 7. donosi odluku da se takvo izuzeće ne odobri. U tom slučaju, država članica povlači izuzeće.

6. Kada se na druge načine može postići razina sigurnosti jednaka onoj koja se postiže primjenom pravila za provedbu ove Uredbe, države članice mogu, bez diskriminacije u odnosu na državljanstvo, odobriti odstupanje od tih provedbenih pravila.

U takvim slučajevima država članica obavještava Agenciju i Komisiju o namjeri izdavanja takvog odobrenja te navodi razloge koji pokazuju potrebu za odstupanjem od predmetnog pravila, kao i uvjete koji osiguravaju postizanje jednake razine sigurnosti.

7. U roku od dva mjeseca po primitku obavijesti, u skladu sa stavkom 6., Agencija izdaje preporuku u skladu s člankom 18. točkom (b) o tome da li odobrenje predloženo u skladu sa stavkom 6. ispunjava uvjete utvrđene u tom stavku.

Mjere namijenjene izmjenama i dopunama nebitnih elemenata ove Uredbe, njezinim dopunjavanjem, koje se odnose na to da li se predloženo odobrenje može dati, donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 6. u roku od jednog mjeseca po primitku preporuke Agencije. U tom slučaju, Komisija obavještava o

EN L 79/01 Službeni glasnik Europske unije 19.03.2008.

svojoj odluci sve države članice koje također imaju pravo primjenjivati tu mjeru. Na predmetnu mjeru primjenjuju se odredbe članka 15.

Članak 15.

INFORMACIJSKA MREŽA

1. Komisija, Agencija i nacionalne zrakoplovne vlasti razmjenjuju sve informacije koje su im na raspolaganju u kontekstu primjene ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila. Subjekti, kojima je povjereno istraživanje nesreća i incidenata ili

analiza događaja u civilnom zrakoplovstvu, imaju pravo pristupa ovim informacijama.

2. Ne dovodeći u pitanje pravo javnosti na pristup dokumentima Komisije, kako je utvrđeno u Uredbi (EZ -a) br. 1049/2001, Komisija u skladu s postupkom iz članka 65. stavka 3. donosi na svoju vlastitu inicijativu mjere za dostavljanje podataka iz stavka 1. ovog članka zainteresiranim stranama. Ove mjere, koje mogu biti općenite ili pojedinačne, utemeljene su na potrebi:

(a) da se osobama ili organizacijama osiguraju informacije koje su im potrebne za poboljšanje zrakoplovne sigurnosti;

(b) da se širenje informacija ograniči na ono što je strogo potrebno za namjene njihovih korisnika kako bi se osigurala odgovarajuća povjerljivost tih informacija.

3. Nacionalne zrakoplovne vlasti, u skladu s njihovim nacionalnim zakonodavstvom, poduzimaju potrebne mjere kojima osiguravaju odgovarajuću povjerljivost informacija koje dobivaju u skladu sa stavkom 1.

4. Kako bi se javnost informirala o općoj razini sigurnosti, Agencija jedanput godišnje objavljuje analizu sigurnosti. Od dana stupanja na snagu mjera iz članka 10. stavka 5. ova analiza sigurnosti mora uključivati analizu svih informacija primljenih u skladu s člankom 10. Ova analiza mora biti jednostavna i lako razumljiva te mora naznačiti da li postoje povećani rizici sigurnosti. U ovoj se analizi ne otkrivaju izvori informacija.

Članak 16.

ZAŠTITA IZVORA INFORMACIJA

1. Kada informacije iz članka 15. stavka 1. Komisiji ili Agenciji dobrovoljno dostavi fizička osoba, izvor tih informacija se ne otkriva. Kada se informacije daju nacionalnim tijelima, izvor tih informacija se štiti u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.

2. Ne dovodeći u pitanje valjane propise kaznenog prava, države članice se suzdržavaju od pokretanja postupka u pogledu neplaniranog i nenamjernog kršenja zakona o kojem su doznali samo zato što je o njima izviješteno u skladu s ovom Uredbom i njezinim provedbenim pravilima.

Ovo se pravilo ne primjenjuje u slučaju svjesnog nehaja (gross negligence).

EN L 79/01 Službeni glasnik Europske unije 19.03.2008.

3. Ne dovodeći u pitanje valjane propise kaznenog prava, države članice, u skladu s postupcima navedenim u nacionalnom zakonodavstvu i praksi, osiguravaju da zaposlenici koji daju informacije u okviru primjene ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila ne podliježu nikakvoj diskriminaciji od strane njihovog poslodavca.

Ovo se pravilo ne primjenjuje u slučaju svjesnog nehaja (gross negligence).

4. Ovaj se članak primjenjuje ne dovodeći u pitanje nacionalne propise koji se odnose na dostupnost informacija sudbenim tijelima.

Poglavlje III. EUROPSKA AGENCIJA ZA SIGURNOST ZRAČNOG PROMETA

Odjeljak I. ZADAĆE

Članak 17.

OSNIVANJE I FUNKCIJE AGENCIJE

1. Za provedbu ove Uredbe osniva se Europska agencija za sigurnost zračnog prometa.

2. Radi osiguravanja ispravnog djelovanja i razvoja sigurnosti u civilnom zrakoplovstvu, Agencija:

(a) izvodi sve zadaće i oblikuje mišljenja o svim pitanjima obuhvaćenim člankom 1. stavkom 1.;

(b) pomaže Komisiji pripremanjem mjera koje se moraju poduzeti za provedbu ove Uredbe. Kada te mjere uključuju tehnička pravila koja se odnose na konstrukciju, projekt i operativne aspekte, Komisija ne smije mijenjati njihov sadržaj bez prethodnog dogovora s Agencijom. Agencija također pruža

Komisiji potrebnu tehničku, znanstvenu i upravnu pomoć pri obavljanju njenih zadaća;

(c) poduzima potrebne mjere u okviru ovlasti koje su joj dane ovom Uredbom ili drugim zakonodavstvom Zajednice;

(d) obavlja inspekcijske preglede i istraživanja kada je to potrebno za ispunjavanje njezinih zadaća;

(e) na područjima svoje nadležnosti obavlja u ime država članica funkcije i zadaće koje proizlaze iz valjanih međunarodnih konvencija, posebno iz Čikaške konvencije.

Članak 18.

MJERE KOJE PROVODI AGENCIJA

Kada je to primjereno, Agencija:

EN L 79/01 Službeni glasnik Europske unije 19.03.2008.

(a) upućuje Komisiji svoja mišljenja;

(b) upućuje Komisiji preporuke za primjenu članka 14.;

(c) izdaje specifikacije za certificiranje, uključujući propise o plovidbenosti i prihvatljive načine usklađivanja te smjernice za primjenu ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila;

(d) donosi odgovarajuće odluke za primjenu članaka 20., 21., 22., 23., 54. i 55.;

(e) izdaje izvješća nakon inspekcijskih pregleda standardizacije koji se izvode u skladu s člankom 24. stavkom 1. i člankom 54.

Članak 19.

MIŠLJENJA, SPECIFIKACIJE ZA CERTIFICIRANJE I SMJERNICE

1. Kako bi pomogla Komisiji pri pripremi prijedloga osnovnih načela, primjenjivosti i bitnih zahtjeva koji se predlažu Europskom parlamentu i Vijeću te pri donošenju provedbenih pravila, Agencija izrađuje njihov nacrt. Ove nacrt Agencija dostavlja Komisiji u obliku mišljenja.

2. U skladu s člankom 52. i s provedbenim pravilima koja donese Komisija, Agencija razvija:

(a) specifikacije za certificiranje, uključujući propise o plovidbenosti (Airworthiness codes) i prihvatljive načine udovoljavanja; i

(b) smjernice;

koje se upotrebljavaju u postupku certificiranja.

Ovi dokumenti odražavaju najviši stupanj razvoja i najbolje prakse u dotičnim područjima te se ažuriraju uvažavanjem svjetskih zrakoplovnih praktičnih iskustava te znanstvenog i tehničkog napretka.

Članak 20.

CERTIFICIRANJE PLOVIDBENOSTI I UTJECAJA NA OKOLIŠ

1. U pogledu proizvoda, dijelova i uređaja iz članka 4. stavka 1. točaka (a) i (b) Agencija po potrebi i kako je određeno u Čikaškoj konvenciji ili njezinim priložima obavlja u ime država članica funkcije i zadaće države projektiranja, proizvodnje ili registracije koje se odnose na odobrenje projekta. U tu svrhu, ona posebno:

(a) za svaki proizvod za koji se traži certifikat tipa ili promjena certifikata tipa izrađuje i priopćava osnovu za certifikaciju tipa. Ovakva osnova za certifikaciju se sastoji od valjanog propisa o plovidbenosti, odredaba za koje je prihvaćena jednaka razina sigurnosti i posebnih detaljnih tehničkih specifikacija koje su potrebne kada osobine projekta određenog proizvoda

ili operativno iskustvo pokazu da su bilo koje odredbe propisa o plovidbenosti nedostatne ili neodgovarajuće za osiguravanje sukladnosti s bitnim zahtjevima;

(b) utvrđuje i priopćava specifikacije plovidbenosti za svaki proizvod za koji se traži certifikat plovidbenosti s ograničenjima;

(c) utvrđuje i priopćava detaljne specifikacije plovidbenosti za svaki dio ili uređaj za koji se traži certifikat;

(d) utvrđuje i priopćava odgovarajuće zahtjeve u pogledu okoliša za svaki proizvod za koji se u skladu s člankom 6. zahtijeva certificiranje utjecaja na okoliš;

(e) sama, ili putem nacionalnih zrakoplovnih vlasti ili kvalificiranih subjekata, provodi istraživanja povezana s certificiranjem proizvoda, dijelova i uređaja;

(f) izdaje odgovarajuće certifikate tipa ili s njima povezane promjene;

(g) izdaje certifikate za dijelove i uređaje;

(h) izdaje odgovarajuće certifikate utjecaja na okoliš;

(i) izmjenjuje i dopunjuje, obustavlja ili opoziva odgovarajući certifikat kada više nisu ispunjeni uvjeti u skladu s kojima je izdan ili kada pravna ili fizička osoba koja je nositelj certifikata ne ispunjava obveze iz ove Uredbe ili njezinih provedbenih pravila;

(j) osigurava funkcije kontinuirane plovidbenosti povezane s proizvodima, dijelovima i uređajima koji su pod njezinim nadzorom, što uključuje da bez nepotrebnog odlaganja reagira na problem sigurnosti te izdaje i prosljeđuje valjane obvezne informacije;

(k) za zrakoplov za koji se treba izdati dozvola za letenje utvrđuje postupke i standarde plovidbenosti kako bi se osigurala sukladnost s člankom 5. stavkom 4. točkom (a);

(l) izdaje dozvole za letenje za zrakoplove u svrhu certificiranja pod nadzorom Agencije, u dogovoru s državom članicom u kojoj je zrakoplov registriran ili će biti registriran.

2. U pogledu organizacija, Agencija:

(a) sama, ili putem nacionalnih zrakoplovnih vlasti ili kvalificiranih subjekata, provodi inspekcijske preglede i audite organizacija koje ona certificira;

(b) izdaje i obnavlja certifikate za:

(i.) organizacije za projektiranje; ili

(ii.) organizacije za proizvodnju smještene unutar područja država članica, ukoliko to zatraži predmetna država članica; ili EN L 79/01 Službeni glasnik Europske unije 19.03.2008.

(iii.) organizacije za proizvodnju i održavanje smještene izvan područja država članica;

(c) izmjenjuje i dopunjuje, obustavlja ili opoziva odgovarajući certifikat organizacije kada više nisu ispunjeni uvjeti u skladu s kojima je izdan, ili kada predmetna organizacija ne ispunjava obveze iz ove Uredbe ili njezinih provedbenih pravila.

Članak 21.

CERTIFICIRANJE PILOTA

1. U pogledu osoblja i organizacija iz članka 7. stavka 1., Agencija:

(a) sama, ili putem nacionalnih zrakoplovnih vlasti ili kvalificiranih subjekata, provodi inspekcije i audite organizacija koje ona certificira te po potrebi njihovog osoblja;

(b) izdaje i obnavlja certifikate organizacijama koje se bave osposobljavanjem pilota i centrima zrakoplovne medicine koji su smješteni izvan područja država članica te po potrebi za njihovo osoblje;

(c) izmjenjuje i dopunjuje, obustavlja ili opoziva odgovarajući certifikat kada više nisu ispunjeni uvjeti u skladu s kojima je izdan, ili kada pravna ili fizička osoba koja je nositelj certifikata ne ispunjava obveze iz ove Uredbe ili njezinih provedbenih pravila;

2. U pogledu školskih uređaja za simulaciju leta iz članka 7. stavka 1., Agencija:

(a) sama, ili putem nacionalnih zrakoplovnih vlasti ili kvalificiranih subjekata, provodi tehničke inspekcijske preglede uređaja koje ona certificira;

(b) izdaje i obnavlja certifikate za:

(i.) školske uređaje za simulaciju leta koji se koriste u organizacijama za osposobljavanje koje certificira Agencija; ili

(ii.) školske uređaje za simulaciju leta smještene unutar područja država članica, ukoliko to zatraži predmetna država članica; ili

(iii.) školske uređaje za simulaciju leta smještene izvan područja država članica;

(c) izmjenjuje i dopunjuje, obustavlja ili opoziva odgovarajući certifikat kada više nisu ispunjeni uvjeti u skladu s kojima je izdan, ili kada pravna ili fizička osoba koja je nositelj certifikata ne ispunjava obveze iz ove Uredbe ili njezinih provedbenih pravila.

Članak 22.

CERTIFICIRANJE ZRAČNIH OPERACIJA (AIR OPERATION CERTIFICATION)

1. Agencija bez nepotrebnih odlaganja reagira na problem koji utječe na sigurnost zračnih operacija, određujući korektivne mjere i šireći s tim povezane informacije, uključujući i države članice.

2. U pogledu ograničenja trajanja leta:

(a) Agencija izdaje odgovarajuće specifikacije za certificiranje kako bi se osigurala skladnost s bitnim zahtjevima, i po potrebi, s povezanim provedbenim pravilima. Prvobitno, provedbena pravila uključuju sve bitne odredbe Poddijela Q Aneksa III. Uredbi (EEZ-a) br. 3922/91, uzimajući u obzir najnovija znanstvena i tehnička dostignuća;

(b) država članica može odobriti pojedinačne sheme specifikacije trajanja leta koje odstupaju od specifikacija za certificiranje iz točke (a). U ovom slučaju država članica bez odlaganja obavještava Agenciju, Komisiju i druge države članice da namjerava izdati odobrenje za takvu pojedinačnu shemu;

(c) u roku od mjesec dana od primitka obavijesti, Agencija ocjenjuje pojedinačnu shemu na temelju znanstvene i medicinske procjene. Nakon toga, dotična država članica može izdati odobrenje kao u obavijesti, osim u slučaju kada Agencija raspravi shemu s državom članicom i predloži njezine izmjene. Ukoliko se država članica složi s tim izmjenama, ona sukladno s tim može izdati odobrenje;

(d) u slučaju hitnih nepredviđenih operativnih okolnosti ili operativnih potreba koje imaju ograničeno trajanje i koje se ne ponavljaju, može se privremeno primijeniti odstupanje od specifikacija za certificiranje, dok Agencija ne da svoje mišljenje;

(e) ukoliko se država članica ne složi sa zaključcima Agencije u pogledu pojedinačne sheme, ona predaje predmet Komisiji da u skladu s postupkom iz članka 65. stavka 3. odluči da li je ta shema u skladu s ciljevima sigurnosti ove Uredbe;

(f) sadržaji pojedinačnih shema koje su prihvatljive Agenciji, ili za koje je Komisija donijela pozitivnu odluku u skladu s točkom (e), se objavljuju.

Članak 23.

OPERATORI TREĆIH ZEMALJA

1. U pogledu operatora zrakoplova iz članka 4. stavka 1. točke (d) koji se koriste za komercijalne letove, Agencija:

(a) sama, ili putem nacionalnih zrakoplovnih vlasti ili kvalificiranih subjekata, provodi inspekcije i audite;

(b) izdaje i obnavlja ovlaštenja iz članka 9. stavka 2., osim ako država članica obavlja funkcije i zadaće države operatora glede tih letova;

(c) izmjenjuje i dopunjuje, obustavlja ili opoziva odgovarajuće ovlaštenje kada više nisu ispunjeni uvjeti u skladu s kojima je izdano, ili kada predmetna organizacija ne ispunjava obveze iz ove Uredbe ili njezinih provedbenih pravila.

2. U pogledu operatora zrakoplova iz članka 4. stavka 1. točke (d) koji se ne koriste za komercijalne letove, Agencija:

(a) prima izvave iz članka 9. stavka 3.; i

(b) sama, ili putem nacionalnih zrakoplovnih vlasti ili kvalificiranih subjekata, provodi nadzor nad operatorima od kojih je primila izvavu.

3. U pogledu zrakoplova iz članka 4. stavka 1. točke (d) Agencija izdaje ovlaštenja u skladu s člankom 9. stavkom 4. točkom (a).

Članak 24.

NADZIRANJE PRIMJENE PRAVILA

1. Agencija provodi standardizacijske audite u područjima obuhvaćenim člankom 1. stavkom 1. kako bi nadzirala da li nacionalne nadležne vlasti primjenjuju ovu Uredbu i njezina provedbena pravila, i o tome izvještava Komisiju.

2. Agencija provodi audite poduzetnika kako bi nadzirala primjenu ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila.

3. Agencija ocjenjuje utjecaj provedbe ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila, uzimajući u obzir ciljeve navedene u članku 2.

4. U pogledu primjene članka 14. Komisija se savjetuje s Agencijom koja joj daje svoje preporuke.

5. Metode rada Agencije pri provođenju zadaća iz stavaka 1., 3. i 4. podliježu zahtjevima koji se donose u skladu s postupkom iz članka 65. stavaka 2., uvažavajući načela iz članka 52. i 53.

Članak 25.

GLOBE I PERIODIČNE NOVČANE KAZNE

1. Ne dovodeći u pitanje članke 20. i 55., na zahtjev Agencije Komisija može:

(a) izreći globe osobama i poduzećima kojima je Agencija izdala certifikat, kada se namjerno ili radi nemara krše odredbe ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila;

(b) izreći periodične novčane kazne osobama i poduzećima kojima je Agencija izdala certifikat, koje se zaračunavaju od datuma navedenog u odluci, kako bi se te osobe ili poduzeća prisilili da se pridržavaju odredaba ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila.

2. Globe i periodične novčane kazne moraju biti odvratajuće i razmjerne, kako ozbiljnosti slučaja tako i gospodarskoj snazi dotičnog imatelja certifikata, vodeći posebno računa o stupnju u kojem je ugrožena sigurnost. Iznos globa ne smije premašivati 4% godišnjeg prihoda ili prometa imatelja certifikata. Iznos periodične novčane kazne ne smije premašivati 2.5% prosječnog dnevnog prihoda ili prometa imatelja certifikata.

3. Komisija u skladu s člankom 65. stavkom 3. donosi detaljna pravila za provedbu ovog članka. Pri tom ona posebno određuje:

(a) detaljna mjerila za utvrđivanje iznosa globe ili periodične novčane kazne; i

(b) postupke za istrage, povezane mjere i izvješća, te pravila postupka za donošenje odluka, uključujući odredbe o pravima na obranu, pristup dokumentaciji, pravno zastupanje, privatnost, kao i privremene odredbe te kvantifikaciju i ubiranje globa i periodičnih novčanih kazni.

4. Sud Europskih zajednica ima neograničenu nadležnost glede revizije odluka kojima je Komisija odredila globu ili periodičnu novčanu kaznu. On može poništiti, smanjiti ili povećati izrečenu globu ili periodičnu novčanu kaznu.

5. Odluke donesene u skladu sa stavkom 1. ne spadaju u područje kaznenog prava.

Članak 26.

ISTRAŽIVANJE

1. Agencija može razviti i financirati istraživanje ukoliko je ono strogo povezano s poboljšanjem aktivnosti u njezinom području nadležnosti, ne dovodeći u pitanje pravo Zajednice.

2. Agencija usklađuje svoje aktivnosti u području istraživanja i razvoja s aktivnostima istraživanja i razvoja Komisije i država članica kako bi se osigurala međusobna dosljednost tih politika i akcija.

3. Rezultati istraživanja koje financira Agencija se objavljuju, osim u slučaju kada ih Agencija razvrsta kao povjerljive.

Članak 27.

MEDUNARODNI ODNOSI

1. Agencija pomaže Komisiji i državama članicama pri njihovim odnosima s trećim zemljama u skladu s odgovarajućim pravom Zajednice. Ona posebno pomaže pri usklađivanju pravila i pri međusobnom priznavanju odobrenja kojima se potvrđuje zadovoljavajuća primjena pravila.

2. Agencija može surađivati sa zrakoplovnim vlastima trećih zemalja i međunarodnim organizacijama nadležnim za područja koja su obuhvaćena ovom Uredbom, u okviru radnih sporazuma sklopljenih s tim tijelima, u skladu s odgovarajućim odredbama Ugovora. Za ovakve sporazume potrebno je prethodno odobrenje Komisije.

3. Agencija pomaže državama članicama pri ispunjavanju njihovih međunarodnih obveza, posebno onih iz Čikaške konvencije.

Odjeljak II. UNUTARNJA STRUKTURA

Članak 28.

PRAVNI STATUS, SMJEŠTAJ, LOKALNI UREDI

1. Agencija je tijelo Zajednice. Ona je pravna osoba.

2. U svim državama članicama Agencija uživa najšire pravne mogućnosti koje se u skladu s pravom tih država mogu dati pravnoj osobi. Ona može, posebno, pribavljati pokretnu i nepokretnu imovinu i s njom raspolagati te može biti stranka u sudskim postupcima.

3. Agencija može osnivati svoje vlastite lokalne urede u državama članicama, za što je potrebna njihova suglasnost.

4. Agenciju predstavlja njezin izvršni direktor.

Članak 29.

OSOBLJE

1. Na osoblje Agencije primjenjuju se Kadrovski propisi za dužnosnike Europskih zajednica, Uvjeti zapošljavanja drugih službenika Europskih zajednica, te pravila koja su zajednički donijele institucije Europskih zajednica za primjenu tih Kadrovskih propisa i Uvjeta zapošljavanja, ne dovodeći pri tom u pitanje primjenu članka 39. ove Uredbe na članove Odbora za pritužbe.

2. Ne dovodeći u pitanje članak 42., Agencija u vezi sa svojim osobljem provodi ovlaštenja koja se Kadrovskim propisima i Uvjetima zapošljavanja daju tijelu za imenovanje.

3. Osoblje Agencije se sastoji od strogo ograničenog broja dužnosnika koje Komisija ili države članice postavljaju ili premještaju s druge dužnosti za obavljanje rukovodstvenih dužnosti. Ostalo osoblje se sastoji od drugih zaposlenika koje regrutira Agencija za potrebe obavljanja njezinih zadaća.

Članak 30.

POVLASTICE I IMUNITETI

Na Agenciju se primjenjuje Protokol o povlasticama i imunitetima Europskih zajednica priložen Ugovorima o osnivanju Europske zajednice i Europske zajednice za atomsku energiju.

Članak 31.

OBVEZE

1. Ugovorne obveze Agencije uređuju se pravom koje se primjenjuje na predmetni ugovor.

2. Sud Europskih zajednica ima nadležnost odlučivanja u pogledu bilo kakve arbitražne klauzule u ugovoru koji je sklopila Agencija.

3. U slučaju neugovornih obveza, Agencija u skladu s općim načelima prava država članica, nadoknađuje bilo kakvu štetu koju su prouzrokovale njezine službe ili njezini službenici pri obavljanju svojih zadaća.

4. Sud Europskih zajednica je nadležan u sporovima glede nadoknade bilo kakve štete navedene u stavku 3.

5. Osobnu odgovornost službenika Agencije prema Agenciji uređuju odgovarajuće odredbe utvrđene u Kadrovskim propisima i Uvjetima zapošljavanja.

Članak 32.

OBJAVLJIVANJE DOKUMENATA

1. Ne dovodeći u pitanje odluke donesene temeljem članka 290. Ugovora, sljedeći se dokumenti izrađuju na svim službenim jezicima Zajednice:

(a) analiza sigurnosti iz članka 15. stavka 4.;

(b) mišljenja upućena Komisiji u skladu s člankom 19. stavkom 1.;

(c) opće godišnje izvješće i program rada iz članka 33. stavka 2. točaka (b) i (c).

2. Usluge prevodenja koje su potrebne za rad Agencije daje Prevoditeljski centar za tijela Europske unije.

Članak 33.

OVLAŠTENJA UPRAVNOG ODBORA

1. Agencija ima Upravni odbor.

2. Upravni odbor:

(a) imenuje izvršnog direktora i druge direktore na prijedlog izvršnog direktora u skladu s člankom 39.;

(b) donosi opće godišnje izvješće o aktivnostima Agencije i dostavlja ga Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji, Revizorskom sudu i državama članicama najkasnije do 15. lipnja; djelujući u ime Agencije, Europskom parlamentu i Vijeću (dalje u tekstu proračunsko tijelo), dostavlja na godišnjoj osnovi sve informacije važne za rezultat postupaka ocjenjivanja, posebno informacije koje se odnose na učinke ili posljedice promjena zadaća dodijeljenih Agenciji;

(c) svake godine do 30. rujna, nakon što dobije mišljenje Komisije, donosi program rada Agencije za sljedeću godinu i dostavlja ga Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i državama članicama; ovaj se program rada donosi ne dovodeći u pitanje godišnji proračunski postupak Zajednice i zakonodavni program Zajednice za odgovarajuća područja sigurnosti zrakoplovstva; programu rada se prilaže mišljenje Komisije;

(d) u dogovoru s Komisijom donosi smjernice za dodjelu poslova certificiranja nacionalnim zrakoplovnim vlastima i kvalificiranim subjektima;

(e) utvrđuje postupke temeljem kojih izvršni direktor donosi odluke, kako je navedeno u člancima 52. i 53.;

(f) obavlja svoje funkcije u vezi s proračunom Agencije u skladu s člancima 59., 60. i 63.;

(g) imenuje članove Odbora za pritužbe u skladu s člankom 41.;

(h) provodi disciplinsku ovlast nad izvršnim direktorom te nad drugim direktorima u dogovoru s izvršnim direktorom;

(i) daje svoje mišljenje o mjerama koje se odnose na pristojbe i naknade, kako je navedeno u članku 64. stavku 1.;

(j) donosi svoj poslovnik;

(k) odlučuje o jezičnom uređenju Agencije;

(l) dopunjava, kada je potrebno, popis dokumenata iz članka 32. stavka 1.;

(m) određuje organizacijsku strukturu Agencije i donosi kadrovsku politiku Agencije.

3. Upravni odbor može savjetovati izvršnog direktora o bilo čemu što je povezano sa strateškim razvojem sigurnosti zrakoplovstva, uključujući istraživanja kako je određeno u članku 26.

4. Upravni odbor uspostavlja savjetodavno tijelo koje se sastoji od zainteresiranih strana, s kojim se savjetuje prije donošenja odluka u područjima iz stavka 2. točaka (c), (e), (f) i (i). Upravni odbor može također odlučiti da se savjetuje sa savjetodavnim tijelom i o drugim pitanjima navedenim u stavcima 2. i 3. Mišljenje savjetodavnog tijela nije obvezujuće za Upravni odbor.

5. Upravni odbor može uspostaviti radna tijela koja mu pomažu pri obavljanju njegovih funkcija, uključujući pripremu njegovih odluka i nadziranje njihove provedbe.

Članak 34.

SASTAVAK UPRAVNOG ODBORA

1. Upravni odbor se sastoji od jednog predstavniknika svake države članice i jednog predstavnika Komisije. Članovi se odabiru temeljem njihovog priznatog iskustva i predanosti u području civilnog zrakoplovstva, njihovih upravljačkih sposobnosti i njihove stručnosti, koji će se upotrijebiti za promicanje ciljeva ove Uredbe. O ovom se u cijelosti obavještava nadležan odbor Europskoga parlamenta.

Svaka država članica imenuje člana upravnog odbora te njegovog zamjenika koji će ga zamjenjivati u njegovoj/njezinoj odsutnosti. Komisija također određuje svog predstavnika i njegovog zamjenika. Mandat traje pet godina. Ovaj se mandat može obnoviti.

2. Kada je primjereno, o sudjelovanju predstavniknika europskih trećih zemalja i o uvjetima njihovog sudjelovanja odlučuje se u sporazumima iz članka 66.

3. Savjetodavno tijelo iz članka 33. stavka 4. imenuje četiri svoja članka koji sudjeluju u upravnom odboru kao promatrači. Oni u najširoj mogućoj mjeri predstavljaju različita gledišta zastupljena u savjetodavnom tijelu. Njihov mandat traje 30 mjeseci i može se obnoviti.

Članak 35.

PREDSJEDAVANJE UPRAVNIM ODBOROM

1. Upravni odbor između svojih članakova bira predsjednika i dopredsjednika. Dopredsjednik po službenoj dužnosti zamjenjuje predsjednika u slučaju njegove/njezine spriječenosti obavljanja svojih dužnosti.

2. Mandat predsjednika i dopredsjednika ističe kada prestane njihovo članakstvo u upravnom odboru. U skladu s tim mandat predsjednika i dopredsjednika traje tri godine. Ovaj se mandat može obnoviti jedanput.

Članak 36.

SJEDNICE

1. Sjednice upravnog odbora saziva njegov predsjednik.
2. Izvršni direktor Agencije sudjeluje u raspravama.
3. Upravni odbor održava najmanje dvije redovite sjednice godišnje. Osim toga, sastaje se na zahtjev predsjednika ili na zahtjev najmanje jedne trećine svojih članakova.
4. Upravni odbor može pozvati bilo koju osobu čije mišljenje može biti korisno, da sudjeluje na sjednicama kao promatrač.
5. Članovima upravnog odbora mogu, u skladu s pravilima postupka, pomagati savjetnici ili stručnjaci.
6. Tajništvo za upravni odbor osigurava Agencija.

Članak 37.

GLASANJE

1. Ne dovodeći u pitanje članak 39. stavak 1., upravni odbor donosi svoje odluke dvotrećinskom većinom svojih članakova. Na zahtjev člana upravnog odbora, odluka iz članka 33. stavka 2. točke (k) donosi se jednoglasno.

2. Svaki član imenovan u skladu s člankom 34. stavkom 1. ima jedan glas. U odsutnosti člana, njegov/njezin zamjenik stječe pravo na glasanje. Promatrači i izvršni direktor ne glasuju.

3. Pravilima postupka utvrđuju se detaljniji postupci glasanja, posebno uvjeti pod kojima članak može djelovati u ima nekog drugog članka, kao i zahtjevi za kvorumom tamo gdje je to prikladno.

Članak 38.

FUNKCIJE I OVLAŠTI IZVRŠNOG DIREKTORA

1. Agencijom upravlja njezin izvršni direktor, koji je posve neovisan u obavljanju svojih zadaća. Ne dovodeći u pitanje nadležnosti Komisije i upravnog odbora, izvršni direktor ne traži i ne prima upute od bilo koje vlade ili bilo kojeg drugog tijela.

2. Europski parlament ili Vijeće mogu pozvati izvršnog direktora da ih izvijesti o obavljanju svojih zadaća.

3. Izvršni direktor ima sljedeće funkcije i ovlaštati:

(a) odobrava mjere Agencije kako je određeno u članku 18., unutar granica određenih ovom Uredbom, njezinim provedbenim pravilima i bilo kakvim važećim zakonodavstvom;

(b) odlučuje o inspekcijskim pregledima i ispitivanjima kako je predviđeno u člancima 54. i 55.;

(c) dodjeljuje poslove certificiranja nacionalnim zrakoplovnim vlastima ili kvalificiranim subjektima u skladu sa smjericama koje daje upravni odbor;

(d) obavlja bilo kakve međunarodne funkcije i ostvaruje tehničku saradnju s trećim zemljama u skladu s člankom 27.;

(e) poduzima potrebne mjere, uključujući donošenje unutarnjih upravnih uputa i objavljivanje priopćenja, kako bi se osiguralo djelovanje Agencije u skladu s odredbama ove Uredbe;

(f) izrađuje svake godine nacrt općeg izvješća i dostavlja ga upravnom odboru;

(g) u odnosu na osoblje Agencije provodi ovlaštati utvrđene člankom 29. stavkom 2.;

(h) izrađuje ocjenu prihoda i rashoda Agencije u skladu s člankom 59. i provodi proračun u skladu s člankom 60.;

(i) prenosi svoje ovlaštati na druge članove osoblja Agencije sukladno pravilima koja se donose u skladu s postupkom iz članka 65. stavka 2.;

(j) uz suglasnost upravnog odbora, donosi odluke o osnivanju lokalnih ureda u državama članicama u skladu s člankom 28. stavkom 3.;

(k) izrađuje i provodi godišnji program rada;

(l) odgovara na zahtjeve za pomoć koje dobiva od Komisije.

Članak 39.

IMENOVANJE VISOKIH DUŽNOSNIKA

1. Izvršni direktor se imenuje temeljem zasluga te dokumentirane stručnosti i iskustva koji su važni za civilno zrakoplovstvo. Izvršnog direktora imenuje i razrješava upravni odbor na prijedlog Komisije. Upravni odbor donosi odluku tročetvrtinskom većinom svojih članakova. Prije imenovanja, upravni odbor može od odabranog kandidata zatražiti da pred nadležnim odborom ili odborima Europskoga parlamenta da izjavu i odgovori na pitanja njihovih članakova.

2. Izvršnom direktoru može pomagati jedan ili više direktora. Ukoliko je izvršni direktor odsutan ili onemogućen, jedan od direktora preuzima njegovo mjesto.

3. Direktori Agencije se imenuju temeljem njihove profesionalne stručnosti važne za civilno zrakoplovstvo. Direktore imenuje i razrješuje upravni odbor na prijedlog izvršnog direktora.

4. Mandat izvršnog direktora i drugih direktora traje pet godina. Mandat direktora se može obnavljati, dok se mandat izvršnog direktora može obnoviti samo jedanput.

Članak 40.

OVLAŠTI ODBORA ZA PRITUŽBE

1. Unutar Agencije osniva se jedan ili više odbora za pritužbe.

2. Odbor ili odbori za pritužbe su odgovorni za odlučivanje o pritužbama protiv odluka iz članka 44.

3. Odbor ili odbori za pritužbe zasjedaju po potrebi. Komisija, djelujući u skladu s postupkom iz članka 65., određuje broj odbora za žalbe i poslove koji im se dodjeljuju.

Članak 41.

SASTAVAK ODBORA ZA PRITUŽBE

1. Odbor za pritužbe se sastoji od predsjednika i dva druga članka.

2. Predsjednik i druga dva članka imaju svoje zamjenike koji ih zastupaju kada su oni odsutni.

3. Predsjednika, druga dva članka i njihove zamjenike imenuje upravni odbor iz popisa stručnih kandidata koji je donijela Komisija.

4. Kada odbor za pritužbe smatra da priroda pritužbe to zahtijeva, može pozvati dva dodatna člana iz popisa navedenog u stavku 3.

5. Kvalifikacije koje se zahtijevaju za članove svakog odbora za pritužbe, ovlasti pojedinih članova u pripremljenoj fazi donošenja odluka i uvjete glasovanja određuje Komisija, djelujući u skladu s postupkom iz članka 65. stavka 3.

Članak 42.

ČLANOVI ODBORA ZA PRITUŽBE

1. Mandat članova odbora za pritužbe, uključujući predsjednika i zamjenike traje pet godina. Ovaj se mandat može obnoviti.

2. Članovi odbora su neovisni. Pri donošenju odluka ne obvezuju ih nikakve upute.

3. Članovi odbora za pritužbe ne smiju obavljati nikakve druge dužnosti unutar Agencije. Članovi odbora za pritužbe mogu raditi skraćeno radno vrijeme.

4. Članove odbora za pritužbe se tokom njihovog mandata ne može udaljiti iz njihove službe niti s popisa stručnih kandidata, osim u slučaju kada za takvo udaljavanje postoje ozbiljni razlozi i kada Komisija, nakon što dobije mišljenje upravnog odbora, donese takvu odluku.

Članak 43.

ISKLUČENJE I PRIGOVOR

1. Članovi odbora za pritužbe ne mogu sudjelovati u bilo kakvom žalbenom postupku ukoliko u njemu imaju bilo kakav osobni interes, ukoliko su ranije bili zastupnici jedne od strana u postupku, ili ukoliko su sudjelovali u donošenju odluke koja je predmet pritužbe.

2. Ukoliko radi jednog od razloga navedenih u stavku 1., ili radi bilo kakvog drugog razloga, član odbora za pritužbe smatra da ne bi trebao/trebala sudjelovati u bilo kojem žalbenom postupku, on/ona o tome obavještava odbor za pritužbe.

3. Bilo koja strana u žalbenom postupku može uložiti prigovor na članove odbora za pritužbe temeljem razloga navedenih u stavku 1., ili ukoliko za bilo kojeg članka postoji sumnja na pristranost. Bilo kakav prigovor ove vrste nije dopušten, ukoliko stranka u žalbenom postupku, iako zna razlog za prigovor, ne poduzme proceduralne korake. Prigovor se ne može uložiti na temelju državljanstva članova.

4. O mjerama koje se poduzimaju u slučajevima navedenim u stavicama 2. i 3., odbor za pritužbe odlučuje bez sudjelovanja dotičnog članka. Radi donošenja odluke, dotičnog članka u odboru za pritužbe zamjenjuje njegov/njezin zamjenik.

Članak 44.

ODLUKE KOJE SU PREDMET PRITUŽBE

1. Pritužba se može uložiti na odluke koje Agencija donosi u skladu s člancima 20., 21., 22., 23., 55. ili 64.

2. Pritužba uložena u skladu sa stavkom 1. nema učinak odgađanja. Međutim, Agencija može, ako smatra da okolnosti to dopuštaju, odgoditi primjenu odluke na koju je uložena pritužba.

3. Pritužba protiv odluke koja ne obustavlja postupak u pogledu jedne od stranaka može se uložiti samo u vezi s pritužbom protiv konačne odluke, osim u slučaju kada je moguća posebna pritužba na odluku.

Članak 45.

OSOBE KOJE MOGU ULOŽITI PRITUŽBU

Svaka fizička ili pravna osoba može uložiti pritužbu protiv odluke koja je upućena toj osobi, ili protiv odluke koja ima izravan i individualan utjecaj na nju, iako se radi o odluci koja je upućena nekoj drugoj osobi. Stranke u postupku mogu biti stranka u žalbenom postupku.

Članak 46.

ROK I OBLIK

Pritužba zajedno s njezinim obrazloženjem ulaže se u pismenom obliku pri Agenciji u roku od dva mjeseca od obavijesti dotične osobe o mjerama, ili ukoliko takve obavijesti nema, u roku od dva mjeseca od dana kada je ta osoba doznala o tim mjerama.

Članak 47.

PRIVREMENA REVIZIJA

1. Ukoliko izvršni direktor smatra da je pritužba prihvatljiva i dobro osnovana, on/ona može ispraviti odluku. To se ne primjenjuje u slučaju kada je u žalbenom postupku podnositelj pritužbe suprotstavljen drugoj strani.

2. Ukoliko se odluka ne ispravi u roku od mjesec dana od primitka obrazloženja pritužbe, Agencija odmah odlučuje o tome da li će odložiti primjenu odluke u skladu s drugom rečenicom članka 44. stavka 2. i dostavljala pritužbu odboru za pritužbe.

Članak 48.

ISPITIVANJE PRITUŽBI

1. Ukoliko je pritužba dopustiva, odbor za pritužbe ispituje da li je ona dobro utemeljena.

2. Pri ispitivanju pritužbe u skladu sa stavkom 1., odbor za pritužbe djeluje brzo. On poziva stranke u žalbenom postupku, koliko je često to potrebno, da u određenom roku dostave primjedbe na obavijesti koje je izdao sam odbor za pritužbe ili na priopćenja drugih stranaka u žalbenom postupku. Stranke u žalbenom postupku imaju pravo davanja usmenih izjava.

Članak 49.

ODLUKE O PRITUŽBI

Odbor za pritužbe može provoditi bilo koju ovlast koja je u nadležnosti Agencije ili može prenijeti slučaj nadležnom tijelu Agencije. Odluka odbora za pritužbe obvezuje to nadležno tijelo.

Članak 50.

TUŽBE PRED SUDOM EUROPSKIH ZAJEDNICA

1. Sudu Europskih zajednica se mogu uložiti tužbe za poništenje akata Agencije koji su pravno obvezujući prema trećim stranama, za nepostupanje i za štete koje je Agencija uzrokovala tokom svojih aktivnosti.

2. Tužbe za poništenje odluka koje je Agencija donijela u skladu s člancima 20., 21., 22., 23., 55. ili 64. mogu se uložiti Sudu Europskih zajednica, tek nakon što se iscrpe svi žalbeni postupci unutar Agencije.

3. Agencija poduzima sve potrebne mjere za provedbu presude Suda Europskih zajednica.

Članak 51.

IZRAVNA PRITUŽBA

Države članice i institucije Zajednice mogu uložiti izravnu pritužbu Sudu Europskih zajednica protiv odluka Agencije.

Odjeljak III.

METODE RADA

Članak 52.

POSTUPCI ZA OBLIKOVANJE MIŠLJENJA, PROPISA O PLOVIDBENOSTI I SMJERNICA

1. U najkraćem mogućem roku nakon stupanja ove Uredbe na snagu, upravni odbor uspostavlja transparentne postupke za izdavanje mišljenja, propisa o plovidbenosti i smjernica iz članka 18. točaka (a) i (c).

Ovi postupci:

(a) temelje se na stručnom znanju koje je na raspolaganju u zrakoplovnim vlastima država članica;

(b) kad god je to potrebno, uključuju odgovarajuće stručnjake odgovarajućih zainteresiranih strana;

(c) osiguravaju da Agencija objavljuje dokumente i da se u velikoj mjeri savjetuje sa zainteresiranim stranama, u skladu s terminskim planom i postupkom koji uključuje obvezu Agencije da u postupku savjetovanja daje odgovore u pismenom obliku.

2. Kada Agencija u skladu s člankom 19. oblikuje mišljenja, propise o plovidbenosti i smjernice koje će primjenjivati države članice, ona uspostavlja postupak za savjetovanje s državama članicama. U tu svrhu ona može oformiti radnu skupinu u koju svaka država članica ima pravo imenovati svog stručnjaka.

3. Mjere iz članka 18. točaka (a) i (c) i postupci utvrđeni u skladu sa stavkom 1. ovog članka objavljuju se u službenim publikacijama Agencije.

4. Agencija mora uspostaviti posebne postupke za hitne mjere koje Agencija provodi kao reakciju na problem sigurnosti i za informiranje odgovarajućih zainteresiranih strana o mjerama koje moraju provesti one same.

Članak 53.

POSTUPCI ZA DONOŠENJE ODLUKA

1. Upravni odbor mora uspostaviti transparentne postupke za donošenje pojedinačnih odluka kako je predviđeno člankom 18. točkom (d).

Ti postupci:

(a) osiguravaju saslušanje fizičke ili pravne osobe na koju se odnosi odluka i bilo koje druge stranke na koju ta odluka izravno i individualno utječe;

(b) predviđaju obavješćivanje fizičke ili pravne osobe o odluci i njezino objavljivanje;

(c) predviđaju da fizička ili pravna osoba, kojoj je odluka upućena i bilo koja druga stranka u postupku, dobiju informaciju o pravnom lijeku koji u skladu s ovom Uredbom takvoj osobi stoji na raspolaganju;

(d) osiguravaju da odluke uključuju obrazloženja.

2. Upravni odbor uspostavlja postupke kojima se određuju uvjeti obavješćivanja o odlukama, uvažavajući pri tom žalbeni postupak.

3. Agencija mora uspostaviti posebne postupke za hitne mjere koje Agencija provodi kao reakciju na problem sigurnosti i za informiranje odgovarajućih zainteresiranih strana o mjerama koje moraju provesti one same.

Članak 54.

INSPEKCIJSKI PREGLEDI DRŽAVA ČLANICA

1. Ne dovodeći u pitanje provedbene ovlasti koje su Ugovorom dane Komisiji, Agencija pomaže Komisiji u nadziranju primjene ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila, obavljajući standardizacijske inspekcije u nadležnim vlastima država članica kako je određeno u članku 24. stavku 1. U skladu sa zakonskim odredbama države članice, službene osobe ovlaštene ovom Uredbom i službene osobe koje odrede nacionalne vlasti koje sudjeluju u takvim inspekcijskim pregledima, ovlašteni su:

(a) za pregled odgovarajućih evidencija, podataka, postupaka i bilo kakvog drugog materijala važnog za postizanje razine sigurnosti u zrakoplovstvu u skladu s ovom Uredbom;

(b) za dobivanje kopija ili izvadaka iz takvih evidencija, podataka, postupaka i drugih materijala;

(c) za traženje usmenog objašnjenja na licu mjesta;

(d) za ulazak u bilo koje odgovarajuće prostorije, tlo ili prevozno sredstvo.

2. Dužnosnici Agencije ovlašteni za inspekcijske preglede iz stavka 1. provode svoje ovlasti nakon predočavanja pismenog ovlaštenja u kojem su navedeni predmet i svrha inspekcijskog pregleda, te datum njegovog početka. Prije inspekcijskog pregleda Agencija pravovremeno obavještava predmetnu državu članicu o inspekcijskom pregledu te o identitetu ovlaštenih dužnosnika.

3. Predmetna država članica se podvrgava inspekcijskim pregledima i osigurava da im se također podvrgnu odgovarajuća tijela i osobe.

4. Kada inspekcijski pregled koji se provodi u skladu s ovim člankom obuhvaća inspekcijski pregled poduzeća ili udruženja poduzeća, primjenjuju se odredbe članka 55. Ukoliko se poduzeće protivi inspekcijskom pregledu, dotična država članica

pruža pomoć službenim osobama koje je ovlastila Agencija kako bi im omogućila obavljanje inspekcijskog pregleda.

5. Izvješća sastavljena temeljem ovog članka stavaljaju se na raspolaganje na službenom jeziku ili jezicima države članice u kojoj je inspekcijski pregled obavljen.

Članak 55.

ISTRAŽIVANJE U PODUZEĆIMA

1. Agencija može sama provoditi ili dodijeliti nacionalnim zrakoplovnim vlastima ili kvalificiranim subjektima zadaću provođenja svih potrebnih istraživanja u poduzećima, primjenom članka 7., 20., 21., 22., 23. i članka 24. stavka 2. Ova istraživanja se provode u skladu sa zakonskim odredbama država članica u kojima se poduzimaju. Radi toga osobe koje su ovlaštene ovom Uredbom imaju ovlasti:

(a) za pregled odgovarajućih evidencija, podataka, postupaka i bilo kakvog drugog materijala važnog za provođenje zadaća Agencije;

(b) za dobivanje kopija ili izvadaka iz takvih evidencija, podataka, postupaka i drugih materijala;

(c) za traženje usmenog objašnjenja na licu mjesta;

(d) za ulazak u bilo koje odgovarajuće prostorije, tlo ili prevozno sredstvo;

(e) za provođenje inspekcijskih pregleda zrakoplova u suradnji s državom članakicom.

2. Osobe ovlaštene za istraživanja iz stavka 1. provode svoje ovlasti nakon predočavanja pismenog ovlaštenja u kojem su navedeni predmet i svrha istraživanja.

3. Pravovremeno prije istraživanja, Agencija obavještava državu članakicu na čijem području će se istraživanje provesti o samom istraživanju i o identitetu ovlaštenih osoba. Službene osobe dotične države članice, na zahtjev Agencije, pomažu tim ovlaštenim osobama u obavljanju njihovih dužnosti.

Članak 56.

GODIŠNJI PROGRAM RADA

Cilj je godišnjeg programa rada promicanje trajnog poboljšanja sigurnosti Europskog zrakoplovstva, te usklađenost s ciljevima, ovlaštenjima i zadaćama Agencije, kako je navedeno u ovoj Uredbi. U njemu se jasno označava koje su ovlasti i zadaće Agencije dodane, izmijenjene ili izbrisane u odnosu na prethodnu godinu.

Prikaz godišnjeg programa rada temelji se na metodologiji koju koristi Komisija u okviru upravljanja utemeljenog na aktivnostima.

Članak 57.

OPĆE GODIŠNJE IZVJEŠĆE

Opće godišnje izvješće opisuje način na koji je Agencija provela svoj godišnji program rada. U njemu se jasno označava koje su ovlasti i zadaće Agencije dodane, izmijenjene ili izbrisane u odnosu na prethodnu godinu.

Izvješće prikazuje aktivnosti koje je Agencija izvela i ocjenjuje njihove rezultate u odnosu na postavljene ciljeve i terminski plan, rizike povezane s tim aktivnostima, upotrebu resursa i opće poslovanje Agencije.

Članak 58.

TRANSPARENTNOST I KOMUNIKACIJA

1. Na dokumente Agencije primjenjuje se Uredba (EZ-a) br. 1049/2001.

2. Agencija može potaknuti komunikaciju na područjima u okviru svoje misije. Ona posebno osigurava da se, osim publikacije navedene u članku 52. stavku 3., javnosti i bilo kojoj zainteresiranoj strani brzo pruže objektivne, pouzdane i lako razumljive informacije u odnosu na njezin rad.

3. Bilo koja pravna ili fizička osoba može se obratiti pismenim putem Agenciji na bilo kojem od jezika iz članka 314. Ugovora. Ta osoba ima pravo na odgovor na istom tom jeziku.

4. Informacije koje Agencija prikupi u skladu s ovom Uredbom podliježu Uredbi (EZ-a) br. 45/2001 Europskoga

parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2000. o zaštiti osoba pri obradi osobnih podataka u ustanovama i tijelima Zajednice te o slobodnom protoku takvih podataka[11].

Odjeljak IV.

FINANCIJSKI ZAHTEVI

Članak 59.

PRORAČUN

1. Prihodi Agencije se sastoje od:

- (a) doprinosa iz Zajednice;
- (b) doprinosa iz bilo koje europske treće zemlje s kojom je Zajednica sklopila sporazume iz članka 66.;
- (c) pristojbi koje plaćaju podnositelji zahtjeva ili imatelji certifikata i ovlaštenja koje izdaje Agencija;
- (d) naknada za publikacije, obuku i bilo kakve druge usluge koje pruža Agencija; i
- (e) bilo kakvih dobrovoljnih financijskih doprinosa iz država članica, trećih zemalja ili drugih subjekata, pod uvjetom da takvi doprinosi ne ugrožavaju neovisnost i nepristranost Agencije.

2. Izdaci Agencije uključuju kadrovske i upravne troškove te troškove za infrastrukturu i poslovanje.

3. Prihodi i izdaci moraju biti uravnoteženi.

4. U proračunu Agencije posebno se prikazuju regulatorni proračuni i pristojbe koje se propisuju i ubiru za djelatnosti certificiranja.

5. Svake godine upravni odbor na temelju nacrtu izvješća o procjenama prihoda i izdataka izrađuje izvješće o procjenama prihoda i izdataka Agencije za sljedeću financijsku godinu.

6. Izvješće o procjenama iz stavka 4., koje uključuje nacrt plana uspostave zajedno s privremenim programom rada, upravni odbor dostavlja najkasnije do 31. ožujka Komisiji i državama s kojima je Zajednica sklopila sporazume iz članka 66.

7. Komisija upućuje ova izvješća o procjenama proračunskom tijelu zajedno s preliminarnim nacrtom općeg proračuna Europske unije.

8. Na temelju izvješća o procjenama, Komisija u preliminarni nacrt općeg proračuna Europske unije unosi procjene koje smatra potrebnim za plan uspostave kao i iznos subvencija iz općeg proračuna te ga dostavlja proračunskom tijelu u skladu s člankom 272. Ugovora.

9. Proračunsko tijelo odobrava proračunska sredstva za subvencioniranje Agencije. Proračunsko tijelo usvaja plan uspostave Agencije.

10. Proračun usvaja upravni odbor. On postaje konačnim nakon konačnog usvajanja općeg proračuna Europske unije. Po potrebi, uskladuje se s njim.

11. Upravni odbor u što kraćem roku obavještava proračunsko tijelo o svojoj namjeri provedbe bilo kojeg projekta koji može imati značajne financijske posljedice na financiranje proračuna, što se posebno odnosi na bilo kakve projekte povezane s imovinom, kao što su najam ili kupovina zgrada. O tome se obavještava Komisija.

Kada podružnica proračunskog tijela obavijesti o svojoj namjeri davanja mišljenja, ona upućuje svoje mišljenje upravnom odboru u roku od šest tjedana od dana primitka obavijesti o projektu.

Članak 60.

PROVEDBA I NADZOR PRORAČUNA

1. Izvršni direktor provodi proračun Agencije.

2. Najkasnije do 1. ožujka nakon svake financijske godine, računovođa Agencije dostavlja privremena financijska izvješća računovođi Komisije, zajedno s izvješćem o izvršenju proračuna i o financijskom poslovanju za tu financijsku godinu. Računovođa Komisije konsolidira privremena financijska izvješća institucija i decentraliziranih tijela u skladu s člankom 128. Uredbe Vijeća (EZ-a, Euratom) br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002. o Financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opći proračun Europskih zajednica[12].

3. Najkasnije do 31. ožujka nakon svake financijske godine, računovođa Komisije dostavlja privremena financijska izvješća Agencije Revizorskom sudu, zajedno s izvješćem o izvršenju proračuna i o financijskom poslovanju za tu financijsku godinu. Izvješće o izvršenju proračuna i o financijskom poslovanju za tu financijsku godinu dostavlja se također Europskom parlamentu i Vijeću.

4. U skladu s člankom 129. Uredbe (EZ-a, Euratom) br. 1605/2002, po primitku primjedbi Revizorskog suda na privremena financijska izvješća Agencije, izvršni direktor izrađuje završni račun Agencije na svoju vlastitu odgovornost i dostavlja ga upravnom odboru na mišljenje.

5. Upravni odbor daje mišljenje o završnom računu Agencije.

6. Najkasnije do 1. srpnja nakon svake financijske godine, izvršni direktor dostavlja završni račun Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Revizorskom sudu, zajedno s mišljenjem upravnog odbora.

7. Završni račun se objavljuje.

8. Najkasnije do 30. rujna izvršni direktor šalje Revizorskom sudu odgovor na njegove primjedbe. On ovaj odgovor također šalje upravnom odboru.

9. Izvršni direktor dostavlja Europskom parlamentu, na njegov zahtjev, bilo kakve informacije koje su potrebne za neometanu primjenu postupka razrješavanja predmetne financijske godine, kako je predviđeno u članku 146. stavku 3. Uredbe (EZ-a, Euratom) br. 1605/2002.

10. Europski parlament, na preporuku Vijeća, djelujući kvalificiranom većinom, prije 30. travnja godine N + 2, daje razrješnje izvršnom direktoru u pogledu provedbe proračuna za godinu N.

Članak 61.

SUZBIJANJE PRIJEVARA

1. Za suzbijanje prijevara, korupcije i drugih nezakonitih radnji, bez ograničenja se primjenjuju odredbe Uredbe (EZ-a) br. 1073/1999 Europskoga parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o istragama koje provodi Europski ured za sprječavanje prijevara (OLAF)[13].

2. Agencija će pristupiti Međunarodnom sporazumu koji je 25. svibnja 1999. sklopljen između Europskoga parlamenta, Vijeća Europske unije i Komisije Europskih zajednica o unutarnjim istragama koje provodi Europski ured za sprječavanje prijevara (OLAF)[14], te će bez odlaganja izdati odgovarajuće propise koji se primjenjuju na njezino osoblje.

3. Odluke o financiranju te provedbeni sporazumi i instrumenti koji iz njih proizlaze izričito navode da Revizorski sud i OLAF mogu, ako je potrebno, provjeravati na licu mjesta primatelje sredstava Agencije i posrednike koji su odgovorni za njihovo dodjeljivanje.

Članak 62.

OCJENJIVANJE

1. U roku od tri godine od datuma kada Agencija preuzme svoje dužnosti, i svakih pet godina nakon toga, upravni odbor naručuje neovisnu vanjsku ocjenu provedbe ove Uredbe.

2. Ovim se ocjenjivanjem ispituje koliko Agencija uspješno obavlja svoju zadaću. Također se ocjenjuje utjecaj ove Uredbe, Agencija i njezini radni postupci pri uspostavljanju visoke razine sigurnosti civilnog zrakoplovstva. Pri ocjenjivanju se uvažavaju stavakovi interesnih skupina kako na europskoj tako i na nacionalnoj razini.

3. Upravni odbor dobiva rezultate ocjenjivanja i izdaje preporuke Komisiji u pogledu promjena u ovoj Uredbi, Agenciji i njezinim radnim praksama, a Komisija te preporuke zajedno sa svojim mišljenjem i odgovarajućim prijedlozima upućuje Europskom parlamentu i Vijeću. Ako je potrebno, uključuje se akcijski plan s terminskim planom. Rezultati i preporuke ocjenjivanja se objavljuju.

Članak 63.

FINANCIJSKE ODREDBE

Financijska pravila koja se primjenjuju na Agenciju donosi upravni odbor nakon savjetovanja s Komisijom. Ona ne smiju odstupati od Uredbe Komisije (EZ-a, Euratom) br. 2343/2002 od 19. studenoga 2002. o okvirnoj Financijskoj uredbi za tijela iz članka 185. Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 o Financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opći proračun Europskih zajednica[15], osim kada se takva odstupanja izričito zahtijevaju za rad Agencije i kada je Komisija za to dala prethodnu suglasnost.

Članak 64.

REGULIRANJE PRISTOJBI I NAKNADA

1. Mjere namijenjene za izmjene i dopune nebitnih elemenata ove Uredbe u pogledu pristojbi i naknada, njezinim dopunjavanjem, donose se u skladu s regulatornim postupkom detaljno predviđenim u članku 65. stavku 4.

2. Komisija se savjetuje s upravnim odborom o nacrtu mjera iz stavka 1.

3. Mjere iz stavka 1. posebno određuju za što se plaćaju pristojbe i naknade temeljem članka 59. stavka 1. točaka (c) i (d), iznos pristojbi i naknada i način na koji se one plaćaju.

4. Pristojbe i naknade se naplaćuju za:

(a) izdavanje i obnavljanje certifikata te s tim povezane funkcije stalnog nadzora;

(b) pružanje usluga; prikazuju se stvarni troškovi svake pojedinačne usluge;

(c) obradu pritužbi.

Sve pristojbe i naknade su izražene i plaćaju se u eurima.

5. Iznos pristojbi i naknada se određuje u takvoj visini da se osigura da je prihod od njih u načelu dovoljan za pokrivanje cjelokupnih troškova pruženih usluga. Te pristojbe i naknade, uključujući one prikupljene tokom 2007. godine, predstavljaju namjenski prihod Agencije.

Poglavlje IV.**ZAVRŠNE ODREDBE**

Članak 65.

ODBOR

1. Komisiji pomaže odbor.

2. Kod pozivanja na ovaj stavak, primjenjuju se članci 3. i 7. Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir odredbe njezinog članka 8.

3. Kod pozivanja na ovaj stavak, primjenjuju se članci 5. i 7. Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir odredbe njezinog članka 8.

Razdoblje iz članka 5. stavka 6. Odluke 1999/468/EZ iznosi jedan mjesec.

4. Kod pozivanja na ovaj stavak, primjenjuju se članak 5a stavci 1. do 4. i članak 7. Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir odredbe njezinog članka 8.

5. Kod pozivanja na ovaj stavak, primjenjuju se članak 5a stavci 1. do 4. i stavak 5. točka (b), te članak 7. Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir odredbe njezinog članka 8.

Rokovi u članku 5a stavku 3. točki (c), stavku 4. točki (b) i stavku 4. točki (e) Odluke 1999/468/EZ određeni su na 20 dana.

6. Kod pozivanja na ovaj stavak, primjenjuju se članak 5a stavci 1., 2. i 4., stavak 5. točka (b) i stavak 6., te članak 7. Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir odredbe njezinog članka 8.

7. Kod pozivanja na ovaj stavak, primjenjuje se članak 6. Odluke 1999/468/EZ.

Prije donošenja svoje odluke, Komisija se savjetuje s odborom iz stavka 1. ovog članka.

Razdoblje predviđeno člankom 6. točkom (b) Odluke 1999/468/EZ iznosi tri mjeseca.

Kada država članica uputi Vijeću odluku Komisije, Vijeće može kvalificiranom većinom u roku od tri mjeseca donijeti drugačiju odluku.

Članak 66.

SUDJELOVANJE EUROPSKIH TREĆIH ZEMALJA

Agencija je otvorena za sudjelovanje europskih trećih zemalja koje su potpisnice Čikaške konvencije i koje su sklopile sporazume s Europskom zajednicom, pri čemu su usvojile i primjenjuju pravo Zajednice u području na koje se odnosi ova Uredbe i njezina provedbena pravila.

U skladu s odgovarajućim odredbama ovih sporazuma, razvijaju se rješenja kojima se, između ostaloga, određuju priroda i raspon te detaljna pravila sudjelovanja tih država u radu Agencije, uključujući odredbe o financijskim doprinosima i osoblju.

Članak 67.

POČETAK RADA AGENCIJE

1. Agencija od 28. rujna 2003. preuzima dužnost obavljanja zadaća certificiranja u skladu s člankom 20. Do tog datuma države članice nastavljaju provoditi valjane zakone i druge propise.

2. Tokom dodatnog prijelaznog razdoblja u trajanju od 42 mjeseca od datuma iz stavka 1., države članice mogu nastaviti izdavati certifikate i odobrenja odstupajući od odredaba članka 5., 6., 12. i 20., pod uvjetima koje odredi Komisija u mjerama donesenim za njihovu primjenu. Kada u tom kontekstu države članice izdaju certifikate temeljem certifikata izdanih u trećim zemljama, mjere koje donese Komisija moraju uvažavati načela utvrđena člankom 12. stavkom 2. točkama (b) i (c).

Članak 68.

KAZNE

Države članice moraju odrediti kazne za kršenje ove Uredbe i njezinih provedbenih pravila. Ove kazne moraju biti učinkovite, razmjerne i odvraćajuće.

Članak 69.

OPOZIVI

1. Ovime se opoziva Uredba (EZ-a) br. 1592/2002, ne dovodeći u pitanje odredbe drugog podstavka.

Upućivanja na opozvanu Uredbu tumače se kao upućivanja na ovu Uredbu u skladu s korelacijskom tabelom iz Aneksa VI.

2. Ovime se opoziva Direktiva Vijeća 91/670/EEZ od datuma stupanja na snagu mjera iz članka 7. stavka 6.

3. Aneks III. Uredbi (EEZ-a) br. 3922/91 briše se s danom stupanja na snagu odgovarajućih mjera iz članka 8. stavka 5.

4. Odredbe članka 11. se primjenjuju na proizvode, dijelove i uređaje te na organizacije i osobe čija je certifikacija obavljena ili priznata u skladu s odredbama akata navedenih u stavcima 1., 2. i 3. ovog članka.

5. Ovime se opoziva Direktiva 2004/36/EZ od datuma stupanja na snagu mjera iz članka 10. stavka 5. ove Uredbe, ne dovodeći u pitanje provedbena pravila iz članka 8. stavka 2. te Direktive.

Članak 70.

STUPANJE NA SNAGU

Ova Uredba stupa na snagu 20. dana od njezine objave u Službenom listu Europske unije.

Članci 5., 6., 7., 8., 9. i 10. primjenjuju se od datuma navedenih u njihovim odgovarajućim provedbenim pravilima, ali ne kasnije od 8. travnja 2012.

Ova Uredba u cijelosti obvezuje i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Strasbourgu 20. veljače 2008.

Za Europski parlament Za Vijeće

Predsjednik Predsjednik

H. -G. Pöttering J. Lenarčič

ANEKS I.**BITNI ZAHTJEVI PLOVIDBENOSTI IZ ČLANKA 5.**

1. Integritet proizvoda: integritet proizvoda mora biti osiguran za sve predviđene uvjete letenja tokom cjelokupnog

vijeka uporabe. Sukladnost sa zahtjevima se mora dokazati ocjenjivanjem ili analizom, koji se po potrebi dopunjavaju testovima.

1.a. Struktura i materijali: integritet strukture mora biti osiguran u cjelokupnim aerodinamičkim limitima zrakoplova, i dovoljno više od toga, uključujući njegov pogonski sustavak te se mora održavati tokom cjelokupnog vijeka uporabe zrakoplova.

1.a.1. Svi dijelovi zrakoplova čiji bi kvar mogao smanjiti integritet strukture, moraju biti u skladu sa sljedećim uvjetima, ne dovodeći do nepoželjnih deformacija ili kvarova. Ovo uključuje sve dijelove koji imaju veliku masu i sredstva za njihovo učvršćivanje.

1.a.1.a. Moraju se uvažiti sve kombinacije opterećenja koje se mogu utemeljeno očekivati, i više od toga, u opsegu težina, rasponu težišta, aerodinamičkih limita i vijeka trajanja zrakoplova. Ovo uključuje opterećenja radi udara vjetra, manevriranja, presurizacije, pomičnih površina, kontrolnih i propulzivnih sustavaka, kako u zraku tako i na tlu.

1.a.1.b. Moraju se uvažiti opterećenja i vjerojatni kvarovi uzrokovani hitnim slijetanjima, bilo na tlo ili na vodu.

1.a.1.c. Moraju se uvažiti dinamički učinci pri reakciji strukture na ova opterećenja.

1.a.2. Zrakoplov mora biti oslobođen od bilo kakve aeroelastične nestabilnosti i prekomjerne vibracije.

1.a.3. Proizvodni postupci i materijali upotrijebljeni u konstrukciji zrakoplova moraju rezultirati poznatim i ponovljivim strukturnim osobinama. Moraju se uvažiti sve promjene osobina materijala povezane s operativnim okolišem.

1.a.4. Učinci cikličkog opterećenja, propadanja uvjetovanog okolišem, slučajnih i posebno uzrokovanih oštećenja ne smiju smanjiti integritet strukture ispod razine prihvatljive rezidualne snage. Moraju se objaviti sve potrebne upute za osiguravanje kontinuirane plovidbenosti u ovom smislu.

1.b. Pogon: Treba dokazati integritet pogonskog sustavaka (tj. motora i, kada je primjereno, propelera) u cjelokupnim aerodinamičkim limitima pogonskog sustava, i više, te ga održavati tokom cjelokupnog vijeka uporabe pogonskog sustava.

1.b.1. Pogonski sustav mora u svojim navedenim granicama proizvoditi pogon ili snagu koji se zahtijevaju u svim uvjetima letenja, vodeći računa o uvjetima i utjecajima okoliša.

1.b.2. Proizvodni postupci i materijali upotrijebljeni u konstrukciji pogonskog sustavaka moraju rezultirati poznatim i ponovljivim strukturnim ponašanjem. Moraju se uvažiti sve promjene osobina materijala povezane s operativnim okolišem.

1.b.3. Učinci cikličkog opterećenja, propadanja uvjetovanog okolišem i upotrebom te vjerojatni posljedični kvarovi dijelova ne smiju smanjiti integritet pogonskog sustava ispod prihvatljivih razina. Moraju se objaviti sve potrebne upute za osiguravanje kontinuirane plovidbenosti u ovom smislu.

1.b.4. Moraju se objaviti sve potrebne upute, informacije i zahtjevi u pogledu sigurne i ispravne povezanosti između pogonskog sustavaka i zrakoplova.

1.c. Sustavi i oprema

1.c.1. Zrakoplov ne smije imati osobine i detalje konstrukcije, za koje je iskustvo pokazalo da su opasni.

1.c.2. Zrakoplov, uključujući sustave, opremu i uređaje koji se zahtijevaju za certifikaciju tipa, ili koji se zahtijevaju operativnim pravilima, mora funkcionirati kako je prevideno, u svim predvidivim operativnim uvjetima u cjelokupnim aerodinamičkim limitima zrakoplova, i dostatno više od toga, uvažavajući operativni okoliš sustava, opreme ili uređaja. Ostali sustavi, oprema i uređaji koji se ne zahtijevaju za certifikaciju tipa, ili koji se ne zahtijevaju operativnim pravilima, bez obzira na to da li funkcioniraju ispravno ili ne, ne smiju umanjivati sigurnost niti negativno utjecati na ispravno funkcioniranje bilo kojih drugih sustava, opreme ili uređaja. Sustavi, oprema i

uređaji moraju biti takvi da za njihovu upotrebu nije potrebna izuzetna vještina ili snaga.

1.c.3. Sustavi zrakoplova i s njima povezani uređaji, gledani svaki za sebe ili u međusobnom odnosu, moraju biti projektirani tako, da bilo koji katastrofalni kvar ne rezultira iz pojedinačnog kvara za koji se nije pokazalo da je krajnje nevjerovatno, te mora postojati obrnut odnos između vjerojatnosti kvara i ozbiljnosti njegovog utjecaja na zrakoplov i njegove putnike. U odnosu na navedeni kriterij pojedinačnog kvara, prihvaćaju se odgovarajuće korekcije u pogledu veličine i opsega konfiguracije zrakoplova, radi čega je moguće da se kriteriji jednog kvara ne ispunjavaju za neke dijelove i neke sustave helikoptera i malih zrakoplova.

1.c.4. Posadi, ili po potrebi osoblju za održavanje, moraju se na jasan, dosljedan i nedvosmislen način dati informacije potrebne za sigurno obavljanje leta i informacije u pogledu nesigurnih uvjeta. Sustavi, oprema i kontrole, uključujući znakove i obavijesti, moraju biti projektirani i smješteni tako da se u najvećoj mogućoj mjeri smanje greške koje bi mogle doprinijeti stvaranju opasnosti.

1.c.5. Potrebne su mjere opreza pri projektiranju kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri smanjile opasnosti od razumno vjerojatnih prijetnji za zrakoplov i putnike, u zrakoplovu i izvan njega, uključujući zaštitu od mogućnosti većeg kvara ili poremećaja bilo kojeg uređaja u zrakoplovu.

1.d. Kontinuirana plovidbenost

1.d.1. Moraju se izraditi upute za kontinuiranu plovidbenost kako bi se osiguralo da se standard plovidbenosti za certifikaciju tipa zrakoplova održava tokom cijelog vijeka upotrebe zrakoplova.

1.d.2. Moraju se osigurati sredstva koja omogućavaju inspeksijski pregled, podešavanje, podmazivanje, uklanjanje ili zamjenu dijelova i uređaja, kada je to potrebno za postizanje kontinuirane plovidbenosti.

1.d.3. Upute za kontinuiranu plovidbenost moraju biti u obliku jednog ili više priručnika, ovisno o količini potrebnih podataka. Ovi priručnici moraju obuhvaćati upute za održavanje i popravke, informacije o servisiranju, postupke za pronalaženje kvarova i za inspeksijske preglede, u obliku koji omogućava praktičnu upotrebu.

1.d.4. Upute za kontinuiranu plovidbenost moraju sadržavati ograničenja plovidbenosti koja navode vrijeme za svaku obveznu zamjenu, vremenski razmak između inspeksijskih pregleda i odgovarajuće postupke za obavljanje inspeksijskog pregleda.

2. Aspekti plovidbenosti u odnosu na rad proizvođača

2.a. Treba dokazati da je za osiguravanje zadovoljavajuće razine sigurnosti osoba u zrakoplovu ili na tlu tokom rada proizvođača, obavljeno sljedeće:

2.a.1. moraju se odrediti vrste operacija za koje je zrakoplov odobren te ograničenja i informacije koji su potrebni za siguran let, uključujući učinke i ograničenja okoliša;

2.a.2. zrakoplov se mora moći sigurno kontrolirati i manevrirati u svim predviđenim uvjetima leta, uključujući i uvjete nakon kvara jednog ili više pogonskih sustava. Mora se obratiti dužna pažnja na snagu pilota, okoliš u pilotskoj kabini, radno opterećenje pilota i druge ljudske faktore te na fazu leta i njezino trajanje;

2.a.3. mora biti moguć gladak prijelaz iz jedne faze leta u drugu, a da se pri tom ne zahtijeva izuzetna vještina pilotiranja, budnost, snaga ili radno opterećenje u bilo kakvim mogućim uvjetima leta;

2.a.4. zrakoplov mora imati takvu stabilnost da zahtjevi koji se postavljaju na pilota ne budu prekomjerni u pogledu faze leta i njezinog trajanja;

2.a.5. moraju se utvrditi postupci za normalne letove, kvarove i hitna stanja;

2.a.6. moraju se osigurati upozorenja ili druge opomene namijenjene za sprječavanje prekoračenja normalnih aerodinamičnih limita, prikladne tipu;

2.a.7. osobine zrakoplova i njegovih sustava moraju omogućiti siguran povratak iz krajnjih aerodinamičkih limita u koje zrakoplov može doći;

2.b. članovima posade se moraju staviti na raspolaganje ograničenja leta i druge informacije potrebne za siguran let;

2.c. let proizvoda mora biti zaštićen od opasnosti koje proizlaze iz negativnih vanjskih i unutarnjih uvjeta, uključujući uvjete okoliša;

2.c.1. posebno ne smije doći do nesigurnih uvjeta radi izloženosti pojavama kao što su, ali ne samo, loše vremenske prilike, grmljavina, nalet ptica, polja s visokofrekventnim zračenjem, ozon, itd., koje se mogu razumno očekivati tokom leta proizvoda;

2.c.2. putničke kabine moraju pružati putnicima odgovarajuće uvjete prevoza i odgovarajuću zaštitu od bilo kakvih očekivanih opasnosti do kojih može doći tokom leta ili koje rezultiraju iz hitnih situacija, uključujući požar, dim, otrovne plinove i brzu dekompresiju. Moraju se poduzeti predostrožnosti da se putnicima osiguraju sve razumne mogućnosti izbjegavanja teških ozljeda i brza evakuacija zrakoplova te da ih se zaštititi od učinaka sila deceleracije u slučaju hitnog slijetanja na tlo ili na vodu. Za slučaj potrebe, moraju se osigurati jasni i nedvosmisleni znakovi i obavijesti kako bi se putnicima zrakoplova dale upute o odgovarajućem sigurnom ponašanju te o smještaju i ispravnoj upotrebi sigurnosne opreme. Potrebna sigurnosna oprema mora biti trenutno dostupna;

2.c.3. kabine za posadu moraju biti uređene tako da olakšavaju izvođenje letočkih operacija, uključujući sredstva koja omogućavaju zapažanje situacije i upravljanje bilo kakvim izuzetnim i hitnim situacijama. Okoliš u kabinama za posadu ne smije ugrožavati sposobnost posade za obavljanje njihovih zadaća i mora biti projektiran tako da sprječava ometanja tokom leta i pogrešnu upotrebu kontrola.

3. Organizacije (uključujući fizičke osobe koje obavljaju projektiranje, proizvodnju ili održavanje)

3.a. Organizacijama se izdaju odobrenja kada su ispunjeni sljedeći uvjeti:

3.a.1. organizacija mora imati sva sredstva potrebna za opseg njezinog rada. Ta sredstva, između ostalog, uključuju sljedeće: objekte i uređaje, osoblje, opremu, alate i materijal, dokumentaciju o zadacima, odgovornostima i postupcima, pristup odgovarajućim podacima i vođenje evidencije;

3.a.2. organizacija mora uvesti i održavati sustav upravljanja kako bi osigurala sukladnost s ovim bitnim zahtjevima plovidbenosti te mora težiti trajnom poboljšavanju tog sustava;

3.a.3. organizacija mora uspostaviti sporazume s drugim odgovarajućim organizacijama, kada je to potrebno, kako bi se osigurala trajna sukladnost s bitnim zahtjevima za plovidbenost;

3.a.4. organizacija mora uspostaviti sustav za izvještavanje i/ili obradu podataka o događajima, koji se mora koristiti u okviru sustava upravljanja iz točke 3.a.2. i u okviru sporazuma iz točke 3.a.3., kao doprinos cilju trajnog poboljšavanja sigurnosti proizvoda;

3.b. ako se radi o organizacijama koje se bave obukom osoblja za održavanje, uvjeti iz točaka 3.a.3 i 3.a.4 se ne primjenjuju.

ANEKS II.

ZRAKOPLOVI IZ ČLANKA 4. STAVKA 4.

Članak 4. Stavci 1., 2. i 3. ne primjenjuju se na zrakoplove koji spadaju u jednu ili više niže navedenih kategorija:

(a) povijesni zrakoplovi koji ispunjavaju niže navedena mjerila:

(i.) jednostavni zrakoplovi;

- čiji je prvobitan projekt nastao prije 1. siječnja 1955. i

- čija je proizvodnja obustavljena prije 1. siječnja 1975. ili

(ii.) zrakoplovi koji imaju nedvojbeni povijesni značaj, koji se odnosi na:

- sudjelovanje u značajnom povijesnom događaju, ili

- važan korak u razvoju zrakoplovstva, ili

- važnu ulogu u oružanim snagama države članice;

(b) zrakoplovi posebno projektirani ili prilagođeni za istraživačke, eksperimentalne ili znanstvene svrhe, koji se vjerojatno proizvode u vrlo ograničenom broju;

(c) zrakoplov koji je najmanje 51 % izgradio amater ili neprofitna udruga amatera za svoje vlastite namjene i bez komercijalnog cilja;

(d) zrakoplovi koji su bili u službi vojnih snaga, osim ako se radi o tipu zrakoplova, za koji je Agencija usvojila standard projekta;

(e) zrakoplovi, helikopteri, i padobrani s pogonom koji nemaju više od dva sjedala, s najvišom dopuštenom masom pri uzlijetanju (MTOM), kako je određena u državi članici, koja ne smije biti veća od:

(i.) 300 kg za kopneni zrakoplov/helikopter s jednim sjedalom; ili

(ii.) 450 kg za kopneni zrakoplov/helikopter s dva sjedala; ili

(iii.) 330 kg za amfibijski ili hidroavion/helikopter s jednim sjedalom; ili

(iv.) 495 kg za amfibijski ili hidroavion/helikopter s dva sjedala, pod uvjetom da, ako leti i kao hidroavion/helikopter i kao kopneni avion/helikopter, ima najveću dopuštenu masu uzlijetanja ispod limita za oba slučaja;

(v.) 472,5 kg za kopneni zrakoplov s dva sjedala opremljen padobranskim sustavakom za sigurno zaustavljanje zrakoplova koji je montiran na nosaču zrakoplova;

(vi.) 315 kg za kopneni zrakoplov s jednim sjedalom opremljen padobranskim sustavakom za sigurno zaustavljanje zrakoplova koji je montiran na nosaču zrakoplova;

i za zrakoplove čija brzina sloma uzgona ili najmanja stalna brzina letenja pri slijetanju ne premašuje kalibriranu zračnu brzinu (CAS) od 35 čvorova;

(f) giroplani s jednim ili dva sjedala čija najviša dopuštena masa pri uzlijetanju ne premašuje 560 kg;

(g) jedrilice, uključujući one koje se lansiraju nožno, čija najveća masa kada su prazne ne smije biti veća od 80 kg ako se radi o jednosjedu, ili 100 kg ako se radi o dvosjedu;

(h) replike zrakoplova koje ispunjavaju mjerila iz gornjih točaka (a) ili (d), čiji je projekt konstrukcije sličan originalnom zrakoplovu;

(i) zrakoplov bez posade čija operativna masa nije veća od 150 kg;

(j) bilo koji drugi zrakoplov čija masa kada je prazan nije veća od 70 kg, uključujući i gorivo.

ANEKS III.

BITNI ZAHTEJEVI ZA LICENCIRANJE PILOTA IZ ČLANKA 7.

1. Izobrazba

1.a. Općenito

1.a.1. Osoba koja pristupa izobrazbi za upravljanje zrakoplovom mora biti dovoljno zrela u obrazovnom, fizičkom i mentalnom smislu kako bi mogla usvojiti, održavati i pokazati odgovarajuće teoretsko znanje i praktičnu vještinu.

1.b. Teoretsko znanje

1.b.1. Pilot mora steći i održavati razinu znanja primjerenu aktivnostima koje se izvode u zrakoplovu i razmjernu rizicima povezanim s tim tipom aktivnosti. To znanje mora uključivati najmanje sljedeće:

(i.) zrakoplovno pravo;

(ii.) općenito znanje o zrakoplovima;

(iii.) tehnička znanja povezana s kategorijom zrakoplova;

- (iv.) provedbu i planiranje leta;
- (v.) djelovanje i ograničenja čovjeka;
- (vi.) meteorologiju;
- (vii.) navigaciju;
- (viii.) operativne postupke, uključujući upravljanje resursima;
- (ix.) načela letenja;
- (x.) komunikacije; i
- (xi.) netehničke vještine, uključujući prepoznavanje i upravljanje prijetnjama i pogreškama.

1.c. Dokazivanje i održavanje teoretskog znanja

1.c.1. Stjecanje i održavanje teoretskog znanja dokazuje se trajnim ocjenjivanjem tokom izobrazbe i, kada je primjereno, ispitima.

1.c.2. Stečeno teoretsko znanje mora se održavati na odgovarajućoj razini. To se dokazuje redovitim ocjenjivanjima, ispitima, testovima i provjerama. Učestalost ispita, testova ili provjera mora biti razmjerna razini rizika povezanog s aktivnošću.

1.d. Praktične vještine

1.d.1. Pilot mora steći i održavati praktične vještine primjerene za izvođenje njegovih/njezinih aktivnosti u zrakoplovu. Ove vještine moraju biti razmjerne rizicima povezanim s tipom aktivnosti i moraju obuhvaćati, ako je to primjereno, aktivnostima koje se obavljaju u zrakoplovu, sljedeće:

(i.) aktivnosti prije uzlijetanja i tokom leta, uključujući utvrđivanje performanse, mase i ravnoteže zrakoplova, pregled i servisiranje zrakoplova, planiranje goriva, procjenu vremenskih prilika, planiranje rute, ograničenja zračnog prostora i raspoloživost poletno sletnih staza;

(ii.) operacije u zračnoj luci i u okviru sheme prometa;

(iii.) predostrožnosti i postupke za izbjegavanje sudara;

(iv.) provjeru zrakoplova vanjskim vizualnim pregledom;

(v.) letačke manevre, uključujući one u kritičnim situacijama, i s njima povezane manevre "upset", ako su tehnički izvedivi;

(vi.) normalno uzlijetanje i slijetanje i uzlijetanje i slijetanje sa vjetrom koji puše pod pravim kutem u odnosu na pravac piste;

(vii.) letenje samo na temelju instrumenata, kada je primjereno tipu aktivnosti;

(viii.) operativne postupke, uključujući timske vještine i upravljanje resursima (resource management), kada je primjereno tipu leta, s obzirom na to da li se posada sastoji od jednog ili od više članakova;

(ix.) navigaciju i provedbu pravila letenja i s njima povezanih postupaka, upotrebom vizualnog pristupa ili navigacijskih pomagala;

(x.) neuobičajene operacije ili operacije u slučajevima nužde, uključujući simulirane kvarove opreme zrakoplova;

(xi.) sukladnost sa postupcima kontrole zračnog prometa i postupaka komunikacije;

(xii.) posebni aspekti u vezi sa tipom ili klasom zrakoplova;

(xiii.) dodatnu praktičnu izobrazbu koja se može zahtijevati za ublažavanje rizika povezanih s posebnim aktivnostima; i

(xiv.) netehničke vještine, uključujući prepoznavanje i postupanje u slučajevima opasnosti i kvarova, upotrebom odgovarajuće metodologije procjene i povezanosti s procjenjivanjem tehničkih vještina.

1.e. Dokazivanje i održavanje praktičnih vještina

1.e.1. Pilot mora dokazati sposobnost izvođenja postupaka i manevra na stupnju stručnosti koji je primjeren aktivnostima koje se izvode u zrakoplovu, na sljedeći način:

(i) upravljanjem zrakoplovom unutar njegovih ograničenja;

(ii.) glatkim i točnim izvođenjem manevra;

(iii.) donošenjem dobrih prosudbi, i "airmanship-a";

(iv.) primjenom zrakoplovnog znanja;

(v.) održavanjem nadzora nad zrakoplovom u svakom trenutku, na način koji osigurava uspješan ishod postupka ili manevra; i

(vi.) netehničkim vještinama, uključujući prepoznavanje i postupanje u slučajevima opasnosti i kvarova, upotrebom odgovarajuće metodologije procjene i povezanosti s procjenom tehničkih vještina.

1.e.2. Stečene praktične vještine moraju se održavati na odgovarajućoj razini. To se dokazuje redovitim ocjenjivanjima, ispitima, testovima i provjerama. Učestalost ispita, testova ili provjera mora biti razmjerna razini rizika povezanog s aktivnošću.

1.f. Poznavanje jezika

Pilot mora dokazati poznavanje jezika u stupnju koji je primjeren aktivnostima koje se izvode u zrakoplovu. Takvo dokazivanje znanja uključuje:

(i) sposobnost razumijevanja dokumenata s vremenskim podacima;

(ii.) upotrebu zrakoplovnih rutnih, uzletnih i sletnih karata i s njima povezanih dokumenata zrakoplovnog informiranja;

(iii.) sposobnost komuniciranja s drugom posadama i s pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, tokom svih faza leta, uključujući pripremu leta.

1.g. Školski uređaji za simulaciju leta

Kada se školski uređaj za simulaciju leta (FSTD) koristi za izobrazbu ili za dokazivanje o stjecanju i održavanju praktičnih vještina, za taj FSTD se mora utvrditi odgovarajuća razina učinkovitosti na onim područjima koja su važna za obavljanje odgovarajuće zadaće. Posebno zrakoplovu moraju odgovarati simulacije konfiguracije, kvalitete upravljanja, performanse zrakoplova i ponašanja sustavaka.

1.h. Program izobrazbe

1.h.1. Izobrazba se mora provoditi kroz program izobrazbe.

1.h.2. Program izobrazbe mora ispunjavati sljedeće uvjete:

(i) za svaki tip programa izobrazbe mora se izraditi nastavni plan; i

(ii.) program izobrazbe se mora podijeliti na nastavaku iz teoretskih znanja i na praktično poučavanje letenja (uključujući izobrazbu na školskom uređaju za simulaciju leta (FSTD)), ako je primjereno.

1.i. Instruktori

1.i.1. Teoretska nastava

Teoretsku nastavu moraju održavati odgovarajuće stručni instruktori. Oni moraju:

(i.) imati odgovarajuće znanje iz područja za koje drže nastavu; i

(ii.) sposobnost upotrebe odgovarajućih nastavnih metoda.

1.i.2. Podučavanje letenja i obuka na simulatoru letenja

Podučavanje letenja i obuku na simulatoru letenja obavljaju odgovarajuće stručni instruktori, koji imaju sljedeće kvalifikacije:

(i.) ispunjavaju zahtjeve u pogledu teoretskog znanja i iskustva, koji su u skladu s obukom koju obavljaju;

(ii.) znaju upotrebljavati odgovarajuće metode podučavanja;

(iii.) izvježbali su metode podučavanja na onim postupcima i manevrima letenja, za čije podučavanje su te metode namijenjene;

(iv.) dokazali su sposobnost podučavanja u onim područjima na kojim će podučavati, uključujući podučavanje u preduzletnoj i poslijeletnoj fazi te na tlu; i

(v.) pohađanje redovitih obuka za osvježavanje znanja kako bi se osiguralo da se standardi podučavanja održavaju ažurnim.

Instruktori letenja također moraju imati pravo da djeluju kao zapovjednici zrakoplova u zrakoplovima za koje obavljaju podučavanje, osim ako se radi o novim tipovima zrakoplova.

1.j. Ispitivači

1.j.1. Osobe odgovorne za ocjenjivanje vještine pilota moraju:

(i) ispunjavati uvjete za instruktore letenja ili instruktore simulacije letenja;

(ii.) biti sposobni ocijeniti uspješnost pilota i provoditi testove i provjere letenja.

2. Zahtjevi glede iskustva

2.a.1. Osoba koja djeluje kao član posade, instruktor ili ispitivač mora steći i održavati dostatno iskustvo za aktivnosti koje podučava, osim kada provedbena pravila predviđaju dokazivanje stručnosti u skladu s točkom 1.e.

3. Organizacije za izobrazbu

3.a. Zahtjevi glede organizacija za izobrazbu

3.a.1. Organizacija za izobrazbu pilota mora ispunjavati sljedeće uvjete:

(i.) mora imati sva sredstva potrebna za opseg njezinog rada. Ta sredstva, između ostalog, uključuju sljedeće: objekte i uređaje, osoblje, opremu, alate i materijal, dokumentaciju o zadacima, odgovornostima i postupcima, pristup odgovarajućim podacima i vođenje evidencije;

(ii.) mora uvesti i održavati sustava upravljanja koji se odnosi na sigurnost i standard izobrazbe te moraju težiti trajnom poboljšavanju tog sustava; i

(iii.) mora uspostaviti sporazume s drugim odgovarajućim organizacijama, kada je to potrebno, kako bi se osigurala trajna sukladnost s gore navedenim zahtjevima.

4. Zdravstvena sposobnost

4.a. Zdravstvena mjerila

4.a.1. Piloti moraju periodično dokazivati zdravstvenu sposobnost kako bi na zadovoljavajući način obavljali svoju funkciju, uzimajući u obzir vrstu aktivnosti. Sukladnost se mora dokazati odgovarajućim ocjenjivanjem utemeljenim na najboljim praksama zrakoplovne medicine, uvažavajući vrstu aktivnosti i moguće mentalno i fizičko pogoršanje stanja radi dobi.

Zdravstvena sposobnost, koja uključuje fizičku i mentalnu sposobnost, znači da osoba ne boluje ni od kakve bolesti ili invalidnosti, radi koje pilot ne može:

(i.) izvoditi poslove potrebne za upravljanje zrakoplovom; ili

(ii.) izvoditi u bilo koje doba zadaće koju su mu dodijeljene; ili

(iii.) ispravno zapažati svoj okoliš.

4.a.2. Kada se zdravstvena sposobnost ne može u potpunosti dokazati, mogu se primijeniti mjere ublažavanja koje pružaju jednakovrijednu sigurnost letenja.

4.b. Liječnici za zrakoplovno osoblje

4.b.1. Liječnik za zrakoplovno osoblje mora:

(i.) biti obrazovan i licenciran za obavljanje liječničke prakse;

(ii.) završiti obuku za zrakoplovnu medicinu te pohađati redovitu obuku za nadopunjavanje znanja iz područja zrakoplovne medicine kako bi se osiguralo održavanje standarda zdravstvenog ocjenjivanja;

(iii.) imati praktična znanja i iskustva o uvjetima u kojima piloti obavljaju svoje radne zadaće.

4.c. Centri zrakoplovne medicine

4.c.1. Centri zrakoplovne medicine moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

(i.) moraju imati sva sredstva potrebna za opseg odgovornosti povezanih s njihovim ovlaštenjima. Ta sredstva, između ostalog, uključuju sljedeće: objekte i uređaje, osoblje, opremu, alate i materijal, dokumentaciju o zadacima, odgovornostima i postupcima, pristup odgovarajućim podacima i vođenje evidencije;

(ii.) moraju uvesti i održavati sustav upravljanja koji se odnosi na sigurnost i standard zdravstvenog ocjenjivanja te mora težiti trajnom poboljšavanju tog sustava;

(iii.) moraju uspostaviti sporazume s drugim odgovarajućim organizacijama, kada je to potrebno, kako bi se osigurala trajna sukladnost s tim zahtjevima.

ANEKS IV.

BITNI ZAHTJEVI ZA LETAČKE OPERACIJE IZ ČLANKA 8.

1. Općenito

1.a. Let se ne smije obaviti ako članovi posade i, ako je primjereno, ostalo operativno osoblje uključeno u pripremu i izvođenje leta ne poznaju zakone i druge propise koji se odnose na izvođenje njihovih zadaća, a koji su propisani za područja preko kojih se prolazi, za zračne luke koje se planiraju upotrijebiti, te za s tim povezana navigacijska sredstva.

1.b. Let se mora obaviti na takav način da se poštuju operativni postupci za pripremu i izvođenje leta koji su opisani u letačkom priručniku, ili ako se tako zahtijeva, u operativnom priručniku. Da bi se to omogućilo, članovima posade se, ako je to primjenjivo, mora staviti na raspolaganje sustavak kontrolne liste (checklist) za upotrebu u svim fazama leta zrakoplova u uobičajenim, neuobičajenim i hitnim situacijama. Moraju se utvrditi postupci za sve razumno predvidive hitne situacije.

1.c. Prije svakog leta, moraju se odrediti uloge i zaduženja svakog članka posade. Zapovjednik zrakoplova mora biti odgovoran za upravljanje zrakoplovom i sigurnost zrakoplova te za sigurnost svih članakova posade, putnika i tereta.

1.d. Predmeti ili teret koji mogu predstavljati značajan rizik za zdravlje, sigurnost, imovinu ili okoliš, kao što su opasne tvari, oružje i streljivo, ne smiju se unositi u niti jedan zrakoplov, osim kada se primjenjuju posebni sigurnosni postupci i upute za ublažavanje s njima povezanih rizika.

1.e. Svi podaci, dokumenti, evidencije i informacije koji su potrebni za evidentiranje poštovanja uvjeta navedenih u točki 5.c. moraju se pohraniti za svaki let i moraju biti na raspolaganju tokom minimalnog vremenskog razdoblja u skladu s tipom leta.

2. Priprema leta

2.a. Let se ne smije započeti ako svim raspoloživim sredstvima nije utvrđeno da su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

2.a.1. za izvedbu leta osigurani su odgovarajući uređaji koji su izravno potrebni za let i za sigurno upravljanje zrakoplovom, uključujući komunikacijsku opremu i navigacijsku pomoć, uvažavajući raspoloživu dokumentaciju usluga zrakoplovnog informiranja;

2.a.2. posada mora biti upoznata a putnici informirani o smještaju i upotrebi odgovarajuće opreme za hitne slučajeve. Upotrebom specificiranih informacija mora se posadi i putnicima stavakiti na raspolaganje dovoljno informacija u pogledu postupaka u hitnim situacijama i upotrebe kabinske sigurnosne opreme.

2.a.3. Zapovjednik zrakoplova se mora uvjeriti:

(i.) da je zrakoplov plovidben kako je određeno u točki 6.;

(ii.) ako je potrebno, da je zrakoplov ispravno registriran i da se certifikati o tome nalaze u zrakoplovu;

(iii.) da su instrumenti i oprema koji su potrebni za taj let, instalirani u zrakoplovu i ispravni, osim ukoliko su temeljem liste minimalne opreme (MEL) ili jednakovrijednog dokumenta dopuštena odstupanja;

(iv.) da su masa zrakoplova i mjesto težišta takvi da se let može obaviti u okviru ograničenja propisanih u dokumentaciji o plovidbenosti;

(v.) da su sva ručna i predana prtljaga, kao i teret ispravno ukrcani i osigurani; i

(vi.) da se u bilo kojem trenutku tokom leta neće premašiti operativna ograničenja navedena u točki 4.

2.a.4. Letačkoj posadi moraju biti na raspolaganju informacije o meteorološkim prilikama u zračnoj luci polaska, dolaska, i kada je potrebno, u alternativnim zračnim lukama te uvjeti na letnoj ruti (en-route). Posebna pažnja se mora posvetiti mogućim opasnim atmosferskim uvjetima.

2.a.5. U slučaju leta u poznatim ili očekivanim uvjetima zaledivanja, zrakoplov mora biti certificiran, opremljen i/ili pripremljen za siguran let u takvim uvjetima.

2.a.6. Za let koji se temelji na pravilima vizualnog letenja (VFR), meteorološki uvjeti duž rute kojom će se letjeti moraju biti takvi da omogućavaju sukladnost s tim pravilima leta. Za let koji se temelji na pravilima instrumentalnog letenja (IFR) mora se odabrati određeni, i kada je primjenjivo, alternativna zračna luka(e) na koju zrakoplov može sletjeti, uvažavajući posebno meteorološku prognozu, raspoloživost usluga u zračnoj plovidbi, raspoloživost uređaja na tlu, te postupke instrumentalnog letenja koji su odobreni u državi u kojoj je smještena određena ili alternativna zračna luka.

2.a.7. Količina goriva i ulja u zrakoplovu mora biti dostatna kako bi se osiguralo da namjeravani let bude posve siguran, uzimajući u obzir meteorološke uvjete, bilo kakve elemente koji utječu na performanse zrakoplova i bilo kakva očekivana kašnjenja leta. Osim toga, mora se nositi i rezerva goriva za nepredviđene okolnosti. Ako je primjereno, treba utvrditi postupke za upravljanje gorivom (in-flight fuel management) tokom leta.

3. Letačke operacije

3.a. U pogledu letočkih operacija, moraju biti ispunjeni svi niže navedeni uvjeti:

3.a.1. ako je važno za tip zrakoplova, tokom uzlijetanja i slijetanja, i kadgod zapovjednik zrakoplova to smatra potrebnim u interesu sigurnosti, svaki članak posade mora sjediti na svom mjestu i mora upotrijebiti sustave pričvršćivanja, ovisno o tipu zrakoplova;

3.a.2. ako je važno za tip zrakoplova, svi članakovi posade koji moraju biti na dužnosti u pilotskoj kabini, moraju biti i ostati na svojim mjestima s pričvršćenim sigurnosnim pojasevima, osim radi fizioloških ili operativnih potreba tokom leta;

3.a.3. ako je važno za tip zrakoplova i za tip operacija, prije uzlijetanja i slijetanja, tokom taksiranja i kad god to smatra potrebnim u interesu sigurnosti, zapovjednik zrakoplova mora osigurati da svaki putnik pravilno sjedi i da je osiguran;

3.a.4. let se mora izvoditi na takav način da se tokom svih faza leta održava odgovarajući razmak od drugih zrakoplova te da se osigura odgovarajuće nadvisivanje prepreka. Taj razmak mora biti najmanje onakav kako ga zahtijevaju važeća pravila letenja;

3.a.5. let se ne smije nastaviti ukoliko poznati uvjeti nisu i dalje najmanje jednaki onima iz točke 2. Osim toga, za letove koji se temelje na pravilima instrumentalnog letenja, približavanje zračnoj luci se ne smije nastaviti ispod određenih visina ili izvan određenog položaja, ukoliko nisu ispunjeni propisani uvjeti vidljivosti;

3.a.6. u slučaju nužde, zapovjednik zrakoplova mora osigurati da se svim putnicima daju upute o hitnim mjerama koje su primjerene okolnostima;

3.a.7. zapovjednik zrakoplova mora poduzeti sve potrebne mjere kako bi se posljedice razdornog ponašanja putnika svele na minimum;

3.a.8. zrakoplov se ne smije taksirati na područjima za kretanje zračnom lukom, niti se njegov rotor smije uključiti, osim ako je osoba koja upravlja odgovarajuće stručna;

3.a.9. po potrebi se moraju primijeniti postupci za upravljanje gorivom tokom leta.

4. Performanse zrakoplova i operativna ograničenja

4.a. Zrakoplovom se mora upravljati u skladu s njegovom dokumentacijom o plovidbenosti te sa svim povezanim operativnim postupcima i ograničenjima kako je navedeno u njegovom odobrenom letačkom priručniku ili drugoj jednakovrijednoj dokumentaciji, ovisno o slučaju. Letački priručnik ili druga jednakovrijedna dokumentacija moraju biti na raspolaganju posadi, te se moraju održavati ažurnim za svaki zrakoplov.

4.b. Zrakoplovom se mora upravljati u skladu s valjanom dokumentacijom o utjecaju na okoliš.

4.c. Let se ne smije započeti ili nastaviti ukoliko pri planiranoj operativnoj masi i uz uvažavanje svih čimbenika koji značajno utječu na razinu performanse zrakoplova, planirana performansa zrakoplova ne omogućava izvođenje svih faza leta u okviru odgovarajućih razdaljina/područja i nadvisivanja prepreka. Faktori performanse koji značajno utječu na uzlijetanje, letenje i prilaženje/slijetanje, su posebno:

- (i.) operativni postupci;
- (ii.) barometarska visina zračne luke;
- (iii.) temperatura;
- (iv.) vjetar;
- (v.) veličina, nagib i stanje uzletno/sletnog područja; i
- (vi.) stanje konstrukcije zrakoplova, pogona ili sustava, uvažavajući moguće pogoršanje.

4.c.1. Ovi se faktori moraju uzeti u obzir izravno kao operativni parametri ili neizravno u smislu odstupanja ili margina koji se mogu predvidjeti u planiranju podataka o performansama, kako je prikladno za tip zrakoplova.

5. Instrumenti, podaci i oprema

5.a. Zrakoplov mora biti opremljen svom navigacijskom, komunikacijskom i drugom opremom potrebnom za namjeravani let, uvažavajući primjenjive propise zračnog prometa i pravila letenja u svakoj fazi leta.

5.b. Kada je potrebno, zrakoplov mora biti opremljen svom potrebnom sigurnosnom i medicinskom opremom te opremom za evakuaciju i preživljavanje, uvažavajući rizike povezane s područjima leta, rutama kojima se leti, visinom leta te trajanjem leta.

5.c. Svi podaci potrebni letačkom osoblju za izvođenje leta moraju biti ažurni i dostupni u zrakoplovu, uvažavajući primjenjive propise zračnog prometa, pravila letenja, visinu letenja i područja letenja.

6. Kontinuirana plovidbenost

6.a. Zrakoplovom se ne smije operirati, ukoliko:

- (i.) zrakoplov nije u plovidbenom stanju;
- (ii.) operativna oprema i oprema za hitne slučajeve, koji su potrebni za namjeravani let, nisu pripremljeni za upotrebu;
- (iii.) dokument o plovidbenosti zrakoplova nije valjan; i
- (iv.) održavanje zrakoplova nije obavljeno u skladu s programom održavanja.

6.b. Prije svakog leta ili dosljednog niza uzastopnih letova, zrakoplov mora biti pregledan u okviru provjere prije uzlijetanja kako bi se utvrdilo da li je prikladan za namjeravani let (fit to fly).

6.c. Program održavanja mora, posebno, sadržavati zadatke i vremenska razdoblja održavanja, posebno one koje su navedene kao obvezne u uputama za kontinuiranu plovidbenost.

6.d. Zrakoplov se ne smije upotrebljavati ukoliko nakon održavanja nije pušten u ponovnu upotrebu od strane osobe ili organizacije koje su za to kvalificirane. Potpisano puštanje u upotrebu mora posebno sadržavati osnovne pojedinosti o obavljanju održavanja.

6.e. Cjelokupna evidencija koja pokazuje plovidbenost zrakoplova mora se čuvati dok se podaci sadržani u njoj ne zamijene novim informacijama koje su po rasponu i detaljnosti jednakovrijedne, ali ne manje od 24 mjeseca ako se radi o detaljnoj evidenciji o održavanju. Ukoliko se zrakoplov da u zakup, cjelokupna evidencija koja potvrđuje plovidbenost zrakoplova, mora se čuvati dok traje zakup.

6.f. Sve modifikacije i popravci moraju biti u skladu s bitnim zahtjevima za plovidbenost. Dokazni podaci, koji pokazuju sukladnost sa zahtjevima plovidbenosti, moraju se čuvati.

7. Članovi posade

7.a. Broj i sastav članova posade mora se odrediti uvažavajući sljedeće:

- (i.) certifikacijska ograničenja zrakoplova, uključujući po potrebi, pokazivanje odgovarajuće evakuacije u slučaju nužde;
- (ii.) konfiguraciju zrakoplova; i
- (iii.) vrstu i trajanje leta.

7.b. Članovi kabinskog osoblja moraju:

(i.) biti obučeni i redovito provjeravani kako bi se postigla i zadržala odgovarajuća razina stručnosti za obavljanje dodijeljenih sigurnosnih zaduženja; i

(ii.) periodički se podvrgavati ocjeni zdravstvene sposobnosti za sigurno obavljanje svojih sigurnosnih zaduženja. Sukladnost se dokazuje odgovarajućim ocjenjivanjem utemeljenim na najboljim praksama zrakoplovne medicine.

7.c. Zapovjednik zrakoplova mora imati ovlast za davanje svih zapovijedi i za poduzimanje odgovarajućih mjera u svrhu osiguravanja rada i sigurnosti zrakoplova, te ljudi i/ili imovine u njemu.

7.d. U situaciji nužde koja ugrožava rad i sigurnost zrakoplova i/ili osoba u njemu, zapovjednik zrakoplova mora poduzeti sve mjere koje smatra potrebnim u interesu sigurnosti. Kada ovakva mjera uključuje kršenje lokalnih propisa ili postupaka, zapovjednik zrakoplova mora o tome bez odlaganja obavijestiti odgovarajuće lokalno tijelo.

7.e. Neobičajene situacije nužde se ne smiju simulirati ako se zrakoplovom prevoze putnici ili teret.

7.f. Niti jedan članak posade ne smije dopustiti da se radi učinaka umora umanju njegova/njezina učinkovitost obavljanja poslova i donošenja odluka u stupnju da to ugrožava sigurnost leta, uzimajući u obzir, između ostaloga, akumulaciju umora, nedostatan spavanje, broj preletjenih sektora, noćni rad ili promjene vremenskih zona. Razdoblja odmora moraju članovima posade omogućiti dovoljno vremena da se oporave od učinaka prethodnih radnih zaduženja i da se dobro odmire do početka sljedećeg rasporeda leta.

7.g. Član posade ne smije obavljati dodijeljena zaduženja u zrakoplovu ako je pod utjecajem psihoaktivnih tvari ili alkohola, ili ako za to nije sposoban radi ozljede, umora, uzimanja lijekova, bolesti ili sličnih uzroka.

8. Dodatni zahtjevi za letenje u komercijalne svrhe i za letenje složenih zrakoplova na motorni pogon

8.a. Letenje u komercijalne svrhe i letenje složenih zrakoplova na motorni pogon ne smiju se izvoditi ukoliko nisu ispunjeni sljedeći uvjeti:

8.a.1. operator mora imati, izravno ili neizravno temeljem ugovora, sredstva potrebna za opseg i raspon operacija. Ta sredstva, između ostalog, uključuju sljedeće: zrakoplov, prostorije i uređaje, pravnu strukturu, osoblje, opremu, dokumentaciju o zadaćama, odgovornostima i postupcima, pristup važnim podacima i vođenje evidencije;

8.a.2. operator mora zapošljavati samo odgovarajuće kvalificirano i obučeno osoblje te mora uvesti i održavati programe za izobrazbu i provjere članova posade i drugog relevantnog osoblja;

8.a.3. operator mora uspostaviti listu minimalne opreme (MEL) ili drugi jednakovrijedan dokument, uvažavajući sljedeće:

(i.) u dokumentu se mora predvidjeti let zrakoplova u specificiranim uvjetima, s određenim instrumentima, dijelovima opreme ili funkcijama koji su na početku leta neoperativni;

(ii.) dokument se mora pripremiti za svaki pojedini zrakoplov, uvažavajući odgovarajuće operativne uvjete i uvjete održavanja operatora; i

(iii.) lista minimalne opreme (MEL) se mora temeljiti na glavnoj listi minimalne opreme (MMEL), ukoliko je ona na raspolaganju, i ne smije biti manje ograničavajuća od glavne liste minimalne opreme;

8.a.4. operator mora uspostaviti i održavati sustav upravljanja kako bi se osigurala sukladnost s ovim bitnim zahtjevima za operacije te mora težiti trajnom poboljšanju sustava; i

8.a.5. operator mora uspostaviti i održavati program sprječavanja nesreća i osiguravanja sigurnosti, uključujući program za obavještanje o događajima, koji se mora koristiti u

okviru upravljačkog sustava kako bi se doprinijelo cilju trajnog poboljšavanja sigurnosti letenja.

8.b. Letenje u komercijalne svrhe i letenje složenih zrakoplova na motorni pogon smiju se izvoditi samo u skladu s operativnim priručnikom operatora. Ovaj priručnik mora sadržavati sve potrebne upute, informacije i postupke za sve zrakoplove koji se upotrebljavaju i za izvođenje zaduženja operativnog osoblja. Moraju se specificirati ograničenja koja se odnose na trajanje leta te na razdoblja rada i razdoblja odmora članova posade. Operativni priručnik i njegove revizije moraju biti u skladu s odobrenim priručnikom za letenje i mora se po potrebi izmjenjivati i dopunjavati.

8.c. Operator mora uspostaviti odgovarajuće postupke kako bi se posljedice razdornog ponašanja putnika svele na minimum;

8.d. Operator mora razviti i održavati sigurnosne programe prilagođene zrakoplovu i vrsti leta, uključujući posebno:

(i.) sigurnost u pilotskoj kabini;

(ii.) kontrolnu listu za postupak pregleda zrakoplova;

(iii.) programe izobrazbe;

(iv.) zaštitu elektroničkih i računalnih sustava kako bi se spriječile namjerne smetnje i kvarovi sustava; i

(v.) izvješća o nezakonitim ometanjima.

Ako sigurnosne mjere mogu negativno djelovati na sigurnost leta, treba procijeniti rizike i razviti odgovarajuće postupke za umanjivanje rizika sigurnosti, što može zahtijevati upotrebu posebne opreme.

8.e. Između pilota u letačkoj posadi, operator mora jednog pilota imenovati zapovjednikom zrakoplova.

8.f. Za sprječavanje umora treba koristiti sustav rasporeda osoblja. Za jedan ili za niz letova, ovakvim sustavom rasporeda osoblja određuje se trajanje leta, razdoblja letačkog zaduženja, poslovi i prilagođena razdoblja odmora. Ograničenja koja se utvrđuju ovakvim rasporedom moraju uvažavati sve relevantne čimbenike koji doprinose umoru, kao što su, posebno, broj sektora koji su se preletjeli, prelaženje vremenskih zona, nedostatan spavanje, narušavanje cirkadijskoga ritma, noćni rad, pozicioniranje, kumulirano radno vrijeme za određena razdoblja, raspodjelu zaduženja između članova posade te osiguravanje većeg broja članova posade.

8.g. Zadaće koje su navedene u točki 6.a i koje su opisane u točkama 6.d i 6.e mora nadzirati organizacija odgovorna za upravljanje kontinuiranom plovidbenošću, koja osim zahtjeva iz Aneksa I. točke 3.a., mora ispunjavati i sljedeće uvjete:

(i.) organizacija mora biti ovlaštena za održavanje proizvoda, dijelova i uređaja koji su pod njezinom odgovornošću ili mora imati sklopljen ugovor s organizacijom koja je ovlaštena za te proizvode, dijelove i uređaje; i

(ii.) organizacija mora izraditi priručnik namijenjen za upotrebu i davanje smjernica osoblju na koje se odnosi, u kojem su opisani svi postupci u smislu kontinuirane plovidbenosti, uključujući po potrebi, opis ugovora između te organizacije i organizacije koja ima odobrenje za održavanje.

ANEKS V.

MJERILA ZA KVALIFICIRANE SUBJEKTE IZ ČLANKA 13.

1. Subjekt, njegov direktor i osoblje odgovorno za izvođenje provjera ne smiju, bilo izravno bilo kao ovlašteni zastupnici, sudjelovati u projektiranju, proizvodnji, stavljanju na tržište ili u održavanju proizvoda, dijelova, uređaja, sastavnih dijelova ili sustava, a također ne smiju sudjelovati u njihovim operacijama, servisiranju ili upotrebi. Ovim se ne isključuje mogućnost razmjene tehničkih informacija između uključenih organizacija i kvalificiranog subjekta.

2. Subjekt i osoblje odgovorno za poslove certificiranja moraju obavljati svoja zaduženja s najvećim mogućim profesionalnim integritetom i najvećom mogućom tehničkom stručnošću, te moraju biti oslobođeni bilo kakvih pritisaka i

poticaja, posebno finansijske vrste koji bi mogli utjecati na njihove prosudbe i rezultate njihovih ispitivanja, posebno ako oni dolaze od osoba ili skupina osoba na koje utječu rezultati certificiranja.

3. Subjekt mora zapošljavati osoblje i posjedovati sredstva koji su potrebni za odgovarajuće obavljanje tehničkih i upravnih poslova povezanih s postupkom certificiranja; također mora imati pristup opremi koja je potrebna za izvanredne provjere.

4. Osoblje odgovorno za ispitivanje mora imati:

- dobro tehničko i stručno obrazovanje

- zadovoljavajuće poznavanje zahtjeva u pogledu poslova certificiranja koje obavljaju i odgovarajuće iskustvo u takvim postupcima

- sposobnost potrebnu za izradu izvjava, evidencija i izvješća kojima se dokazuje da su ispitivanja provedena.

5. Mora se jamčiti nepristranost osoblja koje provodi ispitivanje. Njihovo nagrađivanje ne smije ovisiti o broju ispitivanja koje su proveli niti o rezultatima takvih ispitivanja.

6. Subjekt mora zaključiti osiguranje od odgovornosti, osim u slučaju da njegovu odgovornost preuzima država članica u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom.

7. Osoblje subjekta mora čuvati profesionalnu tajnu u pogledu svih informacija prikupljenih tokom obavljanja njihovih zaduženja u okviru ove Uredbe.

ANEKS VI. KORELACIJSKA TABELA

Uredba (EZ-a) br. 1592/2002	Ova Uredba
članak 1.	članak 1.
članak 2. stavak 1.	članak 2. stavak 1.
članak 2. stavak 2. točke (a) do (e)	članak 2. stavak 2. točke (a) do (e)
-	članak 2. stavak 2. točka (f)
članak 2. stavak 3.	članak 2. stavak 3.
članak 3. točke (a) do (g)	članak 3. točke (a) do (g)
-	članak 3. točke (h) do (l)
članak 4. stavak 1. točke (a) do (c)	članak 4. stavak 1. točke (a) do (c)
-	članak 4. stavak 1. točka (d)
-	članak 4. stavakci 2. i 3.
članak 4. stavak 2.	članak 4. stavak 4.
-	članak 4. stavak 5.
članak 4. stavak 3.	članak 4. stavak 6.
članak 5. stavak 1.	članak 5. stavak 1.
članak 5. stavak 2., prvi podstavak, uvodni tekst	članak 5. stavak 2., prvi podstavak, uvodni tekst
članak 5. stavak 2., prvi podstavak, točke (a) do (c)	članak 5. stavak 2., prvi podstavak, točke (a) do (c)
članak 5. stavak 2., prvi podstavak, točka (d)	članak 5. stavak 2., prvi podstavak, točke (d) i (e)
članak 5. stavak 2., prvi podstavak, točke (e) i (f)	članak 5. stavak 2., prvi podstavak, točke (f) i (g)
-	članak 5. stavak 3.
članak 5. stavak 3.	članak 5. stavak 4.
članak 5. stavak 4., prvi podstavak, uvodni tekst	članak 5. stavak 5., prvi podstavak, uvodni tekst
članak 5. stavak 4., prvi podstavak, točke (a) do (d)	članak 5. stavak 5., prvi podstavak, točke (a) do (d)
članak 5. stavak 4., prvi podstavak, točka (e) (i.) do (iii.)	članak 5. stavak 5., prvi podstavak, točka (e) (i.) do (iii.)
-	članak 5. stavak 5., prvi podstavak, točka (e) (iv.) do (vi.)
članak 5. stavak 4., prvi podstavak, točke (f) do (i)	članak 5. stavak 5., prvi podstavak, točke (f) do (i)
-	članak 5. stavak 5., prvi podstavak, točka (j)
članak 5. stavak 5., prvi podstavak, uvodni tekst	članak 5. stavak 6., prvi podstavak, uvodni tekst

članak 5. stavak 5., prvi podstavak, točke (a), (b) i (c)	članak 5. stavak 6., prvi podstavak, točke (a), (b) i (c)
-	članak 5. stavak 6., prvi podstavak, točka (d)
članak 6.	članak 6.
-	članak 7.
-	članak 8.
-	članak 9.
-	članak 10.
članak 8. stavak 1.	članak 11. stavak 1.
-	članak 11. stavakci 2. do 4.
članak 8. stavak 2.	članak 11. stavak 5.
-	članak 11. stavak 6.
članak 9.	članak 12.
-	članak 13.
članak 10. stavak 1.	članak 14. stavak 1.
-	članak 14. stavak 2.
članak 10. stavak 2.	članak 14. stavak 3.
članak 10. stavak 3.	članak 14. stavak 4.
članak 10. stavak 4.	članak 14. stavak 5.
članak 10. stavak 5.	članak 14. stavak 6.
članak 10. stavak 6.	članak 14. stavak 7.
članak 11.	članak 15.
-	članak 16.
članak 12.	članak 17.
članak 13., uvodni tekst	članak 18., uvodni tekst
članak 13. točka (a)	članak 18. točka (a)
-	članak 18. točka (b)
članak 13. točka (b)	članak 18. točka (c)
članak 13. točka (c)	članak 18. točka (d)
-	članak 18. točka (e)
članak 14.	članak 19.
članak 15. stavak 1., uvodni tekst	članak 20. stavak 1., uvodni tekst
članak 15. stavak 1. točke (a) do (j)	članak 20. stavak 1. točke (a) do (j)
-	članak 20. stavak 1. točke (k) i (l)
članak 15. stavak 2.	članak 20. stavak 2.
-	članak 21.
-	članak 22.
-	članak 23.
članak 16. stavakci 1. i 2.	članak 24. stavakci 1. i 2.
-	članak 24. stavak 3.
članak 16. stavak 3.	članak 24. stavak 4.
članak 16. stavak 4.	članak 24. stavak 5.
-	članak 25.
članak 17.	članak 26.
članak 18.	članak 27.
članak 19.	članak 28.
članak 20.	članak 29.
članak 21.	članak 30.
članak 22.	članak 31.
članak 23.	članak 32.
članak 24. stavakci 1. do 4.	članak 33. stavakci 1. do 4.
-	članak 33. stavak 5.
članak 25. stavakci 1. i 2.	članak 34. stavakci 1. i 2.
-	članak 34. stavak 3.
članak 26.	članak 35.
članak 27.	članak 36.
članak 28.	članak 37.
članak 29. stavakci 1. i 2.	članak 38. stavakci 1. i 2.
članak 29. stavak 3. točke (a) do (j)	članak 38. stavak 3. točke (a) do (j)
-	članak 38. stavak 3. točke (k) do (l)

članak 30.	članak 39.
članak 31.	članak 40.
članak 32.	članak 41.
članak 33.	članak 42.
članak 34.	članak 43.
članak 35.	članak 44.
članak 36.	članak 45.
članak 37.	članak 46.
članak 38.	članak 47.
članak 39.	članak 48.
članak 40.	članak 49.
članak 41.	članak 50.
članak 42.	članak 51.
članak 43.	članak 52.
članak 44.	članak 53.
članak 45.	članak 54.
članak 46. stavak 1., uvodni tekst	članak 55. stavak 1., uvodni tekst
članak 46. stavak 1. točke (a) do (d)	članak 55. stavak 1. točke (a) do (d)
-	članak 55. stavak 1. točka (e)
članak 46. stavakci 2. i 3.	članak 55. stavakci 2. i 3.
-	članak 56.
-	članak 57.
članak 47. stavakci 1. i 2.	članak 58. stavakci 1. i 2.
članak 47. stavak 3.	-
članak 47. stavak 4.	članak 58. stavak 3.
članak 47. stavak 5.	-
-	članak 58. stavak 4.
članak 48. stavak 1., uvodni tekst	članak 59. stavak 1., uvodni tekst
članak 48. stavak 1. točka (a)	članak 59. stavak 1. točke (a) i (b)
članak 48. stavak 1. točke (b) i (c)	članak 59. stavak 1. točke (c) i (d)
-	članak 59. stavak 1. točka (e)
članak 48. stavakci 2. i 3.	članak 59. stavakci 2. i 3.
-	članak 59. stavak 4.
članak 48. stavakci 4. do 10.	članak 59. stavakci 5. do 11.
članak 49.	članak 60.
članak 50.	članak 61.
članak 51.	članak 62.
članak 52.	članak 63.
članak 53.	članak 64.
članak 54.	članak 65.
članak 55.	članak 66.
članak 56.	članak 67.
-	članak 68.
članak 57.	članak 69.
članak 59.	članak 70.

[1]SL C 185, 8.8. 2006., str. 106.

[2]Mišljenje Europskoga parlamenta od 14. ožujka 2007. (SL C 301 E, 13. 12. 2007., str. 103.), Zajedničko stajalište Vijeća od 15. listopada 2007. (SL C 277 E, 20. 11. 2007., str.8.) i Stajalište Europskoga parlamenta od 12. prosinca 2007. Odluka Vijeća od 31. siječnja 2008.

[3]Uredba (EZ-a) br. 2111/2005 Europskoga parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2005. o uspostavljanju popisa Zajednice koji sadrži zračne prevoznike na koje se primjenjuje zabrana letenja unutar Zajednice i o informiranju putnika u zračnom prometu o identitetu zračnog prevoznika koji izvodi let (SL L 344, 27. 12. 2005., str. 15.).

[4]SL L 240, 7.9. 2002., str.1. Uredba kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom Komisije (EZ-a) br. 334/2007 (SL L 88, 29.3. 2007., str. 39.).

[5]SL L 373, 31. 12. 1991., str.4. Uredba kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom Komisije (EZ-a) br. 8/2008 (SL L 10, 12.1. 2008., str.1.).

[6]SL L 373, 31. 12. 1991., str.1.

[7]SL L 143, 30.4. 2004., str. 76. Direktiva kako je izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ-a) br. 2111/2005.

[8]SL L 145, 31.5. 2001., str. 43.

[9]SLL 184, 17.7. 1999., str. 23. Odluka kako je izmijenjena i dopunjena Odlukom 2006/512/EZ (SL L 200, 22.7. 2006., str. 11.).

[10]SL L 377, 27. 12. 2006., str.1.

[11]SL L 8, 12.1. 2001., str.1.

[12]SLL 248, 16.9. 2002., str.1. Uredba kako je izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ-a) br. 1525/2007 (SL L 343, 27. 12. 2007., str.9.).

[13]SL L 136, 31.5. 1999., str.1.

[14]SL L 136, 31.5. 1999., str. 15.

[15]SL L 357, 31. 12. 2002., str. 72.

EN L 79/01 Službeni glasnik Europske unije 19.03.2008.

EN L 199/6 Službeni glasnik Europske unije 31.7.2009.

DODATAK II

UREDBA SAVJETA (EC) br. 690/2009 od 30 srpnja 2009. kojom se mijenja i dopunjuje Uredba (EC) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Savjeta o zajedničkim pravilima u polju civilnog vazduhoplovstva, a kojom se uspostavlja Europska agencija za bezbjednost vazdušne plovidbe, a kojom se opozivaju Direktiva Savjeta 91/670/EEC, Uredba (EC) br. 1592/2002 i Direktiva 2004/36/EC (Tekst od značaja za EEA)

KOMISIJA EUROPSKIH ZAJEDNICA,

Imajući u vidu Sporazum kojim se uspostavlja Europska zajednica, i posebno njen članak 80(2),

Imajući u vidu Uredbu (EC) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Savjeta od 20. veljače 2008. o zajedničkim pravilima u polju civilnog vazduhoplovstva, a kojom se uspostavlja Europska agencija za bezbjednost vazdušne plovidbe, a kojom se opozivaju Direktiva Savjeta 91/670/EEC, Uredba (EC) br. 1592/2002 i Direktiva 2004/36/EC (1), a posebno njen članak 6 (2),

S obzirom na to da:

(1) Članak 6(1) Uredbe (EC) No 216/2008 zahtijeva da proizvodi, dijelovi i uređaji udovoljavaju zahtjevima o zaštiti okoline iz Aneksa 16 uz Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu (u daljnjem tekstu (Čikaška konvencija) koji je objavljen 24. studenog 2005. za tomove I i II, sem za njegove dodatke.

(2) Aneks 16 Čikaške konvencije je dopunjen i mijenjan nakon donošenja Uredbe (EC) br. 216/2008, uz ugrađivanje dopune 9 u tomu I i dopune 6 u tomu II od 7. ožujka 2008., a obje dopune se primjenjuju od 20. studenog 2008.

(3) Mjere koje su određene ovom Uredbom se zasnivaju na mišljenju koje je donijela Europska agencija za bezbjednost vazdušne plovidbe (u daljnjem tekstu: Agencija) u skladu sa članakovima 17(2)(b) i 19(1) Uredbe (EC) br. 216/2008. Agencija je savjetovala da se Uredba (EC) br. 216/2008 treba dopuniti i izmijeniti da bi odražavala promjene Čikaške konvencije.

(4) Uredba (EC) br. 216/2008 bi shodno tome trebala biti dopunjena i izmijenjena.

(5) Mjere koje su određene ovom Uredbom su u skladu sa mišljenjem Komiteta uspostavljenog po članaku 65 Uredbe (EC) br. 216/2008,

JE USVOJILA OVU UREDBU:

Članak 1

Članak 6(1) Uredbe (EC) br. 216/2008 se zamijenjuje sljedećim:

"1. Proizvodi, dijelovi i uređaji udovoljavaju zahtjevima zahtjevima o zaštiti okoline, koji su sadržani u dopuni 9 toma I i

dopuni 6 toma II Aneksa 16 uz Čikašku konvenciju, koji se primjenjuju od 20. studenog 2008, sem dodataka uz Aneks 16.

Članak 2

Ova Uredba stupa na snagu 20-tog dana nakon objavljivanja u Službenom glasniku Europske unije.

Ova Uredba je u potpunosti obavezujuća i direktno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu,
30. srpnja 2009.

za Komisiju
Potpredsjednik
Antonio TAJANI

(1) OJ L 79, 19.3.2008, str.1.

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

DODATAK III

UREDBA (EC) br. 1108/2009 EUROPSKOG PARLAMENTA I SAVJETA od 21. listopada 2009. kojom se mijenja i dopunjuje Uredba (EC) br: 216/2008 iz oblasti aerodroma, upravljanja vazдушnim saobraćajem i službama vazdušne navigacije, a na osnovu koje prestaje da važi Direktiva 2006/23/EC (Tekst od značaja za EEA - European Economic Area - Europska ekonomska oblast)

EVROPSKI PARLAMENT I SAVJET EUROPSKE UNIJE,

Imajući u vidu Sporazum kojim se uspostavlja Europska zajednica, i posebno njen članak 80(2),

Imajući u vidu prijedlog Komisije,

Imajući u vidu mišljenje Europskog ekonomskog i socijalnog komiteta (1),

Imajući u vidu mišljenje Komiteta regija (2),

Djelujući u skladu sa postupkom određenim u članaku 251 Sporazuma (3),

S obzirom na to da:

(1) U svom saopštenju naslovljenom "Proširenje zadataka Europske agencije za bezbjednost letenja - dnevni red za 2010. od 15. studenog 2005. za Savjet, Evropski parlament, Evropski ekonomski i socijalni komitet i Komitet regija, Komisija je najavila svoju namjeru da postepeno proširi zadatke Europske agencije za bezbjednost letenja (Agencije), sa ciljem "ukupnog pristupa sistemu" u oblastima bezbjednosti (safety) aerodroma i međuoperativnosti, službi vazdušne navigacije (ANS) i upravljanja vazдушnim saobraćajem.

(2) Stalni rast vazduhoplovstva u Europi dovodi do mnogih izazova, posebno kad se radi o ključnim safety faktorima aerodroma i ATM/ANS. Stoga treba donijeti neophodne mjere za ublažavanje rizika da bi se safety osigurala kroz usklađen, sveukupan regulatorni pristup u svim državama članicama.

(3) Dostignuća jedinstvenog europskog neba treba upotrijebiti usklađenim safety elementom koji će se primjenjivati na aerodrome i ATM/ANS. U tom cilju treba takođe izraditi odgovarajući safety regulatorni okvir uzimajući u obzir uspostavu novih tehnologija u ovoj oblasti.

Zajednica treba da propiše, u skladu sa standardima i preporučenom praksom koji su određeni Konvencijom o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu, potpisanom u Čikagu 07. prosinca 1944. (Čikaška konvencija), osnovne zahtjeve koji se primjenjuju na aeronautičke proizvode, dijelove i uređaje, aerodrome i pružanje ATM/ANS usluga; osnovne zahtjeve koji se primjenjuju na lica i organizacije uključene u rad aerodroma i u pružanje ATM/ANS

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

usluga; i osnovne zahtjeve koji se primjenjuju na lica i proizvode uključene u obuku i ocjenu zdravstvene sposobnosti kontrolora letenja. Komisija treba biti ovlaštena da izradi neophodna provedbena pravila.

(5) Uzimajući u obzir da su službe koje se sastoje od proizvodnje i obrade podataka i formatiranja i isporuke podataka za potrebe vazdušne navigacije različite od ANS službi definisanih u Uredbi (EC) br. 549/2004 Europskog parlamenta i

Savjeta od 10. ožujka 2004. koja postavlja okvir za stvaranje jedinstvenog europskog neba (okvirna uredba) (4), Komisija treba da izradi posebne zahtjeve prilagodene takvim službama.

(6) Ne bi bilo ispravno sve aerodrome podvrgnuti zajedničkim pravilima. Posebno aerodromi koji nisu otvoreni za javnu upotrebu i aerodromi koji se uglavnom koriste za sportsko letenje ili služe za komercijalni transport koji nije u skladu sa instrumentalnim postupcima letenja i koji su sa poletno sletnim stazama čija je asfaltirana dužina manja od 800 metara, trebaju ostati pod regulatornom kontrolom države članice, bez ikakvih obaveza po ovoj Uredbi za države članice da priznaju takva nacionalna rješenja.

Međutim, države članice trebaju preduzeti srazmjerne mjere da upošteno povećaju nivo safety-ja u sportskom vazduhoplovstvu i u cjelokupnom komercijalnom vazdušnom transportu. Komisija će pravovremeno ponovo ispitati, proširujući obim primjene na aerodrome koji su trenutno isključeni iz modularnog načina, a u potpunosti uzimajući u obzir uticaj koji bi ovo moglo imati na takve aerodrome.

(7) Uzimajući u obzir veliku raznolikost aerodroma i njihovu veoma individualnu infrastrukturu i okruženje, zajednička safety pravila za aerodrome trebaju da obezbijede neophodnu fleksibilnost za prilagodbenu usklađenost (customised compliance), i to kroz odgovarajuću ravnotežu između provedbenih pravila (implementing rules), specifikacija sertifikacije i prihvatljivih sredstava udovoljavanja.

Ta pravila treba da budu proporcionalna veličini, saobraćaju, kategoriji i složenosti aerodroma i prirodi i obimu operacija na njemu, a time bi se izbjegla nepotrebna birokratska i ekonomska opterećenja, posebno za manje aerodrome koji uključuju veoma ograničen nivo putničkog saobraćaja.

(8) Aerodromska infrastruktura i operacije se trebaju sertifikovati pomoću jednog sertifikata. Međutim, države članice mogu odvojeno sertifikovati aerodromsku infrastrukturu i operacije. U tom slučaju, sertifikate bi trebalo davati isto tijelo. Operatori više aerodroma, koji su uspostavakili odgovarajuće centralne funkcije, mogu tražiti jedinstven (single) sertifikat, koji bi obuhvatao operacije i upravljanje na svim aerodromima u njihovoj nadležnosti.

(9) Aeronautički proizvodi, dijelovi i uređaji, aerodromi i njihova oprema, operatori uključeni u komercijalni vazdušni transport i u operacije aerodroma, ATM/ANS sistema i provajderi, kao i piloti i kontrolori letenja, i lica, proizvodi i organizacije uključeni u njihovu obuku i ocjenu zdravstvene sposobnosti, trebaju biti sertifikovani ili licencirani kad se ustanovi da ispunjavaju ključne zahtjeve koje će Zajednica propisati u skladu sa standardima i preporučenom praksom koji su određeni Čikaškom konvencijom. Komisiju treba ovlastiti da izradi neophodna provedbena pravila za uspostavljanje uslova za izdavanje sertifikata ili

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009
uslova za njegovu zamjenu izjavom o sposobnosti, uzimajući u obzir rizike povezane sa različitim vrstama operacija ili usluga.

(10) Provedbena pravila vezana za sertifikaciju dizajna, proizvodnje i održavanja ATM/ANS sistema i njihovih sastavnih dijelova, kao i organizacija uključениh u dizajniranje, proizvodnju i održavanje trebaju biti propisana tek nakon ključnih pitanja vezanih za safety utvrđenih nakon detaljne studije o procjeni uticaja.

(11) Komisija namjerava da pravovremeno počne raditi na ispitivanju fleksibilnosti i neophodnosti uvođenja akreditovanih tijela za sertifikaciju ATM / ANS sistema i ocjeni svih mogućih opcija i uticaja. Komisija može, ako treba, napraviti preporuku za daljnju reviziju ove Uredbe zasnovanu na procjeni potpunog uticaja (impact).

(12) U skladu sa institucionalnim sistemom Zajednice, implementacija zakona Zajednice je prvenstveno u nadležnosti država članica. Stoga se zadaci sertifikacije koje traži ova Uredba

i njena provedbena pravila moraju izvršavati na nacionalnom nivou. Međutim, u nekim jasno definisanim slučajevima, Agenciju takođe treba ovlastiti da provodi zadatke sertifikacije navedene u ovoj Uredbi. Iz istog razloga Agenciji treba dozvoliti da preduzima neophodne mjere vezane za oblasti obuhvaćene ovom Uredbom kada je to najbolji način da se osigura jednoobraznost i olakša funkcionisanje unutrašnjeg tržišta.

(13) Provedbena pravila koja će izraditi Agencija u oblasti ATM/ANS usluga se trebaju pripremiti u skladu sa rezultatima procesa konsultacija Agencije na osnovi koju trebaju prilagoditi novi nosioci interesa (stakeholders), i trebaju se graditi na odredbama Uredbe (EC) br. 549/2004 i Uredbe br. 550/20043 Europskog parlamenta i Savjeta od 10. ožujka 2004. o pružanju usluga vazdušne navigacije u jedinstvenom evropskom nebu (Uredba o pružanju usluga), Uredbe 551/2004 Europskog parlamenta i Savjeta od 10. ožujka 2004. o organizaciji i korištenju vazdušnog prostora u jedinstvenom evropskom nebu (Uredba o vazdušnom prostoru), Uredbe (EC) br. 552/2004 Europskog parlamenta i Savjeta od 10. ožujka 2004. o interoperabilnosti u evropskoj mreži upravljanja vazdušnim saobraćajem (Uredba o interoperabilnosti), i posebno o transponiranim Eurocontrol-ovim safety regulatornim zahtjevima. Takva provedbena pravila Komisija treba usvojiti u skladu sa regulatornim postupkom određenim u članku 5 Uredbe (EC) br. 549/2004.

Treba projektovati tranzicione mehanizme da bi se obezbijedio kontinuitet odobrenja već izdatih u skladu sa ovim uredbama.

(14) Uredbe (EC) br. 549/2004, (EC) br. 550/2004, (EC) br. 551/2004 and (EC) br. 552/2004 uključuju odredbe o nekoliko regulatornih funkcija ATM-a, kao što su, ali ne ograničavajući se na, interoperabilnost i upravljanje tokovima vazdušnog saobraćaja i vazdušnim prostorom. Sve ove oblasti uključuju safety aspekte - čim se treba ispravno pozabaviti. Stoga, kada regulišu ove teme, države članice i Komisija treba da osiguraju ispravan obuhvat svih safety aspekata putem odgovarajuće koordinacije sa Agencijom.

(15) Opšti je cilj da se prenos funkcija sa država članica, uključujući one koje rezultiraju iz njihove saradnje putem Safety regulatorne komisije Eurocontrol-a, na Agenciju izvrši efikasno, bez ikakvog smanjenja postojećih visokih nivoa safety-ja, a i bez ikakvih negativnih posljedica na raspored sertifikacije. Trebalo bi usvojiti odgovarajuće mjere da se obezbijedi neophodna tranzicija.

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

Agencija bi trebala imati dovoljno sredstava za svoje nove zadatke, a vrijeme dodjele tih sredstava bi se trebalo zasnivati na definisanoj potrebi i rasporedu za usvajanje i datoj primjenjivosti povezanih provedbenih pravila.

(16) Uredba (EC) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Savjeta uspostavlja odgovarajući sveobuhvatni okvir za definisanje i implementaciju zajedničkih tehničkih zahtjeva i administrativnih postupaka u oblasti civilnog vazduhoplovstva. Stoga treba zamijeniti Direktivu 2006/23/EC Europskog parlamenta i Savjeta od 5. travnja 2006. o dozvoli kontrolora letenja u Zajednici, ne dovodeći u pitanje proizvode sertifikacije ili licenciranja, lica i organizacija koji su već izvršeni u skladu sa tom Direktivom.

(17) Kada se radi o regulisanju profesija koje nisu obuhvaćene ovom Uredbom, treba zadržati nadležnost država članica da bi se, po njihovom vlastitom nahođenju, uspostavili i održali zahtjevi za, između ostalog, sertifikaciju i licenciranje osoblja.

(18) Provedbena pravila koja će izraditi Agencija u oblasti ATM/ANS se trebaju izraditi u kontekstu sveobuhvatnog pregleda safety zahtjeva u legislativi jedinstvenog evropskog neba, naime, uredbi (EC) br. 549/2004, (EC) br. 550/2004, (EC) br. 551/2004 i (EC) br. 552/2004. Da bi se izbjeglo dupliranje safety zahtjeva koji se primjenjuju na ATM/ANS službe s jedne

strane, i da bi se izbjegla pravna praznina bez primjenjivih safety zahtjeva s druge strane, datum stupanja na snagu dopuna i izmjena legislative jedinstvenog evropskog neba treba da bude u skladu sa novim safety mjerama donesenim u ovoj Uredbi.

(19) Mjere neophodne za implementaciju ove Uredbe treba usvojiti u skladu sa odlukom Savjeta 1999/468/EC od 28. lipnja 1999. kojom se propisuju postupci za provođenje ovlaštenja datih Komisiji.

(20) Komisiju bi trebalo posebno ovlastiti da usvaja provedbena pravila za licenciranje kontrolora letenja i povezana odobrenja, za aerodrome i aerodromske operacije, upravljanje vazdušnim saobraćajem i službe vazdušne navigacije i povezane sertifikate, nadzor i provođenje, kao i da usvoji uredbu o platama i naknadama Agencije. Pošto ove mjere imaju opšti karakter i pošto su izrađene da izmijene i dopune elemente koji nisu ključni u Uredbi (EC) br. 216/2008, inter alia, dopunjavajući je novim ne-esencijalnim elementima one moraju biti usvojene u skladu sa regulatornim postupkom uz pažljivo ispitivanje predviđeno u članku 5a odluke 1999/468/EC.

(21) Ne dovodeći u pitanje nadležnost država članica, ako je neophodno Komisija bi mogla dati preporuke Savjetu da uspostavi okvir saradnje za revizije safety-ja između zajednice i Međunarodne organizacije za civilno vazduhoplovstvo (ICAO), sa ciljem da se izbjegne dupliranje i u interesu efikasnog korištenja resursa.

(22) Pri izradi nacrtu pravila safety, Agencija treba da osigura učešće svih zainteresovanih strana. Pri izradi pravila mišljenja se trebaju zasnivati na sveobuhvatnim konsultacijama svih nosilaca interesa, uključujući manje industrijske operatore, kao i na pravilnoj procjeni njihovog mogućeg uticaja na oblasti u kojima se primjenjuju. Kao što je određeno u Uredbi (EC) br. 216/2008, prije donošenja odluka, Agencija se treba konsultovati sa savjetodavnim tijelom zainteresovanih strana,

SU USVOJILI OVU UREDBU:

Članak 1

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

Uredba (EC) 216/2008 je ovim ovako dopunjena: 1. Članak 1 se zamjenjuje slijedećim:

Članak 1

Djelokrug

1. Ova Uredba se primjenjuje na:

(a) projektovanje, izradu, održavanje i rad vazduhoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja, kao i na osoblje i organizacije uključene u projektovanje, izradu i održavanje takvih proizvoda, dijelova i uređaja;

(b) osoblje i organizacije uključene u operacije vazduhoplova;

(c) projektovanje, održavanje i operacije aerodroma, kao i na osoblje i organizacije uključene u njih, a ne dovodeći u pitanje nacionalne i propise Zajednice o zaštiti životne sredine i urbanističko planiranje, propise o očuvanju okruženja aerodroma;

(d) projektovanje, izradu i održavanje aerodromske opreme, kao i na osoblje i organizacije uključene u njih;

(e) projektovanje, izradu i održavanje sistema za upravljanje vazdušnim saobraćajem i za službe vazduhoplovne navigacije (ATM/ANS) i njihovih sastavaknih dijelova, kao i na osoblje i organizacije uključene u njih;

(f) ATM/ANS, kao i na osoblje i organizacije uključene u njih.

2. Ova Uredba se ne primjenjuje na:

(a) proizvode, dijelove, uređaje, osoblje i organizacije navedene u stavku 1(a) i (b) pri vršenju vojnih, carinskih, policijskih, vatrogasnih akcija ili usluga potrage i spašavanja i obalske straže. Države članice se obavezuju da osiguraju da takve akcije ili usluge posvećuju dužnu pažnju koliko god je to moguće ciljevima ove Uredbe;

(b) aerodrome ili njihov dio, kao i opremu, osoblje i organizacije pomenute u stavku 1(c) i (d), koje kontroliše i na kojima vojska izvodi operacije;

(c) ATM/ANS, uključujući sisteme i njihove sastavne dijelove, osoblje i organizacije pomenute u stavku 1(e) i (f), koje pružaju ili čije pružanje omogućava vojska. Države članice se obavezuju da obezbijede da vazduhoplovi pomenuti u točki (a) ovog stavka, po potrebi, budu odvojeni od drugih vazduhoplova.

3. Države članice, u mjeri u kojoj je to moguće, osiguravaju da vojni objekti otvoreni za javnu upotrebu pomenuti u stavku 2(b) ili usluge koje javnosti pruža vojno osoblje pomenuto u stavku 2(c), obezbjeđuju nivo safety-ija koji je efektivan bar koliko onaj koji traže osnovni zahtjevi koji su definisani u Aneksima Va i Vb.

2. Članak 3 će biti izmjenjen na slijedeći način:

(a) točka (d) se zamjenjuje slijedećim:

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(d) "dijelovi i uređaji" označavaju svaki instrument, opremu, mehanizam, dio, aparat, dodatak, softver ili pribor, uključujući komunikacijsku opremu, koja se koristi ili je namijenjen za korištenje pri rukovanju ili kontrolisanju vazduhoplova u letu; uključuje dijelove trupa, motora ili elise, ili opremu koja se koristi za manevarisanje vazduhoplovom sa zemlje;"

(b) ubacuje se slijedeća točka:

"(da?) "ATM/ANS sastavni dijelovi" znači svaki sastavni dio kako je definisano u članku 2(19) Uredbe (EC) br. 549/2004 Europskog parlamenta i Savjeta od 10. ožujka 2004. koja propisuje okvir za stvaranje jedinstvenog europskog neba (okvirna uredba).

(c) točka (h) se zamjenjuje slijedećim:

(h) "operator" označava bilo koje pravno ili fizičko lice, koje upravlja ili predlaže da upravlja jednim ili više vazduhoplova ili jednim ili više aerodroma";

(d) dodaju se slijedeće tačke:

(m) "aerodrom" označava definisano područje na kopnu ili vodi ili na učvršćenoj strukturi na kopnu ili vodi ili na plutajućoj strukturi (uključujući sve zgrade, instalacije i opremu) namijenjeno u bilo kom dijelu ili cjelini za slijetanje, polijetanje i površinsko kretanje vazduhoplova .

(n) "aerodromska oprema" označava svu opremu, aparate, dodatke, softver ili pribor, koja se koristi ili je namijenjena za korištenje da bi doprinijela operacijama vazduhoplova na aerodromu;

(o) "platforma" (apron) označava definisano područje namijenjeno da služi vazduhoplovima za potrebe ukrcavanja i iskrcavanja putnika, pošte ili tereta, za točenje goriva, parking ili održavanje;

(p) "služba za upravljanje platformom" označava službu uspostavljenu da upravlja aktivnostima i kretanjem vazduhoplova i vozila na platformi;

(q) "ATM/ANS" označava funkcije upravljanja vazdušnim saobraćajem definisane u članku 2(10) Uredbe (EC) br. 549/2004, službe vazdušne navigacije definisane u članku 2(4) te Uredbe, i službe koje učestvuju u izradi i obrađivanju podataka i formatiranju i isporuci podataka opštem vazdušnom saobraćaju za potrebe vazdušne navigacije ključne za bezbjednost letenja (safety)

(r) "ATM/ANS sistem" označava svaku kombinaciju opreme i sistema vezanih za bezbjednost letenja (safety) koji su definisani u članku 2(39) Uredbe (EC) No 549/2004;

(s) "služba letnih informacija" označava usluge koje se pružaju radi davanja savjeta i informacija korisnih za bezbjedno i efikasno izvođenje letova.";

3. u Članku 4, ubacuju se slijedeći stavakovi:

"3a. Aerodromi, uključujući opremu, koji se nalaze na teritoriji na kojoj se primjenjuju odredbe Ugovora (Treaty), otvoreni za javnu upotrebu a koji služe komercijalnom vazdušnom

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009 transportu i gdje su obezbijedene operacije u kojima se koriste instrumentalni postupci prilaza i polijetanja,

(a) koji imaju pistu asfaltiranu 800 metara ili više; ili

(b) služe isključivo helikopterima; se moraju pridržavati ove Uredbe. Osoblje i organizacije uključene u operacije ovih vazduhoplova se moraju pridržavati ove Uredbe.

3b. Djelomičnim ograničavanjem stavka 3a, države članice mogu odlučiti da izuzmu od odredbi ove Uredbe aerodrom koji:

- opslužuje ne više od 10,000 putnika godišnje, i

- opslužuje godišnje ne više od 850 kretanja vezanih za teret.

Ako takvo izuzeće države članice nije u skladu sa opštim ciljevima safety-ja iz ove Uredbe ili bilo kojim zakonom Zajednice, Komisija donosi odluku da ne dozvoli dato izuzeće u skladu sa postupkom zaštite pomenutim u članku 65(7). U takvom slučaju, data država članica opoziva izuzeće.

3c. ATM/ANS usluge koje se pružaju u vazdušnom prostoru teritorije na kojoj se primjenjuje Ugovor (Treaty), kao i u bilo kom drugom vazdušnom prostoru u kome države članice primjenjuju Uredbu (EC) br. 551/2004 Europskog parlamenta i Savjeta od 10. ožujka 2004. o organizaciji i korištenju vazdušnog prostora u jedinstvenom evropskom nebu (Uredba o vazdušnom prostoru) u skladu sa člankom 1(3) te Uredbe se uskladjuju sa ovom Uredbom. Sistemi i njegovi sastavni dijelovi, osoblje i organizacije uključeni u pružanje ovih ATM/ANS usluga se uskladjuju sa ovom Uredbom.

4. U članku 5, stavak 2, tačke (b) i (c) se zamjenjuju slijedećim:

"(b) mjere navedene u stavku 5 mogu propisivati zahtjev za sertifikacijom kad se radi o dijelovima i uređajima. Uvjerenja (certificates) za dijelove i uređaje se izdaju kada podnosilac zahtjeva pokaže da dijelovi i uređaji udovoljavaju detaljnim specifikacijama za plovidbenu ustanovljenim da se osigura ispunjavanje osnovnih zahtjeva navedenih u stavku 1;

(c) ni jedan vazduhoplov se ne stavlja u pogon (operated) ako nema važeće uvjerenje o plovidbenosti. Uvjerenje se izdaje kada podnosilac zahtjeva dokaže da vazduhoplov odgovara projektu tipa (type design) odobrenom u njegovoj potvrdi o usklađenosti i kada relevantna dokumentacija, inspekcije i testovi pokažu da je vazduhoplov u stanju bezbjednom za djelovanje. Ovo uvjerenje o plovidbenosti važi sve dok ne bude suspendovano, poništeno ili dok ne istekne a sve dotle dok se vazduhoplov održava u skladu sa ključnim zahtjevima vezanim za kontinuiranu plovidbenost propisanim u točki 1.d Aneksa I i mjerama usvojenim u skladu sa stavkom 5;"

5. u članku 7, stavak 4 se zamjenjuje slijedećim:

"4. Uvjerenje je potrebno za svaki uređaj za simuliranje leta koji se koristi za obuku pilota. Uvjerenje se izdaje kada podnosilac zahtjeva pokaže da je uređaj usklađen sa pravilima

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

ustanovljenim da se osigura usklađenost sa relevantnim osnovnim zahtjevima propisanim u Aneksu III";

6. Članak 8 je izmjenjen na slijedeći način:

(a) stavak 1 se zamjenjuje slijedećim:

"1. Operacije vazduhoplova navedene u članku 4(1)(b) i (c) udovoljavaju ključnim (essential) zahtjevima propisanim u Aneksu IV, i kad se može primjeniti, u Aneksu Vb";

(b) stavak 5 je izmjenjen na slijedeći način:

(i) točka (d) se zamjenjuje slijedećim:

"(a) uslovi za stavljanje u pogon vazduhoplova udovoljavaju ključnim (essential) zahtjevima propisanim u Aneksu IV, i kad se može primjeniti, u Aneksu Vb";

(ii) točka (g) se zamjenjuje slijedećim:

"(g) kako operacije vazduhoplova pomenute u točki (a)(ii) i točkama (d) i (h) Aneksa II, kada se koriste za komercijalni vazdušni transport udovoljavaju relevantnim ključnim zahtjevima propisanim u Aneksu IV, i kad se može primjeniti, u Aneksu Vb";

(c) u stavku 6, dodaje se slijedeći tekst:

" - uzeti u obzir safety aspekte vezane za ATM/ANS,";

7. ubacuju se slijedeći članovi:

Članak 8a

Aerodromi

1. Aerodromi i aerodromska oprema kao i operacije aerodroma udovoljavaju ključnim zahtjevima propisanim u Aneksu Va, i kad se može primjeniti, u Aneksu Vb";

2. Usklađenost aerodroma i aerodromske opreme kao i operacija aerodroma sa osnovnim zahtjevima se utvrđuje u skladu sa slijedećim:

(a) uvjerenje je potrebno za svaki aerodrom. Uvjerenje i uvjerenje o izmjenama za to uvjerenje se izdaju kada podnosilac zahtjeva pokaže da aerodrom udovoljava osnovi za sertifikaciju aerodroma propisanom u točki (b), i da aerodrom nema ni jedno svojstvo ili karakteristiku koje ga čine nesigurnim za rad (operation). Uvjerenje obuhvata aerodrom, njegov rad i njegovu opremu vezanu za bezbjednost letenja (safety related equipment);

(b) osnova za sertifikaciju aerodroma se sastoji od slijedećeg:

(ii) odredbi za koje je prihvaćen istovjetan nivo bezbjednosti letenja (safety); i

(iii) posebnih detaljnih tehničkih specifikacija neophodnih kada projektna svojstva određenog aerodroma ili iskustvo u radu prikazuju bilo koju od specifikacija navedenih u točki (i)

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009 neadekvatnim ili neodgovarajućim da bi se osigurala usklađenost sa ključnim zahtjevima propisanim u Aneksu Va;

(c) mjere navedene u stavku 5 mogu propisivati zahtjev za sertifikacijom kad se radi o aerodromskoj opremi koja je ključna za bezbjednost letenja (safety); Uvjerenje (certificate) za takvu opremu se izdaje kada podnosilac zahtjeva pokaže da oprema udovoljava detaljnim specifikacijama ustanovljenim da se osigura ispunjavanje ključnih zahtjeva navedenih u stavku 1;

(d) organizacije nadležne za rad aerodroma će pokazati svoju sposobnost i sredstva za izvršavanje obaveza povezanih sa njihovim pravima.

Ta sposobnost i sredstva se potvrđuju izdavanjem uvjerenja navedenog u točki (a). Mogu se takođe potvrditi izdavanjem posebnog uvjerenja ako država članica u kojoj se aerodrom nalazi tako odluči. U sertifikatu se navode prava koja se odobravaju sertifikovanoj organizaciji, uključujući spisak aerodroma kojima će se upravljati.

(e) Djelomičnim ograničavanjem tačke (d), države članice mogu odlučiti da se pružaocima usluga upravljanja platformom dozvoljava da daju izjavu o svojoj sposobnosti i sredstvima za izvršavanje obaveza povezanih sa uslugama koje se pružaju.

3. Države članice osiguravaju postojanje odredbi kojima se aerodromi zaštićuju od aktivnosti i razvoja događaja u njihovom okruženju koji bi mogli izazvati neprihvatljive rizike za vazduhoplove koji koriste taj aerodrom.

4. Operatori aerodroma prate aktivnosti i razvoj događaja koji bi mogli izazvati neprihvatljivi rizik po vazduhoplovstvo u okolini aerodroma i, unutar svoje nadležnosti, preduzimaju odgovarajuće mjere za ublažavanje rizika.

5. Mjere čija je namjera da poprave elemente koji nisu ključni u zahtjevima navedenim u ovom članaku, dopunjavajući ga, se usvajaju nakon temeljnog proučavanja u skladu sa regulatornim postupkom navedenim u članaku 65(4).

Te mjere posebno navode:

(a) uslove za uspostavljanje osnove za sertifikaciju koja se primjenjuje na aerodrom i objavljivanje podnosioca zahtjeva;

(b) uslove za uspostavljanje detaljnih specifikacija koje se primjenjuju na opremu aerodroma i objavljivanje podnosioca zahtjeva;

(c) uslove za izdavanje, održavanje, izmjenu i dopunu, suspendovanje ili oduzimanje sertifikata za aerodrome i

sertifikata za aerodromsku opremu, uključujući operativna ograničenja vezana za specifični projekat aerodroma;

(d) uslove za rad aerodroma u skladu sa ključnim zahtjevima propisanim u Aneksu Va i, kad se može primjeniti, Aneksu Vb;

(e) uslove za izdavanje, održavanje, izmjenu i dopunu, suspendovanje ili oduzimanje sertifikata navedenih u stavku 2(d);

(f) obaveze nosilaca sertifikata;

(g) uslove za prihvatanje i za konverziju aerodromskih sertifikata koje su izdale države članice, uključujući mjere koje su već odobrile date države članice na osnovu obavještenja o odstupanjima od Aneksa 14 Čikaške konvencije prije stupanja na snagu ove Uredbe;

(h) uslove za odluku da se ne odobre izuzeća navedena u članku 4(3b), uključujući kriterije za kargo aerodrome, za obavještanje izuzetih aerodroma i za ponovno razmatranje odobrenih izuzeća;

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(i) uslove pod kojim se operacije zabranjuju, ograničavaju ili su podložne određenim uslovima u interesu bezbjednosti letenja;

(j) uslove i postupke za davanje izjave od strane pružalaca usluga navedenih u stavku 2(e) i za njihov nadzor.

6. Mjere navedene u stavku 5:

(a) odražavaju najsavremeniju i najbolju praksu u oblasti aerodroma i uzimaju u obzir ICAO-ve standarde i preporučenu praksu koji se primjenjuju;

(b) su srazmjerne veličini, saobraćaju, kategoriji i složenosti aerodroma i prirodi i obimu operacija na njemu;

(c) uzimaju u obzir iskustvo u operacijama aerodroma iz cijelog svijeta, naučni i tehnički napredak;

(d) omogućavaju trenutno reagovanje na ustanovljene uzroke nesreća i ozbiljnih incidenata;

(e) osiguravaju neophodnu fleksibilnost za prilagođenu usklađenost (customised compliance).

Članak 8b

ATM/ANS

1. (a) Pružanje ATM/ANS usluga se usklađuje sa ključnim zahtjevima propisanim u Aneksu Vb i, koliko je to moguće, Aneksu Va;

2. Od pružaoca ATM/ANS usluga se zahtijeva da posjeduju sertifikat. Sertifikat se izdaje kada pružalac usluga dokaže da ima sposobnost i sredstva da izvršava obaveze povezane sa pravima provajdera. U sertifikatu se navode prava i obim usluga koje se pružaju.

3. (e) Djelomičnim ograničavanjem stavka 2, države članice mogu odlučiti da se pružaocima usluga letnih informacija dozvoljava da daju izjavu o svojoj sposobnosti i sredstvima za izvršavanje obaveza povezanih sa uslugama koje se pružaju.

4. Mjere navedene u stavku 6 mogu propisivati zahtjev za sertifikacijom kad se radi o organizacijama koje se bave projektovanjem, proizvodnjom i održavanjem ATM/ANS sistema i sastavnih dijelova koji su ključni za bezbjednost letenja (safety-critical). Uvjerenje (certifikate) se izdaje onim organizacijama koje dokažu svoju sposobnost i sredstva za izvršavanje obaveza povezanih sa njihovim pravima. Odobrena prava se navode u uvjerenju (certifikate).

5. Mjere navedene u stavku 6 mogu propisivati zahtjev za sertifikacijom, ili alternativno validacijom ATM/ANS pružaoca usluga kad se radi o sistemima i sastavnim dijelovima koji su ključni za bezbjednost letenja (safety-critical). Uvjerenja (certificates) za te sisteme i sastavne dijelove se izdaju kada podnosilac zahtjeva pokaže da sistemi i sastavni dijelovi udovoljavaju detaljnim specifikacijama ustanovljenim da se osigura ispunjavanje ključnih zahtjeva navedenih u stavku 1;

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

6. Mjere neophodne za implementaciju ovog članka se usvajaju u skladu sa regulatornim postupkom navedenim u članku 5(3) Uredbe (EC) br. 549/2004

Te mjere posebno određuju:

(a) uslove za pružanje ATM/ANS usluga u skladu sa osnovnim zahtjevima propisanim u Aneksu Vb i, kad se može primijeniti, Aneksu Va;

(b) uslove za uspostavljanje detaljnih specifikacija koje se primjenjuju na ATM/ANS sisteme i sastavne dijelove i obavještanje podnosioca zahtjeva;

(c) uslove za izdavanje, održavanje, izmjenu i dopunu, suspendovanje ili oduzimanje sertifikata navedenih u stavovima 2 i 4;

(d) obaveze nosilaca sertifikata;

(e) uslove i postupke za davanje izjave od strane pružalaca usluga navedenih u stavku 3 i za njihov nadzor.

(f) uslove pod kojim se operacije zabranjuju, ograničavaju ili su podložne određenim uslovima u interesu bezbjednosti letenja.

7. Mjere navedene u stavku 6:

(a) odražavaju najsavremeniju i najbolju praksu u oblasti ATM/ANS;

(b) su srazmjerne vrsti i složenosti pruženih usluga;

(c) uzimaju u obzir iskustvo u ATM/ANS iz cijelog svijeta, naučni i tehnički napredak;

(d) se izrađuju uzimajući u obzir koliko god je to moguće relevantne odredbe Uredbe (EC) br. 549/2004 i Uredbe (EC) br. 550/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 10. ožujka 2004. o pružanju usluga vazdušne navigacije u jedinstvenom evropskom nebu ("Uredba o pružanju usluga"), Uredbe (EC) br. 551/2004 i Uredbe (EC) br. 552/2004 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 10. ožujka 2004 o interoperabilnosti u evropskoj mreži upravljanja vazdušnim saobraćajem (Uredba o interoperabilnosti), i obezbjeđuju mehanizme kojim se osigurava kontinuitet uvjerenja koja su već odobrena u skladu sa tim uredbama, a ako je potrebno, u slučaju budućih dopuna i izmjena, uzimajući u obzir najnoviji naučni i tehnički napredak;

(e) omogućavaju trenutno reagovanje na ustanovljene uzroke nesreća i ozbiljnih incidenata.

Članak 8c

Kontrolori letenja

1. Kontrolori letenja kao i lica i organizacije uključeni u obuku, testiranje, provjeru ili zdravstveno ocjenjivanje kontrolora letenja ispunjavaju relevantne ključne zahtjeve utvrđene u Aneksu Vb.

2. Od kontrolora letenja se zahtijeva da posjeduju dozvolu i ljekarsko uvjerenje koji odgovaraju uslugama koje pružaju.

EN L 309/51 Službeni glasnik Evropske unije 24.11.2009

3. Dozvola pomenuta u stavku 2 se izdaje tek kada podnositelj zahtjeva za dozvolu dokaže da se on ili ona pridržavaju pravila ustanovljenih da se osigura usklađenost sa relevantnim ključnim zahtjevima koji se odnose na teoretsko znanje, praktičnu obučenost, znanje jezika i iskustvo koji su propisani u Aneksu Vb";

4. Ljekarsko uvjerenje pomenuto u stavku 2 se izdaje kada kontrolor letenja ispunjava uslove ustanovljene da se osigura usklađenost sa relevantnim ključnim zahtjevima o zdravstvenoj sposobnosti propisanim u Aneksu Vb; Ljekarsko uvjerenje mogu izdati ovlašteni ljekari ili vazduhoplovno-medicinski centri.

5. U takvoj dozvoli ili uvjerenju se navode odobrena prava kontrolora letenja i predmet dozvole i ljekarskog uvjerenja.

6. Osposobljenost organizacija za obuku kontrolora letenja, ovlašćenih ljekara vazduhoplovne medicine i centara vazduhoplovne medicine da izvršavaju obaveze povezane sa pravom da izdaju dozvole i ljekarska uvjerenja se priznaje izdavanjem uvjerenja (certificate).

7. Uvjerenje se izdaje organizaciji za obuku, ovlašćenim ljekarima i centrima vazduhoplovne medicine koji su dokazali da se pridržavaju pravila ustanovljenih da se osigura usklađenost sa relevantnim ključnim zahtjevima koji su propisani u Aneksu Vb; Prava koja se odobravaju sertifikatom se navode u njemu.

8. Lica nadležna za pružanje praktične obuke ili za procjenu praktične osposobljenosti kontrolora letenja posjeduju uvjerenje. Uvjerenje se izdaje kada dato lice dokaže da se on ili ona pridržavaju pravila ustanovljenih da se osigura usklađenost sa relevantnim ključnim zahtjevima koji su propisani u Aneksu Vb. Prava koja se odobravaju sertifikatom se navode u njemu.

9. Sintetički uređaji za obuku udovoljavaju relevantnim ključnim zahtjevima koji su propisani u Aneksu Vb.

10. Mjere čija je namjera da poprave elemente u ovom članaku koji nisu ključni, dopunjavajući ga, se usvajaju nakon temeljnog proučavanja u skladu sa regulatornim postupkom navedenim u članku 65(4).

Te mjere posebno određuju:

(a) različita ovlaštenja i odobrenja (ratings and endorsements) za dozvole kontrolora letenja;

(b) uslove za izdavanje, održavanje, dopunjavanje i izmjenu, ograničavanje, suspendovanje ili oduzimanje dozvola, ovlaštenja i odobrenja za dozvole, ljekarska uvjerenja, odobrenja (approvals) i certifikate, i uslove u kojima se takvi sertifikati i odobrenja trebaju tražiti, uz obezbjeđivanje tranzicionih mehanizama za osiguravanje kontinuiteta odobrenja i sertifikata koji su već odobreni;

(c) prava i obaveze nosilaca dozvola, ovlaštenja i odobrenja za dozvole, ljekarska uvjerenja, odobrenja i certifikate;

EN L 309/51 Službeni glasnik Evropske unije 24.11.2009

(d) uslove za prihvatanje i za konverziju dozvola kontrolora letenja kao i uslove za prihvatanje i konverziju nacionalnih ljekarskih uvjerenja u zajednički priznata ljekarska uvjerenja.

11. Mjere pomenute u stavku 10 odražavaju najsavremeniju i najbolju praksu, uključujući najbolju praksu i naučni i tehnički progres, u oblasti obuke kontrolora letenja. One se početno izrađuju na osnovu odredbi Direktive 2006/23/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 5. travnja 2006. o dozvoli kontrolora letenja u Zajednici.

8. Članak 9 je izmjenjen na slijedeći način:

(a) stavak 1 se zamjenjuje slijedećim:

"1. Vazduhoplovi pomenuti u članku 4(1)(d), kao i njihove posade i operacije, udovoljavaju ICAO standardima koji se mogu primijeniti. U slučaju da nema takvih standarda, ti vazduhoplovi i njihove operacije udovoljavaju zahtjevima određenim u Aneksu I, III, IV, i kad se može primijeniti, Aneksu Vb, pod uslovom da ti zahtjevi nisu u suprotnosti sa pravima trećih zemalja u skladu sa međunarodnim konvencijama.";

(c) u stavku 5, dodaje se slijedeća tačka:

(e) u obzir se uzimaju aspekti bezbjednosti letenja vezani za ATM/ANS";

9. u članku 10, stavak 1 se zamjenjuje slijedećim:

"1. Države članice, Komisija i Agencija saraduju u cilju osiguravanja usklađenosti sa ovom Uredbom i njenim provedbenim pravilima";

10. Članak 11 je izmjenjen na slijedeći način:

(a) stavovi 4 i 5 se zamjenjuju slijedećim:

"4. Do stupanja na snagu mjera pomenutih u članovima 5(5), 7(6) i 9(4) i do isteka svih tranzicionih perioda predviđenih takvim mjerama, a bez uticaja na članak 69(4), uvjerenja koja se ne mogu izdati u skladu sa ovom Uredbom se mogu izdavati na osnovu nacionalnih propisa koji se primjenjuju.

5. Do stupanja na snagu mjera pomenutih u članku 8(5) i do isteka svih tranzicionih perioda predviđenih takvim mjerama, a bez uticaja na članak 69(4), uvjerenja koja se ne mogu izdati u skladu sa ovom Uredbom se mogu izdavati na osnovu nacionalnih propisa koji se primjenjuju.

(b) ubacuju se slijedeći stavakovi:

"5a. Do stupanja na snagu mjera pomenutih u članovima 8a(5) i 8c(10) i do isteka svih tranzicionih perioda predviđenih takvim mjerama, a bez uticaja na članak 69(4), uvjerenja koja se ne mogu izdati u skladu sa ovom Uredbom se mogu izdavati na osnovu nacionalnih propisa koji se primjenjuju.

5b. Do stupanja na snagu mjera pomenutih u članku 8b(6) i do isteka svih tranzicionih perioda predviđenih takvim mjerama, a bez uticaja na članak 69(4), uvjerenja koja se ne mogu izdati u

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009 skladu sa ovom Uredbom se mogu izdavati na osnovu nacionalnih propisa koji se primjenjuju, ili kad se može primijeniti, na osnovu relevantnih zahtjeva iz Uredbe Komisije (EC) br. 2096/2005 od 20. prosinca 2005. kojom se propisuju zajednički zahtjevi za pružanje usluga vazdušne navigacije.

11. u Članku 13, dodaje se slijedeći stavak:

"Kvalifikovani organi (entities) ne izdaju uvjerenja;

12. U članku 18, stavak 2, tačke (c) i (d) se zamjenjuju slijedećim:

(c) izdaju specifikacije za sertifikaciju i prihvatljiva sredstva udovoljavanja (, kao i sve materijale sa smjericama za primjenu ove Uredbe i njenih provedbenih pravila;

(d) donose odgovarajuće mjere za primjenu članaka 20, 21, 22, 22a, 22b, 23, 54 i 55 uključujući odobravanje, za nosioce uvjerenja koja su već izdata, izuzeća od bitnih zahtjeva koje propisuju ova Uredba i njena provedbena pravila u slučaju nepredviđenih operativnih potreba ograničenog trajanja, pod uslovom da ne utiču na nivo bezbjednosti letenja (safety), da se izdaju na period od najviše dva mjeseca, da o njima bude obaviještena Komisija i da se ne produžuju;"

13. u članku 19(2) tačka (a) se zamjenjuje slijedećim:

"(a) specifikacije za sertifikaciju i prihvatljiva sredstva udovoljavanja (, ; i ";

14. ubacuju se slijedeći članakovi:

Članak 22a

ATM/ANS

Kada se radi o ATM/ANS pomenutim u članku 4(3c) Agencija:

(a) provodi, sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih tijela ili kvalifikovanih organa , inspekcije i revizije (audit) organizacija koje sertifikuje;

(b) izdaje i produžava sertifikate organizacija koje se nalaze izvan teritorije na kojoj se primjenjuje Ugovor (Treaty), a koje su nadležne za pružanje usluga u vazdušnom prostoru teritorije na koju se Ugovor primjenjuje;

(c) izdaje i produžava sertifikate organizacija koje pružaju pan-europske usluge;

(d) mijenja, suspenduje ili oduzima relevantni sertifikat kada uslovi u skladu sa kojima je izdat više nisu ispunjeni ili ako nosilac sertifikata ne uspeva da ispunji obaveze koje mu nameću ova Uredba ili njena provedbena pravila.

Članak 22b

Sertifikacija kontrolora letenja

Kada se radi o licima i organizacijama pomenutim u članku 8c(1) Agencija:

(a) provodi, sama ili preko nacionalnih vazduhoplovnih tijela ili kvalifikovanih organa (qualified entities), ispitivanje i revizije (audit) organizacija koje sertifikuje, i kada je to relevantno, njihovog osoblja;

(b) izdaje i produžava sertifikate organizacija za obuku kontrolora letenja koje se nalaze izvan teritorije država članica, i kada je to relevantno, njihovog osoblja;

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(d) mijenja, suspenduje ili oduzima relevantni sertifikat kada uslovi u skladu sa kojima je izdat više nisu ispunjeni ili pravno ili fiziko lice koje je nosilac sertifikata ne uspijeva da ispunji obaveze koje mu nameću ova Uredba ili njena provedbena pravila.

15. u članku 33(2)(c), datum "30. septembar" se zamjenjuje sa "30. novembar";

16. u članku 44, stavak 1 se zamjenjuje slijedećim:

"1. Protiv odluke Agencije donesene u skladu sa člancima Articles 20, 21, 22, 22a, 22b, 23, 55 ili 64 može se podnijeti žalba.";

17. u članku 50, stavak 2 se zamjenjuje slijedećim:

"2 Tužba za poništenje odluka Agencije donesenih u skladu sa članovima Articles 20, 21, 22, 22a, 22b, 23, 55 ili 64 može se podnijeti Sudu pravde Europskih zajednica tek nakon što se iscrpe sve mogućnosti za žalbu unutar Agencije";

18. Članak 52 je izmjenjen na slijedeći način:

(a) u stavku 1, prva tačka se zamjenjuje slijedećim:

"Čim ova Uredba stupi na snagu, Upravni odbor uspostavlja transparentne postupke za donošenje mišljenja, specifikacija za sertifikaciju, prihvatljiva sredstva udovoljavanja i materijal sa smjericama pomenut u članku 18(a) i (c).";

(a) stavak 2 se zamjenjuje slijedećim:

"2. Kada Agencija, u skladu sa člankom 19, izrađuje mišljenje, specifikacije za sertifikaciju, prihvatljiva sredstva udovoljavanja i materijal za smjernice koje trebaju primjenjivati države članice, ona uspostavlja postupak konsultacija sa državama članicama. U tom cilju, ona može osnovati radnu grupu u koju država članica ima pravo da odredi jednog stručnjaka.";

19. u članku 55, stavak 1, prva rečenica se zamjenjuje slijedećim:

"Agencija može sama provoditi ili dodijeliti nacionalnim vazduhoplovnim tijelima ili kvalifikovanim organima provođenje istraga u skladu sa člancima 7, 20 21, 22, 22a, 22b 23 i 24(2).";

20. ubacuje se slijedeći članak:

"Članak 65a

Dopune i izmjene

U skladu sa odredbama Ugovora, Komisija predlaže izmjenu uredbi (EC) br. 549/2004, (EC) br. 550/2004, (EC) br. 551/2004 i (EC) br. 552/2004 da bi se uzeli u obzir zahtjevi iz ove Uredbe";

21. Naslov u Aneksu V se zamjenjuje slijedećim:

"Kriteriji za kvalifikovane organe pomenute u članku 13 ("kvalifikovani organ" ili "organ" - ("qualified entity" or "entity");

22. Ubacuju se Aneks Va i Vb kao što propisuju ova Uredba.

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

Članak 2

Ovim se opoziva Direktiva 2006/23/EC .

Odredbe Direktive 2006/23/EC se nastavljaju primjenjivati, na tranzicionoj osnovi, do datuma mjera pomenutih u članku primjene 8c(10) Uredbe (EC) br. 216/2008 dopunjene i izmijenjene ovom Uredbom.

Članak 3

Ova Uredba stupa na snagu 20-tog dana nakon objavljivanja u Službenom glasniku Europske unije. Komisija će usvojiti mjere navedene u članku 8a(5) Uredbe (EC) br. 216/2008 dopunjene i izmijenjene ovom Uredbom prije 31. prosinca 2013. Članak 8a se primjenjuje od datuma navedenih u tim mjerama.

Komisija će usvojiti mjere navedene u članku 8b(6) i članku 8c(10) Uredbe (EC) br. 216/2008 dopunjene i izmijenjene ovom Uredbom prije 31. prosinca 2012.

Članci 8b i 8c se primjenjuju od datuma navedenih u tim mjerama.

Ova Uredba je u potpunosti obavezujuća i direktno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Strazburu, 21. listopada 2009.

Za Evropski parlament

Predsjednik

J. BUZEK

za Savjet

Predsjednik

C. MALMSTRÖM

ANEKS**"ANEKS Va****KLJUČNI ZAHTJEVI ZA AERODROME****A - Fizičke karakteristike, infrastruktura i oprema****1. Manevarske površine**

(a) Aerodromi imaju površinu određenu za slijetanje i polijetanje vazduhoplova, koja ispunjava slijedeće uslove:

(i) površina za slijetanje i polijetanje ima dimenzije i karakteristike koje odgovaraju vazduhoplovima za čije korištenje je objekat namijenjen;

(ii) površina za slijetanje i polijetanje, kad se to može primijeniti, ima nosivost (bearing strength) dovoljnu da izdrži ponavljajuće operacije vazduhoplova za čije korištenje je namijenjena. One površine koje nisu namijenjene za ponavljajuće operacije treba samo da budu u stanju da nose vazduhoplove;

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(iii) površina za slijetanje i polijetanje je projektovana tako da se voda odvodi i da se spriječi da stajaća voda postane neprihvatljiv rizik za operacije vazduhoplova;

(iv) nagib i promjene nagiba površine za slijetanje i polijetanje ne stvaraju neprihvatljivi rizik za operacije vazduhoplova;

(v) površinske karakteristike površine za slijetanje i polijetanje su odgovarajuće za vazduhoplove za čije korištenje je namijenjena; i

(vi) na površini za slijetanje i polijetanje nema objekata koji bi mogli stvarati neprihvatljivi rizik za operacije vazduhoplova.

(b) Kada ima nekoliko površina određenih za slijetanje i polijetanje, one su takve da ne stvaraju neprihvatljivi rizik za operacije vazduhoplova.

(c) Površine određene za slijetanje i polijetanje su okružene definisanim površinama. Namjena takvih površina je da zaštite vazduhoplov koji leti iznad njih u toku operacija polijetanja ili slijetanja ili da ublaži posljedice ako je vazduhoplov kratak pri slijetanju, ako bočno izleti ili izađe preko kraja površine za polijetanje i slijetanje, i ispunjavaju slijedeće uslove:

(i) te površine imaju dimenzije koje odgovaraju predviđenim operacijama vazduhoplova;

(ii) nagib i promjene nagiba tih površina ne stvaraju neprihvatljivi rizik za operacije vazduhoplova;

(iii) na tim površinama nema objekata koji bi mogli stvarati neprihvatljivi rizik za operacije vazduhoplova. Ovo ne bi trebalo isključivati smještaj lomljive opreme na tim površinama, ako je ona potrebna da potpomogne operacije vazduhoplova; i

(iv) svaka od tih površina ima nosivost (bearing strength) dovoljnu da služi svojoj svrsi.

(d) Te površine aerodroma, sa njihovom neposredno povezanom okolinom, koje se trebaju koristiti za rulanje i parkiranje vazduhoplova, su projektovane da omogućavaju bezbjedne operacije vazduhoplova za koje se očekuje da koriste taj objekat u skladu sa svim planiranim uslovima, i ispunjavaju slijedeće uslove:

(i) te površine imaju nosivost dovoljnu da izdrže ponavljajuće operacije za čije korištenje su namijenjene, sem površina za koje se očekuje da će se samo povremeno koristiti, koje samo treba da mogu da nose vazduhoplov;

(ii) te površine su projektovane tako da se voda odvodi i da se spriječi da stajaća voda postane neprihvatljiv rizik za operacije vazduhoplova;

(iii) nagib i promjene nagiba tih površina ne stvaraju neprihvatljiv rizik za operacije vazduhoplova;

(iv) površinske karakteristike tih površina su odgovarajuće za vazduhoplove za čije korištenje je namijenjena; i

(v) na tim površinama nema objekata koji bi mogli stvarati neprihvatljivi rizik za operacije vazduhoplova. Ovo ne treba da

isključuje da oprema za parkiranje potrebna na toj površini bude na utvrđenim pozicijama ili zonama.

(e) Ostala infrastruktura namijenjena da je vazduhoplovi koriste je tako projektovana da korištenje te infrastrukture ne stvara neprihvatljiv rizik za vazduhoplove koji je koriste.

(f) Konstrukcije, zgrade, oprema ili prostori za skladištenje su smješteni i projektovani tako da ne stvaraju neprihvatljiv rizik za operacije vazduhoplova.

(g) Obezbeđuju se odgovarajuća sredstva kojima se sprečava neovlašćenim licima, neovlašćenim vozilima ili životinjama dovoljno velikim da stvaraju neprihvatljiv rizik za operacije vazduhoplova da ulaze na manevarske površine, ne dovodeći u pitanje nacionalne i međunarodne odredbe o zaštiti životinja.

2. Visina nad preprekom

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(a) Da bi se zaštitili vazduhoplovi koji se kreću ka aerodromu radi slijetanja, ili pri polasku sa aerodroma, uspostavljaju se dolazne i odlazne rute ili oblasti. Takve rute ili oblasti obezbeđuju vazduhoplovima potrebnu visinu nad preprekama smještenim u oblasti koja okružuje aerodrom ispravno uzimajući u obzir lokalne fizičke karakteristike.

(b) Takva visina nad preprekom je odgovarajuća za fazu leta i vrstu operacije koja se izvodi. Takođe se uzima u obzir oprema koja se koristi za utvrđivanje pozicije vazduhoplova.

3. Vizuelna i nevizuelna pomoćna sredstva i oprema aerodroma

(a) POMOĆNA SREDSTVA su pogodna za svoju svrhu, prepoznatljiva su i obezbeđuju nedvosmislene informacije korisnicima u svim uslovima u kojima se namjeravaju izvoditi operacije.

(b) Aerodromska oprema funkcioniše u skladu sa namjenom u predviđenim operativnim uslovima. U operativnim uslovima ili u slučaju otkazivanja, oprema aerodroma ne izaziva neprihvatljiv rizik za vazduhoplovnu bezbjednost (safety).

(c) Pomoćna sredstva i njihov sistem snabdjevanja električnom energijom su projektovani tako da kvarovi (failures - otkazivanja) ne dovode do toga da se korisnicima dostavake neodgovarajuće, zavaravajuće ili nedovoljne informacije ili do prekida neke ključne usluge.

(d) Obezbeđena su odgovarajuća sredstva zaštite da bi se izbjeglo oštećivanje ili ometanje takvih pomoćnih sredstava.

(e) Izvori zračenja ili prisustvo pokretnih ili fiksiranih objekata ne ometa i ne utiče negativno na učinak vazduhoplovnih sistema komunikacije, navigacije i nadzora (surveillance).

(f) Informacije o radu i korištenju opreme aerodroma su dostupne relevantnom osoblju, uključujući jasne indikacije o stanjima koja bi mogla stvoriti neprihvatljive rizike za vazduhoplovnu bezbjednost.

4. Aerodromski podaci

(a) Uspostavljaju se i ažuriraju podaci koji su relevantni za aerodrom i raspoložive službe.

(b) Podaci će biti tačni, čitljivi, kompletni i nedvosmisleni. Održava se odgovarajući nivo integriteta podataka.

(c) Korisnicima i relevantnim ANS pružiocima usluga podaci su pravovremeno dostupni, uz korištenje sigurnosg i brzog metoda komunikacija.

B - Operacije i upravljanje

1. Operator aerodroma je odgovoran za rad (operation) aerodroma. Slijedeće su odgovornosti operatora aerodroma:

(a) operator aerodroma posjeduje, direktno ili po ugovorima, sva sredstva neophodna da se osiguraju sigurne operacije vazduhoplova na aerodromu. Ta sredstava uključuju, ali se ne ograničavaju na, objekte, osoblje, opremu i materijale, dokumentovanje zadataka, obaveza i postupaka, pristup relevantnim podacima i vođenje evidencija.

(b) operator aerodroma potvrđuje da se u svakom trenutku udovoljava zahtjevima iz Odjeljka A ili preduzima neophodne

mjere da ublaži rizike povezane sa neispunjavanjem zahtjeva. Uspostavljaju se i primjenjuju postupci da bi svi korisnici bili pravovremeno obavješteni o takvim mjerama;

(c) operator aerodroma uspostavlja i primjenjuje odgovarajući aerodromski program za upravljanje rizikom od divljih životinja;

(d) operator aerodroma osigurava koordinaciju kretanja vozila i lica na manevarskoj i drugim površinama sa kretanjem vazduhoplova da bi se izbjegli sudari i oštećivanje vazduhoplova;

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(e) operator aerodroma osigurava da budu uspostavljeni i implementirani postupci za ublažavanje rizika vezanih za operacije aerodroma zimi, u nepovoljnim vremenskim uslovima, pri smanjenoj vidljivosti ili noću, kada se to može primijeniti;

(f) operator aerodroma uspostavlja rješenja sa drugim relevantnim organizacijama da bi osigurao kontinuirano ispunjavanje ovih ključnih zahtjeva za aerodrome. Ove organizacije uključuju, ali se ne ograničavaju na, operatore vazduhoplova, pružaoce usluga vazdušne navigacije, pružaoce usluga opsluživanja na zemlji i druge organizacije čije aktivnosti ili proizvodi mogu uticati na bezbjednost (safety) vazduhoplova;

(g) operator aerodroma, bilo sam bilo putem ugovora sa trećim stranama, osigurava postojanje postupaka za snadbjevanje vazduhoplova gorivom koje je nezagađeno i sa ispravnim specifikacijama;

(h) priručnici za održavanje aerodromske opreme su na raspolaganju, primjenjuju se u praksi i obuhvataju instrukcije za održavanje i opravku, informacije o servisiranju, postupke za traženje kvara (troubleshooting) i inspekcije;

(i) operator aerodroma uspostavlja i implementira plan za slučaj nužde (emergency), koji obuhvata scenarija za slučajeve nužde koji se mogu desiti na aerodromu ili u njegovoj okolini. Ovaj plan se na odgovarajući način koordinira sa planom za slučaj nužde lokalne zajednice.

(j) operator aerodroma osigurava postojanje odgovarajućih aerodromskih službi spašavanja i zaštite od požara. Takve službe reaguju na incident ili nesreću uz odgovarajuću hitnost i obuhvataju bar opremu, sredstva za gašenje i dovoljan broj osoblja;

(k) operator aerodroma koristi za aerodromske operacije i održavanje samo obučeno, kvalifikovano osoblje i implementira i održava programe obuke i provjere da bi osigurao stalnu kompetentnost cjelokupnog relevantnog osoblja;

(l) operator aerodroma osigurava da svako lice koje bez pratnje ima pristup manevarskoj površini ili drugim operativnim površinama bude odgovarajuće obučeno i kvalifikovano za takav pristup;

(m) Osoblje službi spašavanja i zaštite od požara je ispravno obučeno i kvalifikovano za rad u aerodromskom okruženju. Operator aerodroma implementira i održava programe obuke i provjere da bi se osigurala kontinuirana kompetentnost ovog osoblja; i

(n) svo osoblje službi spašavanja i zaštite od požara, koje potencijalno treba da djeluje u vazduhoplovnim slučajevima nužde, periodično dokazuje zdravstvenu sposobnost da na zadovoljavajući način izvršava svoje funkcije, uzimajući u obzir vrstu aktivnosti. U ovom kontekstu, zdravstvena sposobnost, koja obuhvata i fizičku i mentalnu spremnost, znači da ne pate od bilo koje bolesti ili invaliditeta koji bi ih mogli spriječiti da:

(i) izvršavaju zadatke neophodne za operacije u vazduhoplovnim slučajevima nužde;

(ii) izvršavaju dodijeljene im dužnosti u bilo kom trenutku; ili

(iii) ispravno opažaju svoje okruženje.

2. Sistemi upravljanja

(a) operator aerodroma implementira i održava sistem upravljanja da bi osigurao ispunjavanje osnovnih zahtjeva za aerodrome i sa ciljem stalnog i proaktivnog unapređenja bezbjednosti letenja (safety). Sistem upravljanja uključuje organizacione strukture, odgovornosti, obaveze, politiku i postupke.

(b) Sistem upravljanja uključuje program sprečavanja nesreća i incidentata, uključujući šemu izvještavanja o događajima i njihovu analizu. Analiza uključuje strane nabrojane u točki 1(f) gore, u zavisnosti od slučaja.

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(c) Operator aerodroma izrađuje aerodromski priručnik i radi u skladu sa tim priručnikom. Takvi priručnici sadrže neophodne instrukcije, informacije i postupke za aerodrom, sistem upravljanja i za operativno osoblje da bi obavljalo svoje dužnosti.

C - Okruženje aerodroma

1. Vazdušni prostor oko manevarskih površina aerodroma je zaštićen od prepreka tako da omogućava namjeravane operacije vazduhoplova na aerodromima bez stvaranja neprihvatljivog rizika koji bi izazvala izrada prepreka oko aerodroma. Stoga se stvaraju, i implementiraju površine gdje se stalno nadziru prepreke (obstacle monitoring surfaces) da bi se utvrdilo svako pobijanje koje predstavljaju prekršaj.

(a) Svako narušavanje (infringement) tih površina će zahtijevati procjenu da bi se utvrdilo da li ili ne objekat stvara neprihvatljivi rizik. Svaki objekat koji predstavlja neprihvatljivi rizik se uklanja ili se preduzima odgovarajuća mjera ublažavanja rizika da bi se zaštitili vazduhoplovi koji koriste taj aerodrom.

(b) Postojanje svake preostale takve prepreke se objavljuje, a u zavisnosti od potreba, prepreka se obilježava, a kad je potrebno i osvjetljava.

2. Opasnosti vezane za ljudske aktivnosti i korištenje zemljišta, kao što su, ali ne ograničavajući se na stavakke sa slijedećeg spiska se prate (monitored). Rizici koje one izazivaju se procjenjuju i kad treba ublažavati.

(a) svaka izgradnja ili promjena u korištenju zemljišta u oblasti aerodroma;

(b) mogućnost turbulencije izazvane preprekama;

(c) korištenje opasnih, zbudujućih ili svjetala koje navode na krivo mišljenje (misleading);

(d) zaslijepljivanje koje izazivaju prostrane visoko-reflektujuće površine;

(e) stvaranje površina koje mogu potaći aktivnost divljih životinja u okruženju aerodromske manevarske površine;

(e) izvori nevidljivog zračenja ili prisustvo pokretnih ili fiksiranih objekata koji mogu ometati ili imati negativan učinak na vazduhoplovne sisteme komunikacije, navigacije i nadzora (surveillance).

3. Plan za slučaj nužde lokalne zajednice se donosi za situacije vazduhoplovnih slučajeva nužde koji se dešavaju u lokalnoj oblasti aerodroma.

D - Drugo

Sem za situacije nužde vazduhoplova, pri skretanju na alternativni aerodrom, ili pod uslovima navedenim za svaki pojedinačni slučaj, vazduhoplovi, za koje nisu namijenjeni projekat aerodroma i operativni postupci, ne koriste aerodrom ili njegove dijelove.

ANEKS Vb

KLJUČNI ZAHTJEVI ZA ATM/ANS I KONTROLORE LETENJA

1. Korištenje vazdušnog prostora

(a) Svim vazduhoplovima, isključujući one angažovane u aktivnostima navedenim u članku 1(2)(a), u svim fazama leta ili na manevarskoj površini aerodroma, se rukuje u skladu sa zajedničkim opštim pravilima rada i svim postupcima koji se primjenjuju, a koji su određeni za korištenje u tom vazdušnom prostoru.

(a) Svi vazduhoplovi, isključujući one angažovane u aktivnostima navedenim u članaku 1(2)(a), se opremaju potrebnim sastavaknim djelovima i njma se ispravno rukuje (operated

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009 accordingly). Sastavni dijelovi koji se koriste u ATM/ANS takode ispunjavaju zahtjeve iz tačke 3.

2. Službe

(a) Vazduhoplovne informacije i podaci za korisnike vazdušnog prostora u svrhu vazdušne navigacije

(i) Podaci koji se koriste kao izvor vazduhoplovnih informacija su zadovoljavajućeg kvaliteta, potpuni, ažurni i pravovremeno se obezbjeđuju.

(ii) Vazduhoplovne informacije su precizne, kompletne, ažurirane, nedvosmislene i odgovarajućeg integriteta u formatu koji je pogodan za korisnike.

(iii) Odašiljanje takvih vazduhoplovnih informacija korisnicima vazdušnog prostora je pravovremeno i koristi dovoljno pouzdana i ekspeditivna komunikacijska sredstva zaštićena od uplitanja i iskrivljivanja (corruption).

(b) Meteorološke informacija

(i) Podaci koji se koriste kao izvor vazduhoplovnih meteoroloških informacija su zadovoljavajućeg kvaliteta, potpuni, i ažurni.

(ii) Da bi udovoljile potrebama korisnika vazdušnog prostora, vazduhoplovne meteorološke informacije su precizne, kompletne, ažurirane, odgovarajućeg integriteta i nedvosmislene.

(iii) Odašiljanje takvih vazduhoplovnih informacija korisnicima vazdušnog prostora je pravovremeno i koristi dovoljno pouzdana i ekspeditivna komunikacijska sredstva zaštićena od uplitanja i iskrivljivanja.

(c) Službe vazdušne plovidbe

(i) Podaci koji se koriste kao izvor za pružanje usluga vazdušne plovidbe su ispravni, kompletni i ažurirani.

(ii) Usluge vazdušne plovidbe su dovoljno precizne, kompletne, ažurirane i nedvosmislene da bi udovoljile safety potrebama korisnika.

(iii) Automatski alati koji pružaju informacije ili savjete korisnicima su ispravno projektovani, proizvedeni i održavaju se da bi se osiguralo da su podesni za svrhu koja im je namijenjena.

(iv) Usluge kontrole letenja i povezani procesi obezbjeđuju odgovarajuće razdvajanje između vazduhoplova, i kad treba, pomažu pri zaštiti od prepreka i drugih opasnosti u vazduhu i osiguravaju trenutnu i pravovremenu koordinaciju sa relevantnim korisnicima i susjednim zapreminama vazdušnog prostora.

(v) Komunikacija između službi vazdušne plovidbe i vazduhoplova i relevantnih jedinica službi vazdušne plovidne je pravovremena, jasna, ispravna i nedvosmislena, zaštićena od uplitanja i svima razumljiva, i kad treba potvrđuju je (acknowledged) svi uključeni.

(vi) Postoje sredstva za otkrivanje mogućih slučajeva nužde, i kad treba, za pokretanje efektivnih mjera potrage i spašavanja. Takva sredstva, kao minimum, sadrže odgovarajuće mehanizme za uzbuđivanje, mjere i postupke koordinacije, sredstva i osoblje da efikasno pokriju područje odgovornosti.

(d) Komunikacijske službe

Komunikacijske usluge dostižu i održavaju dovoljnu efikasnost (performance) kad se radi o njihovoj dostupnosti, integritetu, kontinuitetu i pravovremenosti. One su ekspeditivne i zaštićene od iskrivljivanja.

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(e) Navigaciona služba

Navigacione usluge dostižu i održavaju zadovoljavajući nivo učinka kad se radi o vođenju, pozicioniranju, i kad se pružaju informacije - pravovremenosti informacije. Kriteriji za učinak uključuju tačnost, integritet, dostupnost i kontinuitet usluga.

(f) Služba nadzora

Službe nadzora utvrđuju datu poziciju vazduhoplova u vazduhu i drugih vazduhoplova i zemaljskih vozila na površini aerodroma, uz dovoljan učinak kad se radi o njihovoj tačnosti, integritetu, kontinuitetu i vjerovatnoći otkrivanja.

(g) Upravljanje tokom vazdušnog saobraćaja

Taktičko upravljanje tokovima vazdušnog saobraćaja na nivou Zajednice koristi i pruža dovoljno precizne i ažurirane informacije o obimu i prirodi planiranog vazdušnog saobraćaja koji utiče na pružanje usluga i koordinira i pregovara o promjeni ruta ili odlaganju saobraćajnih tokova da bi se umanjio rizik od situacija preopterećenja u vazduhu ili na aerodromima.

(h) Upravljanje vazdušnim prostorom

Određivanje određenih zapremina vazdušnog prostora za određenu upotrebu se prati, koordinira i pravovremeno objavljuje da bi se u svim okolnostima umanjio rizik od gubitka razdvajanja između vazduhoplova.

(i) Dizajn vazdušnog prostora

Strukture vazdušnog prostora i letne procedure se ispravno projektuju, nadziru i validiraju prije nego što mogu biti postavljene i prije nego što ih vazduhoplovi mogu koristiti.

3. Sistemi i sastavni dijelovi

(a) Uopšteno

ATM/ANS sistemi i sastavni dijelovi koji obezbjeđuju informacije od vazduhoplova ili za njih i na zemlji se ispravno projektuju, izrađuju, instaliraju, održavaju i njima se ispravno rukuje da bi se osiguralo da su podesni za svrhu koja im je namijenjena.

(b) Integritet, učinak i pouzdanost sistema i sastavnih dijelova

Integritet i učinak vezan za bezbjednost letenja sistema i sastavnih dijelova bilo da su na vazduhoplovu, na zemlji ili u vazduhu su podesni za svrhu koja im je namijenjena. Oni udovoljavaju traženom nivou operativnog učinka za sve operativne uslove koji se mogu predvidjeti i u toku njihovog cijelog operativnog vijeka.

(c) Dizajn sistema i sastavaknih dijelova

(i) Sistemi i sastavni dijelovi se projektuju tako da udovoljavaju zahtjevima bezbjednosti letenja koji se primjenjuju.

(ii) Sistemi i sastavni dijelovi, kada se posmatraju zajednički, odvojeno i u odnosu jednih prema drugima se projektuju tako da postoji obrnut odnos između vjerovatnoće da bilo koji kvar može rezultirati potpunim otkazom sistema i ozbiljnosti njegovog uticaja na bezbjednost (safety) usluga.

(iii) Sistemi i sastavni dijelovi, kada se posmatraju pojedinačno ili u kombinaciji jednog sa drugim, se projektuju uzimajući u obzir ograničenja vezana za ljudske sposobnosti i učinak.

(iv) Sistemi i sastavni dijelovi se projektuju na način koji ih štiti od nenamjeravanog štetnog međusobnog djelovanja sa spoljnim elementima.

(v) Informacije potrebne za proizvodno instaliranje, rad i održavanje sistema i sastavnih dijelova kao i informacije koje se odnose na nebezbedne uslove se daju osoblju na jasan, dosljedan i nedvosmislen način.

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(d) Kontinuiran nivo usluga

Nivoi safety-ja sistema i sastavnih dijelova se održava u toku rada i bilo kakvih modifikacija u radu (service)

4. Kvalifikacije kontrolora letenja

(a) Uopšteno

Lice koje pohađa obuku kao kontrolor letenja ili student kontrolor letenja, je edukativno, fizički i mentalno dovoljno zrelo da stekne, zadrži i dokaže relevantno teoretsko znanje i praktičnu obučenost.

(b) Teoretsko znanje

(i) Kontrolor letenja stiče i održava nivo znanja koji odgovara funkcijama koje vrši i koji je srazmjernan rizicima povezanim sa vrstom usluga.

(ii) Sticanje i zadržavanje teoretskog znanja se dokazuje stalnim procjenjivanjem u toku obuke, ili na odgovarajućim ispitima.

(iii) Održava se odgovarajući nivo teoretskog znanja. Ispunjavanje uslova se dokazuje redovnim procjenama ili ispitima. Učestalost ispita je srazmjerna nivou rizika povezanog sa vrstom usluga.

(c) Praktična obučenost

(i) Kontrolor letenja stiče i održava odgovarajuću praktičnu obučenost za izvršavanje svojih funkcija.

Takva obučenost je srazmjerna rizicima povezanim sa vrstom usluga i obuhvata bar, ako odgovaraju funkcijama koje se obavljaju, slijedeće stavakke:.

- i. operativne postupke;
- ii. specifične aspekte zadataka;
- iii. nenormalne i situacije nužde; i
- iv. ljudske faktore.

(ii) Kontrolor letenja dokazuje sposobnost da obavlja postupke i zadatke povezane sa nivoom kompetentnosti koji odgovaraju funkcijama koje vrši.

(iii) Zadovoljavajući nivo kompetentnosti u praktičnoj obučenosti se održava. Udovoljavanje se verifikuje redovnim procjenama. Učestalost ovih procjena je srazmjerna složenosti i nivou rizika povezanog za vrstom usluga i zadataka koji se obavljaju.

(d) Znanje jezika

(i) Kontrolor letenja dokazuje da zna (proficiency) da govori i razumije engleski u onoj mjeri u kojem je on/ona sposoban da efektivno komunicira kad čuje samo glas (telefon/radiotelefon) i u situacijama licem-u-lice o konkretnim a sa poslom povezanim temama, uključujući slučajevne nužde.

(ii) Kad god je neophodno u definisanoj zapremini vazdušnog prostora za potrebe pružanja ATS usluga, kontrolor letenja zna da govori i razumije nacionalni jezik(e) do gore opisanog nivoa.

(e) Sintetička sredstva za obuku

Kada se STD koristi za praktičnu obuku o svijesti o situaciji i ljudskim faktorima ili da se dokaže da je praktična obučenost stečena i da se održava, on ima nivo performance koji dozvoljava adekvatnu simulaciju radnog okruženja i operativne situacije koje odgovaraju pruženoj obuci.

(f) Kurs obuke

(i) Obuka se provodi kursom obuke, koji može sadržavati teoretske i praktične instrukcije, uključujući obuku na STD, kad se primjenjuje.

(ii) Za svaku vrstu obuke se definiše i odobrava kurs.

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(g) Instruktori

(i) Teoretske intrukcije daju odgovarajuće kvalifikovani instruktori. Oni:

i. imaju odgovarajuće znanje u oblasti iz koje se daju instrukcije; i

ii. su dokazali sposobnost da koriste odgovarajuće instruktorske tehnike.

(ii) Instrukcije praktične obuke daju odgovarajuće kvalifikovani instruktori, koji imaju slijedeće kvalifikacije:

i. ispunjavaju uslove vezane za teorijsko znanje i iskustvo koji odgovaraju instrukcijama koje se daju;

ii. su dokazali sposobnost da instruišu i koriste odgovarajuće instruktorske tehnike;

iii. su uvježbali instruktorske tehnike u onim postupcima u kojima se namjeravaju davati instrukcije; i

iv. prolaze redovnu obuku obnove znanja da bi se osiguralo održavanje kompetentnosti za davanje instrukcija.

(iii) Instruktori praktične obuke takođe moraju imati ostvareno pravo da djeluju kao kontrolor letenja.

(h) Ocjenjivači

(i) Lica odgovorna za procjenu praktične obučenosti kontrolora letenja:

i. su dokazala sposobnost da procjenjuju rad (performance) i provode testove i provjere kontrolora letenja; i

ii. prolaze redovnu obuku obnove znanja da bi se osiguralo da se održavaju najmoderniji standardi procjenjivanja.

(ii) Ocjenjivači praktične obuke takođe moraju imati ostvareno pravo da djeluju kao kontrolor letenja u onim oblastima u kojima se treba izvršiti procjena.

(i) Zdravstvena sposobnost kontrolora letenja

(i) Medicinski kriteriji

i. Svi kontrolori letenja periodično dokazuju zdravstvenu sposobnost da na zadaovoljavajući način vrše svoje funkcije. Ispunjavanje uslova se pokazuje odgovarajućom procjenom koja uzima u obzir moguće mentalno i fizičko pogoršanje zbog starosti;

ii. Dokazivanje zdravstvene sposobnosti, koja obuhvata fizičku i mentalnu sposobnost, uključuje dokaz o nepostojanju bilo kakve bolesti ili invalidnosti, koja bi činila da lice koje pruža uslugu kontrole letenja (ATC) bude nesposobno:

- da ispravno izvršava zadatke neophodne za pružanje ATC usluga;

- da izvršava dodijeljene dužnosti u bilo kom trenutku; ili

- da ispravno opaža svoje okruženje.

(ii) Kada se u potpunosti ne može dokazati zdravstvena sposobnost, mogu se implementirati mjere za ublažavanje koje obezbjeđuju istovjetnu bezbjednost (safety).

5. Organizacije za pružanje usluga i obuke

(a) Neće se vršiti pružanje usluga ako nisu ispunjeni slijedeći uslovi:

(i) pružalac usluga posjeduje direktno, ili indirektno putem ugovora, sredstva neophodna za nivo i obim usluga. Ta sredstva obuhvataju, ali se ne ograničavaju na: sisteme, objekte, uključujući snadbjevanje energijom, strukturu upravljanja, osoblje, opremu i njeno održavanje, dokumentovanje zadataka, obaveza i postupaka, pristup relevantnim podacima i vođenje evidencija;

(ii) pružalac usluga izrađuje i održava modernim priručnike za upravljanje i operacije vezane za pružanje njegovih usluga i radi u skladu sa tim priručnicima. Takvi priručnici sadrže sve neophodne instrukcije, informacije i postupke za operacije, sistem upravljanja i za operacije osoblja da bi obavljalo svoje dužnosti;

EN L 309/51 Službeni glasnik Europske unije 24.11.2009

(iii) pružalac usluga implementira i održava sistem upravljanja rizikom (risk-based management system) da bi osigurao ispunjavanje ključnih zahtjeva iz ovog Aneksa i sa ciljem stalnog i proaktivnog unapređenja ovog sistema;

(iv) pružalac usluga koristi samo obučeno osoblje sa odgovarajućim kvalifikacijama i implementira i održava programe obuke i provjera za osoblje;

(v) pružalac usluga uspostavlja zvanične veze sa svim ostalima koji doprinose pružanju usluga da bi osigurao ispunjavanje ovih ključnih zahtjeva;

(vi) pružalac usluga uspostavlja i implementira plan za vanredne (contingency) situacije koji obuhvata slučajevne nužde i nenormalne situacije koji se mogu desiti u vezi sa njegovim uslugama.

(vii) pružalac usluga uspostavlja i održava program sprečavanja nesreća i incidenata i bezbjednosti letenja (safety) koji uključuje program izvještavanja o događajima i analize, koje sistem upravljanja koristi da bi doprinio cilju stalnog unapređenja bezbjednosti letenja.

(viii) pružalac usluga izrađuje rješenja da potvrdi da su zahtjevi vezani za učinak bezbjednosti letenja bilo kog sistema i sastavaknog dijela kojim rukuje ispunjeni u svakom trenutku.

(b) Neće se vršiti pružanje ATC usluga ako nisu ispunjeni slijedeći uslovi:

(i) sistem rasporeda (rostering system) upravlja sprečavanjem zamora osoblja koje pruža ATC usluge.

Takav sistem rasporeda treba da se pozabavi periodima na dužnosti, radnim vremenom i prilagođenim periodima odmora. Ograničenja utvrđena unutar sistema rasporeda uzimaju u obzir relevantne faktore koji doprinose zamoru kao što su, posebno, nedostatak sna, remećenje cirkadijanskih (circadian-koji se ponavljaju u toku 24 sata) ciklusa, noćni sati, kumulativno radno vrijeme za date periode vremena i takođe zajedničko izvršavanje dodjeljenih zadataka;

(ii) putem obrazovnih i preventivnih programa se upravlja sprečavanjem stresa kod osoblja koje pruža ATC usluge;

(iii) pružalac ATC usluga ima uspostavljene postupke kojim protvrđuje da kognitivno rasuđivanje osoblja koje pruža ATC usluge nije umanjeno i da je njihova zdravstvena sposobnost zadovoljavajuća;

(iv) pri planiranju i u radu, pružalac ATC usluga uzima u obzir operativna i tehnička ograničenja kao i principe ljudskog faktora.

(a) Neće se vršiti pružanje komunikacijskih, navigacionih i/ili usluga nadzora ako nisu ispunjeni slijedeći uslovi:

Pružalac usluga pravovremeno obavještava relevantne korisnike vazdušnog prostora i ATS jedinice o operativnom statusu (i njegovim promjenama) svojih usluga koje se pružaju u svrhu ATS-a.

(d) Organizacije za obuku

Organizacija za obuku koja obučava osoblje koje pruža ATC usluge ispunjava slijedeće zahtjeve:

(i) posjeduje sva sredstva neophodna za područje nadležnosti povezano sa njihovom aktivnošću. Ta sredstva obuhvataju ali se ne ograničavaju na slijedeće: objekte, osoblje, opremu, metodologiju, dokumentovanje zadataka, obaveza i postupaka, pristup relevantnim podacima i vođenje evidencija;

(ii) implementiraju i održavaju sistem upravljanja vezan za bezbjednost letenja i standard obuke, i teže stalnom unapređenju ovog sistema; i

(f) po potrebi, uspostavlja rješenja sa drugim relevantnim organizacijama da bi osigurao kontinuirano ispunjavanje ovih ključnih zahtjeva".

Na osnovu člana 16, člana 61. stav (1), člana 64. i člana 71. stav (1), Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i člana 14. stav (3), tачка а) Zakona o vazduhoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09) генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине, доноси

ПРАВИЛНИК

О ЗАЈЕДНИЧКИМ ПРАВИЛИМА У ПОДРУЧЈУ ЦИВИЛНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА И НАДЛЕЖНОСТИМА ЕВРОПСКЕ АГЕНЦИЈЕ ЗА БЕЗБЈЕДНОСТ ВАЗДУШНОГ САОБРАЋАЈА

Члан 1.

(Предмет)

(1) Предмет овог правилника су:

а) пројектовање, израда, одржавање и рад ваздухопловних производа, дијелова и уређаја, као и особље и организације укључене у пројектовање, израду и одржавање таквих производа, дијелова и уређаја,

б) особље и организације укључене у операције ваздухоплова,

ц) пројектовање, одржавање и операције аеродрома, као и особље и организације укључене у њих, а не доводећи у питање

националне и прописе Заједнице о заштити животне средине и урбанистичко планирање, прописе о очувању окружења аеродрома,

д) пројектовање, израда и одржавање аеродромске опреме, као и особље и организације укључене у њих,

е) пројектовање, израда и одржавање система за управљање ваздушним саобраћајем и службе ваздухопловне навигације (АТМ/АНС) и њихови саставни дијелови, као и особље и организације укључене у њих,

ф) АТМ/АНС, као и особље и организације укључене у њих.

(2) Овај правилник се не примјењује на:

а) производе, дијелове, уређаје, особље и организације наведене у ставу (1), тачка а) и б) при вршењу војних, царинских, полицијских, ватрогасних акција или услуга потраге и спасавања и обалске страже. Босна и Херцеговина се обавезују да обезбеди да такве акције или услуге посвећују дужну пажњу колико год је то могуће циљевима овог Правилника;

б) аеродроме или њихов дио, као и опрему, особље и организације поменуте у ставу (1), тачка ц) и д), које контролише и на којима војска изводи операције,

ц) АТМ/АНС, укључујући системе и њихове саставне дијелове, особље и организације поменуте у ставу (1) тачка е) и ф), које пружају или чије пружање омогућава војска. Босна и Херцеговина се обавезује да обезбеди да ваздухоплови поменути у тачки а) овог става, по потреби, буду одвојени од других ваздухоплова.

(3) Предмет овог правилника је и оснивање Европске агенције за безбједност ваздухопловног саобраћаја (у даљем тексту: ЕАСА), њене функције и мјере које она спроводи.

(4) Босна и Херцеговина ће у мјери у којој је то могуће обезбједити да војни објекти отворени за јавну употребу поменути у ставу (2), тачка б) или услуге које јавности пружа војно особље поменуто у ставу (2), тачка ц), обезбјеђују ниво safety-ија који је ефикасан бар колико онај који траже основни захтјеви који су дефинисани у Анексима Va и Vб који се налазе у додатку II овог правилника.

Члан 2.

(Примјенљивост)

Овим Правилником ће се примјењивати одредбе чланова од 1 - 68, субпараграф члана 69 (1), члан 69 (4) и Анекси од I до IV Додатка I који чини саставни дио овог правилника, као и остале одредбе Додатка II и Додатка III на овај Правилник.

Члан 3.

(Циљеви)

(1) Основни циљеви овог правилника су да успостави и одржи висок и уједначен ниво безбједности (safety) цивилног ваздухопловства у Босни и Херцеговини и Европи.

(2) Додатни циљеви, у областима које покрива овај правилник су:

а) обезбједи висок и уједначен ниво заштите животне околине,

б) да олакша слободно кретање робе, лица и услуга,

ц) да унаприједи ефикасност у процесима уређивања и сертификавања и да избјегне дуплирање послова између домаћег и европског нивоа,

д) да помогне Босни и Херцеговини, као чланици Мултилатералног споразума о успостављању заједничке европске ваздухопловне области (ЕСАА споразум), да испуни своје обавезе према Чикашкој конвенцији, дајући базу за њено јавно тумачење и примјену, уз гаранцију да је она у потпуности узета у обзир у овом Правилнику и његовим додацима, зацртаним за њено увођење,

е) да промовише у свијету поу погледу Заједнице и Босне и Херцеговине као чланице ЕСАА споразума, на стандарде и прописе безбједности (safety) цивилног ваздухопловства, успостављањем одговарајуће сарадње са трећим земљама и међународним организацијама,